

aile

DİYANET AYLIK DERGİ'NİN ÜCRETSİZ EKİDİR ŞUBAT 2017

PROF. DR. AHMET HAKKI TURABİ İLE MUSİKİ ÜZERİNE

Müzik, tedavi yöntemlerinden birisi, belki de en eskisidir

NARSİSTİK KİŞİLİK BOZUKLUĞU

ÇOCUKLARA
AHLAKİ DEĞERLERİ
KAZANDIRMADA
SEVGİNİN ROLÜ

MAŞAL ÜLKESİNDE
BALONLA SEYAHAT:
KAPADOKYA

CAN AZERBAIJAN

HÜVE'L-BÂKİ

"O istediğiniz Őeylerin hepsinden size verdi. Eğer Allah'ın nimetlerinin saymaya kalksanız sayamazsınız. Şüphesiz insan çok zalimdir, çok nankördür."

İbrahim 14/34.

Her Kişi Niyetine

ayatın inkâr edilemez bir gerçeğidir ölüm; şahit olduğumuz ve bir gün yaşayacağımız... Böylesine gerçek ve kaçınılmaz bir hakikat olduğu hâlde hakkında konuşmaktan dahi imtina ediliyor. Ve hatta çok yakınıma gelmedikçe varlığını bile unutmaya çalışıyor, ölüm yokmuş gibi davranmaya başlıyoruz. Dergimizde bu yönüyle konuşması, hatırlatması zor bir konu olan ölümü ele aldık. Dr. Fatma Bayraktar Karahan "Her kişi niyetine" başlıklı yazısıyla penceremizi araladı ve ölüm bilincini, insanın yaşamını şekillendiren, ona anlam kazandıran yönleriyle ölümü yazdı. İnancın, özellikle sağlam bir ahiret inancının ölüm bilincimizi nasıl etkilediğini ve modern zamanlarda ölüm bilincimizin ne denli farklılaştığını da ele alarak değerlendirdi.

Toplumda gün geçtikçe yaygınlaşan bir psikolojik problem olarak narsizmden ve özellikle çocuklarımızı narsistik kişilik bozukluğundan korumak için yapmamız gerekenlerden bahseden yazımız "Narsistik Kişilik Bozukluğu" uzman pedagog İshak Orhan tarafından kaleme alındı. "Başarılı Olabilmek İçin...", "Bebeklerde Şaşılık" ve "Çocuklara Ahlaki Değer Kazandırmada Sevginin Rolü" de anne babaların ilgiyle okuyacağı yazılardan.

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Esra Şahyar'ın kaleme aldığı Nebi'nin kızı Hz. Zeynep'in hayatı "Sahabe Hayatları" köşemizde yer alırken Rifat Oral da İslam dininin en önemli emirlerinden biri olan tefekkürü anlattı bize yazısında.

Saliha Dilmaç, bu ay can Azerbaycan'dan bir misafiri ağırladı bizler için ve "Azerbaycanlı kardeşlerimizi yeterince tanıyor muyuz?" diye sordu hem kendine hem bizlere yazısında. Gezginimiz Seher Meriç'in yolu ise bu kez Kapadokya'ya düştü. Hem anlattı hem de bizler için fotoğraflar çekti. Gitmeden görmüş gibi olacağız hep birlikte.

Söyleşi köşemizde ise Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi ile konuştuk. O bize hem musiki yolculuğunu hem de musikinin gücünü ve tesirini anlattı. Gönüllerimizin pasını silecek pek çok musikişinastan bahsetti ilgiyle okuyacağınızı düşündüğümüz bu söyleşide.

Her ay olduğu gibi, Kısa Kısa, Serbest Kürsü, Bulmaca, Sizden Gelenler dergimizde yer alırken "Bahçemiz" yeni bir bölüm olarak karşınızda. Mimar Sema Ceyhan Ayvaz, "Bahçemiz" köşemizde bizi çiçeklerle, ağaçlarla ve bahçelerle buluşturacak önerileri ile bizimle olacak bundan sonra.

Dergimiz bu ay da sizlerle buluşma, yeni bilgilerle, önerilerle ailece güçlenme hedefi ve heyecanıyla hazırlandı. Daha mutlu daha huzurlu ve güçlü ailelerimiz olsun duasıyla...

Dr. Faruk Görgülü

İÇİNDEKİLER

34 PROF. DR. AHMET HAKKI TURABI İLE MUSİKİ ÜZERİNE

Fazıl Acar

Müzikle tedavi, ruhsal ve bedensel rahatsızlıkları iyileştirmek için insanoğlu tarafından kullanılan tedavi yöntemlerinden birisi, belki de en eskisidir.

04

PENCERE

Dr. Fatma Bayraktar Karahan

HER KİŞİ NİYETİNE

Müslüman için ölüm, dünya hayatından ahiret yurduna geçiştir. Bu geçişin farkında olmak ve bunun gereğini yerine getirmek; iyilikten, hayırdan ve Allah katında güzel olandan kopmamak esas olmalıdır.

10 KISA KISA
Sümeyye Akyüz

58 SERBEST KÜRSÜ
Merve Ünallı

60 KIRKAMBAR
Murat Öztürk

61 SİZDEN GELENLER

62 BULMACA
M. Kâmil Yaykan

64 FOTOĞRAFIN
ANLATTIKLARI

12 NARSİSTİK KİŞİLİK
BOZUKLUĞU
İşhak Orhan

Bu hastalık, toplumları en olumsuz etkileyen bozukluklarının başında gelmektedir.

18 ÖMRÜN ZİYASI SÖNERKEN
Betül Şatır

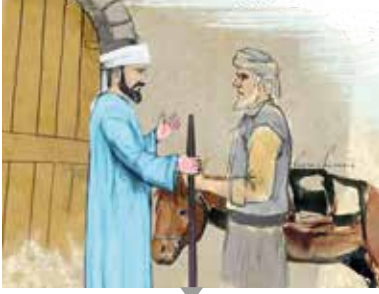
24 ÇOCUKLARA AHLAKİ
DEĞERLERİ KAZANDIRMADA
SEVGİNİN ROLÜ
Dr. Mehmet Emin Kılıç

16 BAŞARILI OLABİLMEK
İÇİN...
Tuğba Güner

Çocuğunuz başarılı değilse bunun arkasında pek çok unsurun etkili olduğunu bilmelisiniz.

22 TEFEKKÜR
Rifat Oral

28 BİR AĞACA İLANIAŞK MI,
NEDEN OLMASIN! SENİ
SEVİYORUM
A. Ali Ural

32 "HÂLİNE" VE "İMKÂNINA" HİKMET GÖZÜYLE BAKMAK

Canan Cehri Akyol

İnsanoğlu şükür ile isyan çizgisi arasında, durduğu yere göre hâlini ve konumunu belirler.

38 KIŞ BAHÇELERİ

Sema Ceyhan Ayvaz

46 CAN AZERBAJCAN

Saliha Dilmaç

50 KAHVE HAZIRLAMANIN PÜF NOKTALARI

Hasan Karaca

52 ÇOCUKLARDA ŞAŞILIK

Prof. Dr. H. Kadircan Keskinbora

56 REŞAT NURİ GÜNTEKİN: ANADOLU NOTLARI

40 MASAL ÜLKESİNDE BALONLA SEYAHAT: KAPADOKYA

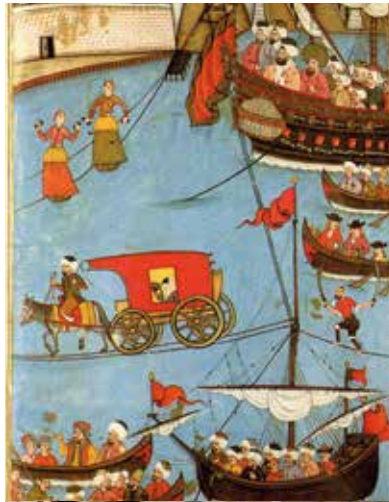
Seher Meriç

Sabah saatlerindeki o sessizlik içinde sadece sonsuz bir huzur hissediyorsunuz.

44 HAZİN BİR MUHABBET HİKÂYESİ: ZEYNEP BİNT RASULÜLLAH

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Esra Şahyar

Hicretin yedinci senesi bu hazine muhabbet hikâyesi yeniden vuslat ile sevince dönüştü.

54 DONANMA ŞENLİKLERİ

Bekir Erdem

Şenlikler, yapılma amacına göre değişik adlar alır, süreleri 3 gün ile 3 ay arasında değişirdi.

57 GÜNLER GEÇERKEN KALAN ŞİİR

Mustafa Toprak

aile

Diyanet İşleri Başkanı Adına
Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
DR. YÜKSEL SALMAN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
DR. FARUK GÖRGÜLÜ

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu
MUSTAFA BAYRAKTAR

Yayın Koordinatörleri
**DR. FATMA BAYRAKTAR KARAHAN
SÜMEYYE AKYÜZ**

Tashih
MUSTAFA BEKTAŞOĞLU

Arşiv
ALİ DURAN DEMİRCİOĞLU

Grafik-Tasarım
EVEN Medya
www.evenmedya.com
iletisim@evenmedya.com

Baskı
İleri Haber Ajansı Tanıtım İletişim
Matbaacılık Yayıncılık ve Teknik
Hizmetleri A.Ş.
Tel: 0212 454 32 90

Abone İşleri
Tel : 0312 295 71 96-97
Faks: 0312 285 18 54
e-mail : dosim@diyanet.gov.tr

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü Üni-
versiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800, Çankaya/Ankara

Tel: 0.312 295 8661- 62
Faks: 0.312 295 61 92

Diyanet Aile Dergisi, Diyanet İşleri Başkanlığı yayın organıdır. Dergide yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilmeden her türlü ortamda alıntı yapılamaz.

「PENCERE」

Her kişi niyetine

DR. FATMA BAYRAKTAR KARAHAN
Diyanet İşleri Uzmanı

Nefsin başka zaafıları ve arzuları gibi ölümsüzlük arzusu da her ne pahasına peşinden koşulan bir puta dönüştürölmemeli, insan aklı ve imanı ile nefsini bu hususta da terbiye edebilmelidir. Çünkü peşinden gidilen bu yol, çıkmaz sokaktır. Tüm gayretlere karşın herkes için ölüm vardır ve her nefis ölümü tadacaktır.

Y

okluğundan söz etmenin ve varlığını reddetmenin mümkün olmadığı ölüm... Dünyadan ayrılış, hayatın sonlanışı, vücudun hayatiyetinin bitişi... Doğum kadar gerçek, doğum gibi kaçınılamaz, engellenemez ancak çoğu zaman kendimizden uzakta olduğunu düşündüğümüz, görmezden gelmeye

çalıştığımız ölüm ve peşinden koşulan ölümsüzlük...

İnsanlık hikâyesi ölümsüzlük arzusu ile başlar. Şeytan, Hz. Âdem ile Havva'nın ebedî olmak arzusunu kullanarak onları yasak ağacın meyvesinden yemeğe ikna eder. "Öyle ise, yasak ağacın meyvesinden yiyin ki melek olasınız yahut cennette ebediyen

kalasınız." (Araf, 7/20.) diyerek insanoğlunun cennetten dünyaya gidişine sebep olacak hatayı yapmasına neden olur. Belli ki ebedîlik arzusu, insanoğlunun tabiatında vardır. Tarih boyunca ölümsüzlük suyu olarak kabul edilen abihayatin peşinde koşulduğu da anlatılır. Abihayati bulmak yolunda pek çok efsane, hikâye dilden dile aktarılır.

İnsan nefsinin zaaflarından biridir bu. Ve nefsin başka zaafı ve arzuları gibi ölümsüzlük arzusu da her ne pahasına peşinden koşulan bir puta dönüştürülmemeli, insan aklı ve imanı ile nefsinin bu hususta da terbiye edebilmelidir. Çünkü peşinden gidilen bu yol, çıkmaz sokaktır. Tüm gayretlere karşın herkes için ölüm vardır ve her nefis ölümü tadacaktır. (bkz. Enbiya, 21/35.) Şairin de dediği gibi:

"Neylersin ölüm herkesin başında. / Uyudun uyanamadın olacak.

Kim bilir nerde, nasıl, kaç yaşında? / Bir namazlık saltanatın olacak,

Taht misali o musalla taşında."

ÖLÜM BİLİNCİ

Ölümün bir hakikat olduğunun farkına varabilmek, onu kabullenmek ona yüklenen anlam ve ona dair bilinç ile ilgilidir. Çünkü bir insanın inancı, dünya görüşü, içinde büyüdüğü kültürel birikim ölüme yüklediği anlamı belirlemektedir. Ve ölüme yüklenen anlam, onu farklı algılamaya sebep olabilmektedir. Ölümden sonra hayatın varlığına, mizanın olduğu ahirete inanmayan bir kimse için ölüm, hiçlik ve yokluk anlamına gelirken ahiret inancı bulunan bir Müslüman için ölüm, Rabbe dönüş ve asli hayatın başlan-

Müslüman için ölüm, dünya hayatından ahiret yurduna geçiştir. Bu geçişin farkında olmak ve bunun gereğini yerine getirmek; iyilikten, hayırdan ve Allah katında güzel olandan kopmamak esas olandır.

gıcıdır. (Cuma, 62/8.) Ölüm, kendisinden alabildiğine korkulan, kaçılmaya çalışılan bir durum değildir. Zira ne kadar kaçılmaya çalışılsa da insan sonlu ve ölümlü bir varlıktır. (Ahzap, 33/16.) Bu sebeple korkulması gereken ölümün kendisi değil, sonrasında verilmesi gereken hesap yani ahirettir. Böylelikle inananın bilincinde ölüm, ahiret inancı yani ölüm sonrası ile bütünlük kazanır. Ölüm bilinci bu bütünlük içinde inananı "Benim namazım, ibadetim, hayatım ve ölümüm hep âlemlerin Rabbi Allah içindir." (En'am, 6/162.) noktasına getirecek, anı ve sonrası ile onun varlığı değer ve anlam kazanacaktır.

İnsanın inancının, dünya gö-

rüşünün ve kültürel birikiminin yanında yaşadığı dönemin şartlarının da ölüm bilinci üzerinde etkisi vardır. Günümüz dünyasında "şanslı" coğrafyalarda insan ömrünün uzamış olduğundan sıklıkla bahsedilmektedir. Sağlık imkânlarının çeşitlenmesi, insanlığın gelişen teknoloji ile temiz suya ulaşımının artması gibi sebeplerle bebek ve çocuk ölümlerinin bazı coğrafyalarda azalmış olduğu görülmektedir. Ancak ölüm oranlarındaki bu azalmanın ölüm bilinci bakımından pozitif bir gelişme olduğunu söylemek her zaman mümkün görünmemektedir. Psikiyatr Prof. Dr. Erol Göka: "Günümüz insanı, bilimsel ve teknolojik ilerlemelerin ömrünün uzamasına, yaşam kalitesine yaptığı katkılar nedeniyle, geleneksel dünyanın insanına göre çok daha şanslı ama 'ölüm bilinci' açısından âdeta bir gerileme yaşıyor." demektedir. (Göka, Ölme, s. 29.) Göka, bu gerilemenin günümüz insanının özellikle Batı toplumunda ölümü, ağza alınması gereken, kötü ve ancak yalnızlık içinde yaşanacak bir durum olarak algıladığını belirtmektedir. Ölümü kendisinden böylesine uzakta gören Batılı insan için savaşlar, terör olayları ve zorunlu göçler ile yaşanan ölümleri de Doğu'ya yahut Müslüman toplumlara özgü kabul etmek onlar adına hayli sağaltıcı kabul edilebilir. Kendisinden uzakta ve öteki kabul ettiği üstelik islamofobinin etkisi ile potansiyel suçlu ve tehlikeli gördüklerinin ölümü onu rahatsız etmeye bilecektir.

Günümüz insanı, bilimsel ve teknolojik ilerlemelerin ömrünün uzamasına, yaşam kalitesine yaptığı katkılar nedeniyle, geleneksel dünyanın insanına göre çok daha şanslı ama 'ölüm bilinci' açısından âdeta bir gerileme yaşıyor.

Ölüm bilinci bakımından bizim hem birey olarak hem de toplumsal bakımdan ne noktada olduğumuza dair sorgulamada bulunmamız da gerekli ve önemlidir. Ölüm gerçeğini kabullenmek, onu görmezden gelmemek, doğal olduğunu benimsemek günümüz insanı için ve bizim için ne kadar mümkündür? Şehrin uzağındaki mezarlıklar, ölmekte olan kimseden uzaklaşma isteği, hızla tamamlanması beklenen taziyeler ve üzerine konuşulmak istenmeyen hatta unutulmak istenen ölüm... Tüm bunlar ölüm bilinci bakımından günümüz toplumlarının geleneksel toplumlardan çok daha geride kaldığını göstermektedir. Oysa Allah Rasulü'nün kabir ziy-

Ölümden sonra hayatın varlığına, mizanın olduğu ahirete inanmayan bir kimse için ölüm, hiçlik ve yokluk anlamına gelirken ahiret inancı bulunan bir Müslüman için ölüm, Rabbe dönüş ve asli hayatın başlangıcıdır.

Allah Rasulü'nün kabir ziyaretlerini tavsiyesinde de ecdadın mezarlıkları şehrin uzak olmayan yerlerinde tutmasında da bu bilincin oluşturulması ve güçlendirilmesi görülebilir.

retlerini tavsiyesinde de (Ebu Davud, Cenaiz, 75, 77.) ecdadın mezarlıkları şehrin uzak olmayan yerlerinde tutmasında da bu bilincin oluşturulması ve güçlendirilmesi görülebilir.

Ölüm bilincinin oluşması, yaşama duyulan isteğin azalmasını yahut ölümün istenilmesini sağlamaz. Zira ölümü istemek ve yaşamaktan vazgeçmek İslam dininin istediği ve tavsiye ettiği bir yaklaşım değildir. Aksine İslam peygamberi, "Hiçbiriniz başına gelen bir sıkıntıdan dolayı ölümü istemesin. Eğer mutlaka isteyecek olursa, 'Allah'ım, yaşamak benim için hayırlı olduğu sürece beni yaşat, ölüm benim için

Ölüm gerçeğini kabullenmek günümüz insanı için ve bizim için ne kadar mümkündür? Şehrin uzağındaki mezarlıklar, ölmekte olan kimseden uzaklaşma isteği, hızla tamamlanması beklenen taziyeler ve üzerine konuşulmak istenmeyen hatta unutmak istenen ölüm...

hayırlıysa canımı al' desin." buyurmaktadır. (Buhari, Merda, 19.) Üstelik bir kişinin akıl ve bilinç kaybı olmaksızın kendi canına kastetmesi ona cenneti kaybettirecek (Buhari, Enbiya, 50.), bir başkasını kasten öldürmesi de ebedî cehennemde kalmasına sebep olacak (Maide, 5/32.) ağır sonuçlar doğuracaktır.

Son yıllarda Batı toplumlarında tartışılan "örgütlü intihar/cinayet" eylemi şeklinde de adlandırılabilir ötenazi konusu ise sorunlu ölüm bilincinin vahim sonuçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yakınları ile vedalaştıktan sonra onların eşliğinde hayatına son veren insan görüntüleri,

yaşamının elinde olduğuna inanan özgür insandan ziyade alabildiğine umutsuz insanı ve onun umutsuzluğunu paylaştan yakınlarını görmek bakımından hayli trajik ve paradoksalıdır.

İslam intihara karşı çıkarken bu umutsuzluk duygusuna da karşı durur. Âlemlerin Rabbi olan Allah vardır ve inanan için her durumda bir ümit, bir çıkış kapısı bulunmaktadır. İnsanı, ölümü isteyecek, bu dünyadan vazgeçirecek denli bir ümitsizlik Allah'ı inkâr anlamına gelecektir. Üstelik ölüm bir son değildir, doğru şekilde geçilmesi gereken, yeni bir dünyaya açılan eşiktir.

YAŞAMA ANLAM KAZANDIRAN ÖLÜM

Her şey zıddı ile kaimdir. Açlık olmadan tokluğun, yokluk olmadan varlığın anlam ve değeri nasıl anlaşılamazsa ölüm olmadan hayatın anlam ve değerinin anlaşılması da mümkün değildir. Üstelik ölüm sonrası devam edecek olan hayat, sonra gelen anlamında ahirette bu dünya hayatı değerlendirilecektir. Tüm yapıp etmelerin hesaba çekildiği, mutlak adil yüce Allah'ın her şeyin karşılığını hakkıyla verdiği bir hayattır bu. Ve şimdiki hayatından farklı bir formda, zaman ve mekânda devam edecek bu hayatı şekillendirecek olan dünya hayatıdır. Ölümden öncesi, ölüm ve sonrasını belirleyecektir. Bu, dünya hayatını daha doğru, daha dolu ve daha anlamlı geçirmek için önemli bir motivasyondur. Sonrasının bulunmadığı, ölümün bir yok oluş kabul edildiği inanç ve görüşlerde dünya hayatı da anlam ve derinliğini kaybedecektir. Öyle ya sadece şu an vardır. Öyleyse ölmek için elden gelen yapılmalı ve yaşanan her an hesap vermek şuuru olmadan keyfi geçirilmelidir. Hayatın devamı olmadığı gibi tekrarı da yoktur. "Carpe diem" yani 'anı yaşa' ilkesi yaşam felsefesini oluşturduğunda ise ahlakilikten bahsetmek mümkün görünmemektedir.

Müslüman için ise ölüm, dünya hayatından ahiret yurdu na geçiştir. Bu geçişin farkında olmak ve bunun gereğini yerine getirmek; iyilikten, hayırdan ve Allah katında güzel olandan kopmamak esas

olandır. Üstelik bunu gerçekleştirirken dünya hayatı ile ahiret hayatı arasında tam bir denge de gözetilmelidir. Ölüm öncesi de ölüm sonrası kadar kıymetlidir. Hatta hayat, ölüm ve sonrasını belirlediği ve insanın özgür iradesinin şekillendirmesi bakımından göz ardı edilmemesi gereken değerdedir. Nitekim yüce Allah dünya ve ahiret arasındaki dengeye ayeti kerime şöyle işaret etmekte ve buyurmaktadır ki: "Allah'ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu ara. Dünyadan da

Her şey zıddı ile kaimdir. Açlık olmadan tokluğun, yokluk olmadan varlığın anlam ve değeri nasıl anlaşılamazsa ölüm olmadan hayatın anlam ve değerinin anlaşılması da mümkün değildir.

nasibini unutma. Allah'ın sana iyilik yaptığı gibi sen de iyilik yap ve yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah bozguncuları sevmez." (Kasas, 28/77.)

Dünya ile ahiret arasında kurulacak bu denge ancak yaşam ile ölüme dair tesis edilecek doğru bir anlayış ile mümkün olacaktır. Ölü mü doğru olarak anlamak ise ölüme engel olamayan insan için huzur bulmak ve mutlu olabilmek için yegâne yol olarak gözükmektedir.

AYASOFYA NEDEN ÖNEMLİ?

Geçmiş yüzyıllarda şehirlerin önemli ve görkemli kapıları vardı. Buradan girmeyen aslında o şehre girmiş sayılmazdı. İstanbul'a girmek isteyenler Ayasofya'nın kapısından içeri atarlar adımlarını. Dünya mimarlık tarihinin günümüze kadar ayakta kalmış en önemli anıtları arasında yer alan; mimarisi, ihtişamı ve işlevselliği yönünden Ayasofya dünyanın da 8. harikası olmuştur. Roma İmparatorluğu döneminde insanları birleştirici bir unsur olarak Hristiyanlık öne çıkmıştı. O dönemde Doğu Roma İmparatorluğu yeni başkenti Konstantinopolis'te dinlerine ait büyük bir tapınağa ihtiyaç duydu. Hristiyanlığın patrikhane kilisesi olmak üzere o günün İstanbul'unda Ayasofya'nın inşaatına başlandı. Dünyanın en eski katedrali olma özelliğine de sahip olan Ayasofya ilk yapıldığı 360 yılından bugüne kadar birçok savaş, deprem ve felaket yaşamış, tarih boyunca 2 kere yıkılıp 3 kere yeniden yapılmış ve tarihin yaşayan bir hazinesi olarak varlığını sürdürmeyi başarmıştır. 1453 yılında Fatih'in İstanbul'u fethetmesiyle birlikte camiye çevrilen Ayasofya, üzerine yapılan eklemelerle birlikte günümüzde müze olarak varlığını devam ettirmektedir.

Augustus ve Louis Lumière Kardeşler sinemayı icat etti.
(1 Şubat 1895)

Ayasofya Camii müze oldu.
(1 Şubat 1935)

Sultan 2. Abdülhamit Han vefat etti.
(10 Şubat 1918)

Türk Medeni Kanunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildi.
(17 Şubat 1926)

Fatih Sultan Mehmet tahta geçti.
(18 Şubat 1451)

Genç Osman, Yeniçeriler tarafından boğularak katledildi.
(20 Şubat 1622)

Napolyon Bonapart, Gazze'yi işgal edip Akka'yı kuşattı.
(24 Şubat 1798)

Türkiye-Irak arasında "Bağdat Paketi" imzalandı. (CENTO)
(24 Şubat 1955)

Islahat Fermanı ilan edildi.
(28 Şubat 1856)

SİGARAYI BIRAKALIM, HAYATIN TADINA VARALIM!

Ülkemizde ve dünyada tütünle mücadele sürmeye devam ederken Yeşilay'ın verilerine göre ne yazık ki hâlâ Türkiye'de ölümlerin %23'ü tütün kullanımına bağlı hastalıklardan kaynaklanmakta, 15 yaş üzerinde 16 milyon kişi de sigara bağımlısı. Ülkemizde erkeklerin sigara kullanım oranı kadınlara göre daha fazla. Yetişkinlerde sigara içme oranında düşüş olmasına karşın gençlerde artış yaşanıyor. Toplumumuzun ve yarının teminatı olan çocuklar ve gençleri tütün ürünlerinin zararlarından korumak için Halk Sağlığı Müdürlükleri ile birçok kurum ve kuruluş çalışmaları yapmaktadır. Kapalı alanlarda ve toplu yaşam alanlarında tütün ve tütün ürünlerinin içildiğinin tespit edilmesi hâlinde "ALO 184" hattına ihbar edilebilir. Ayrıca sigarayı bırakma konusunda gönüllü bireyler "ALO 171 Sigara Bırakma Danışma Hattı"nı arayarak konu hakkında detaylı bilgi alabilirler.

HAVAYA, SUYA, TOPRAĞA DÜŞEN CEMRELER

Büyüklerimizden duyduğumuz "Cemre toprağa düşecek.", "Bugün cemre suya düştü." gibi cümleler cemrenin nasıl bir şey olduğu sorusunu aklımıza getirirdi. Arapça kökenli cemre, kelime manasıyla "kor, ateş" anlamına gelir. Yedişer gün arayla havaya, suya ve toprağa düşen cemre aslında sıcaklığın yükselişi anlamına gelir. Şubat ayında düşmeye başlayan cemreler yerden hareket eden buhar ve hararete de isim olmakta, baharın da yolda olduğu müjdesini vermektedir. Her cemrenin düşüşüyle hava sıcaklığı artar. İlk cemre havaya düşer ve zemine hararet gelir. İkinci cemre suya düşer ve suları ısıtır, buzları çözer. Üçüncü cemre toprağa düşer ve toprağı ısıtır, ilk kır çiçekleri çıkmaya başlar. Cemreler kültür ve edebiyat alanında da kendine yer bulmuştur. Osmanlı zamanında divan şairleri cemre zamanlarında önemli kişilere övgü şiirleri yazmıştır.

DERGİLERİMİZE ARTIK DAHA YAKINSINIZ

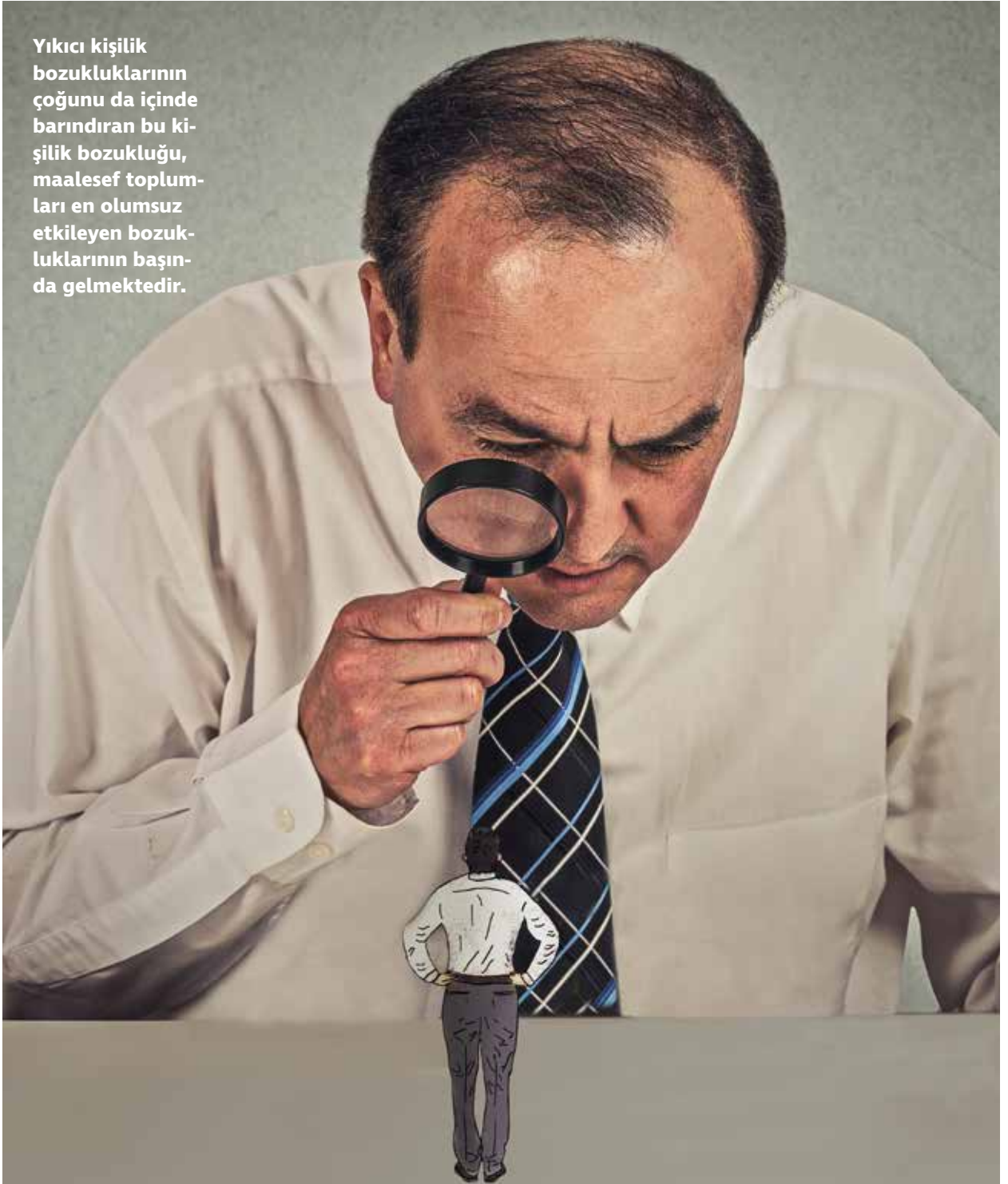
Değişen ve gelişen teknoloji sayesinde günümüzde bilgiye ulaşmak çok daha kolaylaştı. Zararları olmakla birlikte doğru bilgiye de ulaşmamızı sağlayan sosyal medya veya web siteleri birçok yönden işimizi kolaylaştırıyor. Diyanet İşleri Başkanlığı da yayınlarını web sitesiyle okurlarına ulaştırıyor. "**diyanetdergi.com**" web sitesi sayesinde okurlar her ay yayınlanan Diyanet Aylık Dergi, Diyanet Aile Dergisi, Diyanet Çocuk Dergisi ve Diyanet Haber Bülteni gibi yayınlara ulaşabilecekler. Ayrıca okurlar site sayesinde takip ettiği yazarlara ve önceki yıllarda yayınlanan yazılara da kolayca ulaşma imkânına sahip olacaklar. Keyifli okumalar...

BEREKET VE ŞİFADIR NAR...

Özellikle kış aylarında portakal, mandalina veya limondan farklı olarak tüketmemiz gereken bir diğer meyve de nardır. Hem taneleri hem suyu hem de kabuğu birçok hastalığa şifadır. Uzmanlara göre bir nevi doğal antibiyotik olan nar mutfağımızdan eksik olmamalı. Nar suyunun özellikle damar sertliğine karşı güçlü etkisinin olduğu bilimsel çalışmalarla kanıtlanmıştır. Nar, vücudu ve kalbi güçlendirir, mide ve bağırsak sorunlarına yarar sağlar, kabuğunun kaynatılıp çayının içilmesi bağırsaktaki kurtların düşmesine ve ishalin düzelmesine yardımcı olur. İdrar söktürücü etkisiyle toksin atımını sağladığı gibi enfeksiyona karşı vücut direncini korur ve artırır. Tansiyonu düzenler. Mide bulantılarını ve kusmayı önler, ağız yaralarına, mide iltihaplanmasına karşı iyi gelir, hazmı kolaylaştırır, çarpıntıları önler ve prostatın kansere dönüşmesini engeller, gribe karşı doğal olarak bağışıklık sistemini güçlendirir, demir eksikliğini gidererek zekâ gelişimine yardımcı olur. Tüm bu faydalarına rağmen narı gereğinden fazla tüketmek doğru değildir.

Yıkıcı kişilik bozukluklarının çoğunu da içinde barındıran bu kişilik bozukluğu, maalesef toplumları en olumsuz etkileyen bozukluklarının başında gelmektedir.

NARSİSTİK KİŞİLİK BOZUKLUĞU

İŞHAK ORHAN
Uzman Pedagog

N

arsistik kişilik bozukluğu, diğer bir adıyla kibirlenme, gururlu ol-

ma, başkalarını aşağılama veya kendisini yüceltme hastalığı. Dünya nüfusunun %1'i oranında görülen, ülkemizde yaklaşık sekiz yüz bin kişide bulunan, ancak farkında olunmayan bir kişilik bozukluğudur.

Diğer yıkıcı kişilik bozukluklarının çoğunu da içinde barındıran bu kişilik bozukluğu, maalesef toplumları en olumsuz etkileyen bozukluklarının başında gelmektedir. Çünkü bu kişiler durumun farkında olamadıkları gibi, çevrelerindeki insanları da etkileyerek onların güvenliğini kazanabilmektedirler. Bu yüzden narsistik kişilik bozukluğu çok sinsi seyreder. Bu insanların genel özellikleri şunlardır:

Kendisini üstün gören; hep takdir, ilgi ve özel muamele bekleyen, imtiyazlı olduğuna inanan kişilerdir.

Bu kişiler çok alıngan, kırılgan, eleştiriye tahammülsüz insanlardır. Bilinçaltı, kendine güvensizliği bastırarak, kendini aşırı beğenen insanı üretir. Narsistler ayrıca empati kuramayan, başkalarının duygularını anlayamayan kişilerdir. Bu kişilerde, kendine güvensizlikle başkalarını anlayamama durumu birleşmiştir.

Çevremizde "Kendini bir şey zanneden" insanlar deyimini kullandığımız kişilerdir. Başkalarını ezerek başarı sağlamaya çalışırlar. Bunlarla ancak

Bu kişilik bozukluğunun temeli, çocukluk ve ergenlik yıllarında atılır, ancak genç yetişkinlik döneminde, yani 18-20 yaşından sonra ortaya çıkar. Doğuştan gelen bir bozukluk asla değildir. Doğumdan sonra yanlış yaşantılar ve yanlış eğitim nedeniyle oluşur.

her dediklerini yapan, asla onları tenkit etmeyen ve bile bile ezilen kişiler geçinebilir. Karşı gelindiğinde hemen kırırlar ve derhal depresyona girerler. Depresyona girip de doktora gittiklerinde, doktor tarafından kişilik bozuklukları teşhis edilebilir. Aksi takdirde kendileri asla hasta olduklarını kabullenmezler.

Çevrelerinde özellikle makam/mevki sahibi, şöhretli, zengin, tanınmış kişiler ve yöneticilerle birlikte olmaya çalışırlar ve maalesef bunu başarırlar da.

Bu kişilerde "acıma ve vefa duygusu" hiç yoktur, sadık da değildirler. Kimseye bağlanamazlar ve âşık da olamazlar. Çünkü sadece kendilerine âşıktırlar.

Narsistik kişilik bozukluğu olan kişiler kendisini üstün gören, hep takdir, ilgi ve özel muamele bekleyen, imtiyazlı olduğuna inanan kişilerdir.

Ufacık bir eleştiri veya kusurları bulunduğu yeri göğü inletirler ve eleştiren kişiye düşman olurlar. O kişiden intikam almak için ellerinden geleni yaparlar. Ve bu yaptıklarından dolayı da zerre kadar üzülmezler. Başkalarında ise sürekli kusur arar ve onları eleştirirler.

Tek beslenme kaynakları "övgüdür" dersek abartmış olmayız. Çünkü övüldükçe başarıları artar. Kusur bulundukça ise başarıları düşer. Psikolojileri iyice bozulur. Zira küçük yaşlardan itibaren anne ve babaları tarafından da sürekli övülerek büyütülmüşlerdir.

Toplumun elit diye tabir edilen insanlarıyla birlikte ol-

Başkalarını ezerek başarı sağlamaya çalışırlar. Bunlarla ancak her dediklerini yapan, asla onları tenkit etmeyen ve bile bile ezilen kişiler geçinebilir.

maya çalışmaları nedeniyle başarılı olurlar. Biraz da övgü ile daha da başarılı olabilirler. Ama bu başarılarını diğer insanları ezmek için kullanmaya bayılırlar ve bundan da asla pişmanlık veya üzüntü duymazlar.

Bu kişilik bozukluğunun temeli, çocukluk ve ergenlik yıllarında atılır, ancak genç yetişkinlik döneminde, yani 18-20 yaşından sonra ortaya çıkar. Doğuştan gelen bir bozukluk asla değildir. Doğumdan sonra yanlış yaşantılar ve yanlış eğitim nedeniyle oluşur.

Lüks yaşantıya düşkün kimselerdir. Lüks arabalar ile gösteriş yapmak, lüks evler-

de yaşamak, vb. ne kadar lüks yaşam varsa bunlara özenirler ve de öyle yaşama-ya çalışırlar. Kendilerinden zor durumda insanlar olduğunu da kabul etmezler. "Fakir yok, işsiz yok" derler. Etraflarında öldürülen insanlar, ezilen insanlar umurlarında değildir.

Çevresindeki insanları kullanmaya çalışırlar. Bu davranışlarını eleştirip, yaptıklarının yanlış olduğunu söylediğinizde anında savunmaya geçerler; moralleri alt üst olur. Ve size düşman kesiliverirler birden. Hatta onlar için yaptığınız hiçbir şeyi görmezler ve bir de sizi suçlarlar.

Başarısızlık durumunda en yakınlarını bile kaybetmekten çekinmezler. Ortalığı kasıp kavururlar. Bu durum onların ellerinde değildir. Bu yaptıklarının doğru olduğunu inanmaktadırlar.

Sürekli gösteriş peşindedirler. Ben buradayım dercesine kendilerini özellikle göstermeye çalışırlar.

Yaptıkları işler çok önemsiz bile olsa övünmeye bayılırlar. Övünmezlerse sanki enerjileri biter. Zaten kendileri de övgüyle beslendikleri için, çevrelerinde bulunan insanların sürekli onları övmeleri gerekir. Övmeyenleri, eleştirmeseler bile sevmezler. "Alçak dağları ben yarattım." havasındadırlar.

Kendilerini gösterecek şekilde güzel giyimlidirler. Çünkü başka türlü olsalar insanları etkileyemeyeceklerini düşünürler. Çok küstahça tavır ve davranışları vardır.

ÇOCUKLARININ NARSİST OLMASINI İSTEMEYEN AİLELER İÇİN

18 yaşına kadar kişilik oluşacağından, ağaç yaş iken eğilir mantığıyla çocuklarımıza görev ve sorumluluklar vermeliyiz. Boş bırakmamalıyız. Hak etmeden ödüller vermemeliyiz. Düzenli bir şekilde kontrol altında tutmalıyız. Harçlığını kazanması konusunda da ev işleri, araba yıkama, kardeşi ile ilgilenme, annesine yardım etme, vb. işler vererek onları daha küçük yaşlardan itibaren hayata hazırlamalıyız. Aksi takdirde onlarda sadece narsistik değil, diğer kişilik bozukluklarından bir veya birkaçı da oluşabilir.

Küçük yaşlardan itibaren anne baba ve yakın çevresinde yaşadığı kişilerle iletişim bozukluğu olan ve davranışları normal olmayan çocukları ebeveynler vakit kaybetmeden bir uzmana mutlaka götürmelidirler. Bu bozukluklar ne kadar erken tespit edilirse, sorunlar da o kadar erken giderilecektir.

Doğumdan itibaren çocukların temel ihtiyaçlarını yerinde, zamanında ve sevgiyle yerine getirmelidir. Ancak temel ihtiyaçları dışındaki isteklerini karşılarken kesinlikle abartmamalı ve her istediklerini de yapmamalıdır. Aksi takdirde çocuklar kendilerini vazgeçilmez olarak görür ve doyumsuz bireyler olmaya başlarlar.

Ebeveynlerin çocuklarıyla yeterince ilgilenmek ve kaliteli vakit geçirmek yerine, onlara bol miktarda harçlık vermeleri ve bu harçlıkları çocukların nereye harcadıklarını takip etmemeleri, çocukların arkadaşlarına gösteriş yapmalarına ve onların üzerlerinde bir baskı oluşturmalarına sebep olabilir. Bunun sonucunda ilk narsistik temeller atılır. Yani çocuklar diğer çocukları kullanmaya çalışırlar. Bu yüzden çocuklara gereğinden fazla harçlık verilmesi de önemli bir husustur.

Yine çocukların aşırı derece şımartılmaları ve egolarının şişirilmesi, onlarda çok kötü tesirler bırakmaktadır. Anne ve babaların, "Benim oğlum bir tane, dünyanın en yakışıklı çocuğu" veya "benim kızım bir tane, dünyada ondan daha güzel kız yok" gibi ifadelerde bulunmaları, çocuklarda başkalarından üstünmüş duygusu oluşturmaktadır. Bunun sonucunda da çocuk, anne ve babasını dinlememeye başlamaktadır.

TUĞBA GÜNER

Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Başarılı olabilmek için...

Akademik başarı ya da başarısızlığın arkasında birbirini domino taşı gibi etkileyen faktörler vardır. Bu unsurların en önemlisi aileyken; çocukla ilgili değişkenler de diğer önemli faktörleri oluşturmaktadır. Öğrencinin okul olgunluğu, bireysel özellikleri, yetenekleri, öğrenme güçlükleri, ders çalışmayı bilmiyor olması vb. gibi durumlar çözülmesini istediğimiz sorunun kökeninde yatan sebeplerden biri ya da birkaçı olabilir.

Her birey farklıdır ve her birey

kendi içinde, kendi gerçekliğinde değerlendirilmelidir. Başarıyı sadece akademik başarı ile sınırlandırmak doğru olmaz. Çocuğun bilişsel davranışları kadar bilişsel olmayan davranışları da bu kavramın içine dâhil edilebilir. Her çocuğun kendine has kişisel gelişim ve ihtiyaçları vardır. Onların sınırlarını zorlamak olumlu sonuçlar getirmez. Çocuğun gerçek kapasitesinin (ilgi, yetenek, tutum, zekâ) farkında olmak ve buna bağlı hedefler belirlemek gerekmektedir. Başarısızlık gösteren öğrencilerin de mutlaka başarılı olabilecekleri bir alan

vardır. Başarılı oldukları yerleri desteklenmeli, kendilerini bu alanda ortaya koyabilmelerine fırsat sunulmalıdır. Böylece başarı duygusunu tattırarak diğer alanlarda da çaba sarf etmeleri sağlanabilir. Her insan kendisine uygun ortam ve imkân sağlandığında öğrenme becerisini geliştirebilir.

Başarısızlığın arkasında yatan faktör **zekâ** olabilir. Zihinsel gelişimi yaşatlarından geride olan çocuklar erken fark edildiğinde müdahale edilip gelişimi desteklenmektedir. Aileler bu durumu kabul etmekte zorlanabilirler ama alınacak

yardımların gecikmesi de çocuğun mevcut potansiyelini kullanmasını zorlaştırmakta ve gelişime kapalı bir şekilde eğitim hayatına devam etmesine sebep olmaktadır.

Öğrencilerin **okul olgunluklarının gelişmiş olması**; okulda yüklenecekleri sorumlulukları psikolojik olarak kabul etmeleri ve hazır olmaları ile ilintilidir. Hem yaş olarak hem de hazırbulunuşluk olarak yeterli olmadığı hâlde okula gönderilen çocuklar bilişsel anlamda bir sıkıntılı olmasa bile ödevlerini yapma ve okul ortamına uyum sağlama açısından problemler yaşayacaklardır.

Aynı durum **duygusal olgunlaşmayla** da bağlantılıdır. Özellikle ortaokul lise çağındaki

çocuklar açısından kararsız ya da hedefsiz olduklarında bu durum derslerine de yansımaktadır. Öğrencilerin kısa süreli hedefler (sınavlarda başarılı olmak gibi) ve uzun süreli hedefler (x lisesine gitmek, meslek sahibi olmak vb.) belirlemeleri ders çalışmayı bir zorunluluk olarak değil de ideallerine ulaşabilmek adına bir gereklilik olarak görmelerini sağlayacaktır. Yapılan çalışmalarda başarılı çocukların belli hedeflerinin olduğu, gelecek planları yaptıkları ve o hedef doğrultusunda ilerlemeye çalıştıklarından oto kontrollerine sahip oldukları görülmüştür. Kendisinin farkında olan çocuk, ulaşılabilir hedefler belirleyerek rotasını buna göre çizecektir.

Sınav kaygısı en sık karşılaşılan problemler arasındadır. Çok başarılı ya da başarısız öğrenciler orta düzeyde başarıya sahip öğrencilerden daha yoğun kaygı yaşamaktadır. Bunun içinde ebeveyn tutumları, yüksek hedef belirleme, yeterli ders çalışmama gibi durumlar olduğu kadar fizyolojik ve zihinsel etkenler de dâhildir. Kaygısı düşük olan öğrenciler başarısız olduklarında sebebi dışsal faktörlere (sınav zorluğu) bağlarken yüksek kaygılı öğrenciler daha çok içsel faktörlere (kendilerine fazla sorumluluk yükleme ya da yüklenilme) bağlamaktadırlar.

Bir öğrenci eğer ders çalışmayı bilmiyor ve zamanını verimli bir şekilde planlayamıyorsa ders başarısı gölgelenebilir. Her bireyin, zekâ alanlarına göre, öğrenilenleri uzun süreli hafızada tutma yöntemi farklıdır. Bazılarının görsel zekâsı baskındır izleyerek öğrenir,

Başarısızlık gösteren öğrencilerin de mutlaka başarılı olabilecekleri bir alan vardır. Başarılı oldukları yanları desteklenmeli, kendilerini bu alanda ortaya koyabilmelerine fırsat sunulmalıdır.

bazıları da not alarak, özet çıkararak öğrendiklerini pekiştirir. Bu yüzden her öğrencinin aynı tarz ders çalışma yöntemine sahip olmasını bekleyemeyiz. Günü planlarken sadece derslere değil, yapmaktan hoşlanılan aktivitelere de yer verilmesi, öğrencilerin enerjilerini toplayabilmesi ve güdülenmesi açısından önemlidir.

Dikkat eksikliği genelde okul hayatının başlamasıyla anlaşılmaktadır. Bu çocukların bilişsel seviyeleri normal ya da normalüstü olmalarına rağmen dikkat eksikliği onların öğrenmelerini zorlaştıran bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Bu duruma hiperaktivite de eşlik edince davranış problemleri oluşabilmektedir. Eğer çocuğunuz dikkatini ayrıntılara veremiyor, ödev ve diğer etkinliklerde basit hatalar yapıyor, çevresel uyarılardan çok etkilenip verilen görevleri tamamlayamıyorsa dikkat eksikliği olabilir. Dikkat eksikliği olan çocuklar tespit edilip buna yönelik pedagojik ve tıbbi yöntemler uygulandığı takdirde çocuğun davranışlarında ve akademik başarısında ciddi oranda değişiklikler olmaktadır.

“Çocuğum başarılı olamıyor.” dediğimizde bunun arkasında pek çok unsurun etkili olduğunu bilmek gerekir. Ebeveynlerden, aile ortamından kaynaklı durumlar olabileceği gibi öğrencinin kendisinden ya da çevresel faktörlerden kaynaklı etkenler de olabilir. Sadece başarı kavramının kendisine odaklanmaktan ziyade bu değişkenleri çoklu olarak ele almak kısa süreli ve balon gibi sönen çözümler sunmak yerine problemin kaynağına inmemizi sağlayacaktır.

Ömrün ziyası sönerken

BETÜL ŞATIR

Pek de taşıyamadığı ağırlığı birdenbire iki katına çıkı. Namaz eteği tombul ayaklarına dolandı. Beyaz destarı başından boynuna süzüldü ve daha önce hissetmediği bir sıkıntı vermeye başladı, nefesi daraldı... Dengesini kaybetmeden az önce günün şavkı sönmüvermişti...

Göz kapaklarının içine karanlıktan kuvvetli bir ışık sızdı. Kamaşan gözlerini ovaladı. Ayılıyordu. Başını çarpıyordu, çok acı çekiyordu. Doğrulmaya çalıştı. Başaramadı. Sürünerek eşinin yanına gitti. "Galiba düştüm. Kendimi hiç iyi hissetmiyorum Serhat'ı arar mısın? Bir de doktor getirsin." diyebildi güçlkle. Ramazan Bey yavaşlamışlığına inat, koşar adım atıldı kapıya. Hemen büyük oğlu Serhat'ı aradı. Çok üzül-müştü. Kulağı az işitiyordu. Can yoldaşının düştüğünü anlamamıştı. Sadece ikisi vardı koca evde. Suçlamıştı kendini. İyi duyamadığı için, Zahide Hanım'ın bayıldığını anlayamadığı için.

Mahcup bir şekilde yanına döndüğünde "geçmiş olsun, nasılsın şimdi?" diye sordu. Gönlünü almak istiyordu. Uzun zamandır tespih çektiği için Zahide Hanım'ın ne zaman bayıldığını kestiremiyordu.

Artık yaşlanmışlar ve ahir ömürlerinde yalnız kalmışlardı. Dokuz evladın da mü-rüvvetlerini görmüşlerdi. En küçük oğulları Fatih bir yıldır evliydi artık. Çok yakında baba olacaktı. Onun evlenmesi ile vicdanen daha da

rahatlamışlardı. Son görevlerini de ifa etmiş olmak, üzerlerindeki yükü hafifletmişti. Ömürlerinin sürpriz meyvesi Fatih doğduğunda, kendisinden büyük yeğenleri vardı. Evin dokuz numaralı neşesi, hiç ummadıkları bir zamanda girmişti hayatlarına. Çok şaşırmışlar ve hatta utanmışlardı. Torunlarına tanıştırmaları gereken küçük bir dayı onları herkese karşı çekindirmişti. Fakat doğar doğmaz, kalabalık ailenin, yüksek dozlu neşesi oluvermişti Fatih. Abalarının, ağabeylerinin ve yeğenlerinin elinde büyük bir ilgi ve sevgi görerek büyüüvermişti.

Hele en büyük yeğeni onu elinden hiç bırakmıyordu. Kucağında taşıyor, sevgiyle büyütüyordu dayısını. Tüm ilgi Fatih'in üzerine odaklanmıştı. Bebek olan dayının yeğeninin küçülmüşlerini giymesi gülüşmelere, çokça neşeye

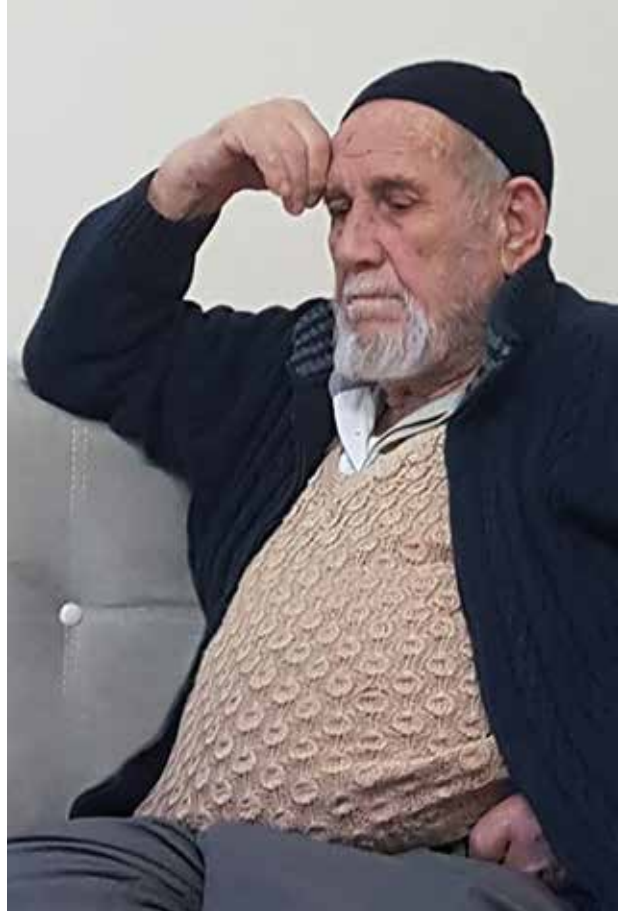
Bir sabah uyananlar zamanın ileri sarılmış hızına şaşırmadan edemediler. Nasıl geçivermişti vakit? Seksen senenin sekiz saatlik hatırası yoktu sanki zihinlerde.

sebebiyet veriyordu. Başlarda çekindikleri bu çocuk herkes için eğlenceli bir hadise olmuştu süregiden.

Fatih'in çocukluğu kimsenin anlamadığı bir süratle geçiyordu. Her defasında Ramazan Bey ve Zahide Hanım etraftakilere, "Biz bu küçük yavrunun evlendiği günleri göremeyiz." diye hayıflanıyorlardı. Bir köşeye belli bir miktar birikim hazırlamaya çalışıyorlardı. Fırsat oldukça, her vesile ile büyümüş; iş gücü sahibi evlatlarına Fatih'i emanet ediyorlardı. Onlar da siz hiç merak etmeyin diye karşılık veriyorlardı her defasında.

Çok sevilen bir çocuk olan Fatih'in kendisinden büyük sekiz tane kardeşi vardı. Bekâr olanlardan sırası gelen evleniyor. Yeğenleri dünyaya geliyordu boy boy. Çok renkli bir aileye mensup olmanın doğuştan kazanılmış,

sıradanlığını yaşıyordu Fatih. Tepkileri, nedensiz yaşama sevinci, kaderi ve duyguları kendi doğallığında geliyordu.

Bir sabah uyananlar zamanın ileri sarılmış hızına şaşırmadan edemediler. Nasıl geçivermişti vakit? Seksen senenin sekiz saatlik hatırası yoktu sanki zihinlerde. Yuva-dan dokuz kuş uçurulmuştu. Dokuzu da kendi maviliğinde, kendi serüveniyle süzülüyorlardı gökyüzünde. Onlara uçmayı öğreten kanatlar ise yalnız ve yorgundu artık. Bu evlat bolluğunda bu tenhalık elbette çok zorlarına gidiyordu. Bayramlarda oturulacak yeri kalmayan divanlar, yerde serilmiş kilimler sa-

bahlarda ve akşamlarda boş kalıyordu.

Zahide Hanım düşe kalka ev işlerini hallediyordu. Bir zamanlar yemeklerinin güzelliği dillerde dolanıyordu. Kimselerin pişirdiğini beğenmiyordu üstelik. Ama şimdi-lerde ya tuzunu unutuyordu ya dibini tutturuyordu. Yalnız sofraya oturdukları vaki değildi zamanında. Evleri yol üzerindeydi. Her öğünde misafirlerle şenleniyordu. Köy minibüsünün bir saatlik ihtiyacı molasını, yolcular Zahide Hanım'ı ziyaretle değerlendiriyorlardı. Herkesin sevdiği, sayılan bir aile olmanın tüm şartları yerine getiriliyordu o evde. Her zaman tedarik

Eşi Ramazan Bey kendisine kalkması için yardım ediyordu. Yine bayılmıştı demek ki. Zorlukla oturma odasına geçtiler. Zahide Hanım uzandı. Biraz zaman geçince durumunu fark etti. Bu hâlde istirahat edemezdi. Tülbendinin beyazlığı ile meşhur titiz bir hanım, buna dayanamazdı elbette.

edilmiş hazırlıkları oluyordu. Gelinli, kızılı kalabalık bir aileydiler ne de olsa. İşin ucundan tutan bol olduğundan misafir ağırlamak hiç külfet olmuyordu. Cömert insanlar olduklarından da evleri hiç boş kalmıyordu. Ne teklif, tekellüf ne randevu; her şey samimiyetle, plansız, içten öylesine geliyordu. Allah ne verdisse ikram ediliyordu. Bazen bir öğünde üç bazen de beş sofraya kuruluyordu. Bahçelerinden toplanmış sebzeler, tarlalarından devşirilmiş mahsuller, çuvallardan taşan bolluk ve bereket hesapsızca paylaşıyordu yolda kalanlarla, dostlarla, ihtiyacı olanlarla. Onlar verdikçe be-

reketleniyor, eksildiği görül-müyordu kilerde bulunan erzakların.

Zahide Hanım'ın annesi Sadı-ka Nine bütün tanıdıklarının gönlünü hoş etmiş, zarafet sahibi bir insandı. Sağlığın-da varını yoğunu yoksullarla paylaşan, gelen misafirlerini sofrasız göndermeyen geniş yürekli bir kadındı. Tarla-lardan topladığı nimetlerin öş-rünü, zekâtını titizlikle verir, düşkünlerin hakkını ayırma-dan mahsulün ambara gir-mesine müsaade etmezdi. Cami yapılması için sessiz sedasız bahçelerinden infak eden gönlü zengin Sadıka Nine'nin kızı Zahide Hanım, annesinden geçen cömertlik duygusu ile tanınıyordu.

Evlatların okulları, işleri, ev-lilikleri, iaşeleri ömürlerinin törpüsü olmuştu Zahide Ha-nım'a ve eşine. Hepsinin en sonunda bir işi ve en nihaye-tinde birer eşi vardı.

Muhabbet dolu günlerden, suskun sofralarda karşılıklı oturdukları günlere gelmiş çatmıştı zaman. Sohbet ih-tiyaçlarını, televizyon izleye-rek gideriyorlardı. Bir dost ve bir evlatla dertleşme bek-lentisi ise izdivaç programla-rının insafına terkedilmişti, çocukları tarafından. Üçün-cü sayfa tatsızlığında geli-şmeler, hayatlarının neşesini de alıp götürmüştü ekseri. Gün ağır çekimde ilerliyordu. Akşam olmuyordu bir türlü. Ama nasılsa haftalar, aylar ve yıllar hızla geride kalıyor-lardı. İyi ki, Kur'an okuyarak, dualar ederek, salavatlar çe-kerek hayatlarının anlamını bulmayı âdet edinmişlerdi.

Bir keresinde tuvalette zorla kaldırılmaya çalışırken gel-di kendine Zahide Hanım. Eşi Ramazan Bey kendisine kalkması için yardım ediyor-du. Yine bayılmıştı demek ki. Zorlukla oturma odasına geçtiler. Zahide Hanım uzan-dı. Dinlendi. Biraz zaman geçince durumunu fark etti. Bu hâlde istirahat edemez-di. Tülbendinin beyazlığı ile meşhur titiz bir hanım, buna dayanamazdı elbette. Bir an; ölümün ona bu mahcup va-ziyette geleceğini düşündü. Enerjisini toparladı. Banyoya

**Sohbet ihtiya-
clarını, televiz-
yon izleyerek
gideriyorlardı.
Bir dost ve bir
evlatla dert-
leşme beklen-
tisi ise izdivaç
programlarının
insafına terke-
dilmişti, çocuk-
ları tarafından.**

yöneldi. Telaşla duşunu aldı. Temizlendi. Yeni kıyafetlerini giyindi. Beklemeye koyuldu. İşte şimdi ruhunu teslim et-mek için uygun hâldeydi. Ama her istediğinde ölemi-yordu insan. Ölüm biz haya-ta devam ederken, her gün bir bahaneyle kanatlarımıza değiyordu. Ama asıl selamını ne zaman vereceğini kimse-ler bilmiyordu.

Kim bilir? Ölümün ayaz elleri bir daha ne zaman gezine-cekti yorgun bedeninde. Bu sefer bir kaldıran olacak mı-ydı düştüğü yerden?

TEFEKKÜR

RIFAT ORAL

Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

Allah bizim tefekkür etmemizi emretmekte ve gönderdiği kitabı ile de bunun yöntemini öğretmektedir. Yeter ki biz Kur'an'ı ağır ağır ve düşünerek yani tefekkür ederek okuyalım.

insan düşünen bir varlıktır. Diğer canlılardan onu ayıran en temel özelliği budur. Bu düşünce nefsanî ve ruhani olarak iki kısımda ele alınır. Nefsanî olan kısmı; yemek, içmek, giyinmek ve diğer temel ihtiyaçları ile ilgilidir. Ruhani olan kısmı ise; onun fizik ötesi ile ilgili gerçeklere ulaşması için yaptığı üst düşünce sürecidir. Kur'an bunu şöyle açıklar: "De ki: Yeryüzünde dolaşın da Allah'ın başlangıçta yaratmayı nasıl yaptığını bakın. Sonra Allah (aynı şekilde) sonrakini yaratmayı da yapacaktır. (Kıyametten sonra her şeyi tekrar yaratacaktır.) Şüphesiz Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter." (Ankebut, 29/20.) Kâinat ezeli değildir, yoktan var

edilmiştir. Yoktan var eden de sadece yaratıcı Allah'tır. Çünkü normal fizik kanunlarına göre "Yok olan bir şey var olmaz, var olan şey yok olmaz." Fizik kanunlarını ancak onu yaratan aşabilir, O'nun dışında kimse "yoktan var edemez ya da var olan bir şeyi yok edemez." Buna sünnetullah (Allah'ın kanunu/sistemi) da denilir. Bu bağlamda Kur'an bize özellikle üç konuda tefekkür etmemizi yani inceden inceye düşünmemizi ve fikir üretmemizi emreder. Bunlar varlıklar, olaylar ve şahıslardır.

VARLIKLAR ÜZERİNDE TEFEKKÜR

Allah'ın ayetleri (ve bize gösterdiği gerçekler) iki kitap üzerinde tezahür eder: Bunlar Kur'an ve kâinat kitabıdır.

Allah Teala insana gönderdiği kitabında da varlık üzerinde düşünmeyi emreder. Bilinenden bilinmeye geçişte tefekkür bir düşünce sistemidir. Bu süreç; varlık-tan/sanattan onun yapıcısına/yaratıcısına ulaşma olarak kendini gösterir. Bütün filozoflar, düşünce ve ilim adamları varlık üzerinden bir temellendirme yaparak görünen varlığın ötesindeki gerçeklere ulaşmaya çalışmışlardır. Çünkü şu anda içinde bulunduğumuz dünya ve kâinat bir matematik, fizik, kimya ve biyoloji harikasıdır. Bu akıllı tasarım (kozmos), insanları etkilemiş; hem bu sistemi çözmeye hem de sistemin arkasındaki güce ulaşmaya çalışmışlardır. İşte bu noktada vahiy (peygam-

berler ve kitaplar), insanın yardımına koşmuş ve fizik ötesindeki varlıkları onun anlayacağı şekilde açıklamıştır. Her dönemde gelen peygamberler ve kitaplar, fizik ötesi ile ilgili bilgiler paylaşmışlardır. Artık insanlık, varlık hakkında doğru bilgileri konuşur ve analiz eder hâle gelmiştir. "Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde selim akıl sahipleri için elbette ibretler vardır. Onlar ayaktayken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni eksikliklerden uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru." derler. (Âl-i İmran, 3/190-191.)

"Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde selim akıl sahipleri için elbette ibretler vardır."

OLAYLAR ÜZERİNDE TEFEKKÜR

Olayların hayır ve şer yönleri üzerinde düşünmek insanları bilinçlendirir, paylaşma ve fedakârlık duygularını artırır. Birçok ayette Allah Teala iki şeye dikkatimizi çeker.

Cahiliye toplumunun özel-likleri: İnsanı bencil hâle getiren ve toplumun temel-lerini sarsan günahların ve suçların yaygınlaşmasıdır. Bunlarla bireysel anlamda küçük menfaatler elde edilse de, sonuç itibarıyla toplumsal felaketler ve yıkımlar oluşur. İçki ve kumar bunun en tipik örneğidir.

İslam toplumunun özel-likleri: Salim kafayla düşünmek, bencil olmamak ve toplumsal duyarlılık sahibi olup paylaşmayı/fedakârlığı bilmektir. Çünkü cahiliye alışkanlıkları, özellikle kumar ve içki toplumu zayıflatır. Ama paylaşma ve fedakârlık bireyleri birbirine bağlar ve toplumsal yapıyı güçlendirir. Bu gerçeği Rabbimiz şöyle ifade etmektedir: "... Yine sana Allah yolunda ne harcayacaklarını soruyorlar. De ki: 'İhtiyaçtan arta kalanı.' Allah size ayetleri böyle açıklıyor ki düşünesiniz." (Bakara, 2/219.)

ŞAHISLAR ÜZERİNDE TEFEKKÜR

İnsan sosyal bir varlık olduğu için başkaları ile yaşamayı ve şahıslar üzerinde doğru değerlendirme yapmayı bilmelidir. Mekke müşrikler Hz. Muhammed'i eleştirirken kafalarındaki peygam-

ber imajını ortaya koyarak bir tartışma zemini oluşturmaya çalışmışlardı. Onlara göre peygamber; Tanrının hazineleri yanında olan, zengin ve gaybın tümünü bilen bir melek olmalıydı. Ama bu düşünceleri, risalet mantığına ve peygamberin gönderiliş amacına aykırıydı. Çünkü yeryüzünde insanlar yaşıyordu ve onlara rehberlik edecek bir insan peygamber gönderilmeliydi. Onlar gibi yaşayan bir beşer, mesajı daha doğru ve gerçekçi olarak aktarabilirdi. İnsanlar da (mitoloji ve güç gibi dış bir etki olmaksızın) rahat düşünürler ve bu bağlamda peygamberin şahsından öğrendikleri dinin de yaşanabilir bir gerçek olduğunu anlardı. Ama yeryüzünde melekler yaşasaydı, o zaman da Allah meleklerden bir peygamber gönderirdi. Bunu Kur'an şöyle ifade etmektedir: De ki: "Ben size, 'Allah'ın hazineleri benim yanımdadır' demiyorum. Ben gaybı da bilmem. Size 'Ben bir meleğim' de demiyorum. Ben sadece, bana gönderilen vahye uyuyorum." De ki: Görmeyenle gören bir olur mu? Siz hiç düşünmez misiniz?" (En'am, 6/50.)

Kur'an okuyan insan, derin bir düşünce metodu elde eder. Varlıklar, olaylar ve şahıslar üzerinde daha sağlıklı düşünür ve gerçeğe ulaşır. Allah bizim tefekkür etmemizi emretmekte ve gönderdiği kitabı ile de bunun yöntemini öğretmektedir. Yeter ki biz Kur'an'ı ağır ağır ve düşünerek yani tefekkür ederek okuyalım.

ÇOCUKLARA ahlaki değerleri kazandırmada SEVGİNİN ROLÜ

DR. MEHMET EMİN KILIÇ

Bir bahçede bulunan çiçekler veya
bir tarlada bulunan yabani otlar
nasıl hep bir arada büyüüp gelişirse,
çocukta da birçok duygular olup
bunlar birlikte büyüüp, gelişirler.

Çocuk sevgisi Allah Teâlâ'nın nezdinden bir lütuftur. Öyle ki, "Ey Musa, sevilmen ve benim nezdimde yetiştirilmen için sana kendimden sevgi verdim." (Taha, 20/49.) ayet-i kerimesi çocuk sevgisinin Allah sevgisinin bir parçası olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca dünyadan çeşitli güzelliklerin toplandığı yer olan ahiret ve cennet hayatında da, çocukların varlığından bahsedilmekte ve bu çocuklar "saçılmış incilere" benzetilmektedir. (Âl-i-İmran, 3/14.)

Kur'an-ı Kerim, anne ve babaların evlatlarına karşı yaratılıştan ve içten gelen bir sevgi ve şefkat beslediklerini belirtmektedir. Bu durum bazı ayetlerde çocuk kelimesi yerine, gözbebeği manasına gelen "Kurratu a'yın" (Furkan, 25/4; Kasas, 28/9.) tabirinin kullanılmasından da anlaşılmaktadır. Aynı zamanda Kur'an-ı Kerim'de Hz. Yusuf (a.s.)'un kaybolmasından ötürü, babası Hz. Yakup (a.s.)'un çocuğuna karşı duyduğu şefkat ve hasretten dolayı ağlayarak kör olması, bu sevgi ve şefkatin ne derece kuvvetli olduğuna bir delildir. (Yusuf, 12/84, 86.)

Eğitimde de "sevgi" vazgeçilmez bir unsurdur. Çocuğun etrafındaki şahıslara güvenebilmesi ve kendi kabiliyetini sergileyebilmesi için sevgi atmosferi içerisinde olmasının gerekliliği bilinen bir gerçektir. Kur'an-ı Kerim'de çocukların konu olduğu ayetlere bakıldığında "sevgi" unsuru nu açıkça görmekteyiz. Çocuklarla kurulan diyaloglar-

da ve ilişkilerde sevginin ve sevgi ifade eden kelimelerin, ön planda ele alındığını kolaylıkla fark etmekteyiz.

Kur'an-ı Kerim'de sevgi ile ilgili ayetleri incelediğimiz zaman Hz. Lokman Hz. Nuh, Hz. Yakup, Hz. İbrahim (a.s.)'in oğullarına, "yavrucuğum", "oğulcuğum" anlamlarına gelen "büneyye" kelimesiyle hitap ettiklerini görmekteyiz.

Bütün bu ayetlerden anlamaktayız ki, Kur'an-ı Kerim, çocuğa sevgi, şefkat ve merhamet gösterilmesi konusunda bizlere yol göstermektedir. Çocuklarla kuracağımız diyaloglarda, içten ve samimi duygular içerisinde

olmamız, onların sosyal ve duygusal gelişmelerine ışık tutucu davranış içerisinde bulunmamız gerekmektedir.

Allah Rasulü Hz. Muhammed (s.a.s.) de çocuklara çok özel ilgi göstermiştir. Kur'an'ın ifadesiyle; "Âlemlere rahmet olarak gönderilen" (Enbiya, 21/107.) Hz. Peygamber'in çocukları sevmede bizlere örnek olması gayet tabiidir. O, önce kız erkek ayrımını ortadan kaldırmış, çocuklara eşit davranılmasını ve sevgi şefkat gösterilmesini emretmiştir. Çocuklarına veya ailesine karşı insanların en şefkatlisi olan Hz. Peygamber, torunları Hasan ve Hüseyin'i öpmesini

Sevgi ve şefkat, kendini güven içinde hissetme, bağımsızlık, ilgi gibi çocuğun ihtiyaçlarının en iyi tatmin edileceği yer aile yuvası, bu ihtiyaçları en doyurucu bir şekilde tatmin edecek olan da öncelikle annesidir.

Eğitimde “sevgi” vazgeçilmez bir unsurdur. Çocuğun etrafındaki şahıslara güvenebilmesi ve kendi kabiliyetini sergileyebilmesi için sevgi atmosferi içerisinde olmasının gerekliliği bilinen bir gerçektir.

yadırgayan bir bedeviye “Kalbinden Allah merhameti söküp almışsa ben ne yapabilirim?” (Buhari, Edeb, 18.) buyurarak, çocukları sevmeyen insanların merhametten uzak olduğunu ve başkalarının yanında bile gerektiğinde çocukların öpülebileceğini ifade etmiştir.

Oğlu İbrahim’in ölümü üzerine ağlayan zaman zaman torunlarını bağrına basıp onlar için dua eden Hz. Peygamber, bu engin sevgi ve şefkati diğer çocuklar için de göstermiştir. Öte yandan Hz. Peygamber bir gün, Zeynep’ten olma kız torunu Ümame yanında olduğu hâlde mescide gelmiş namaza durmuştu. Başını secdeye koyunca çocuk

koşarak gelip sırtına bindi, şefkat kaynağı Yüce Peygamber, namazın geri kalan kısmını çocukla tamamladı. Bu arada kalktıkça düşmesin diye onu bir eliyle omuzunda tutuyor, secde ettikçe yere bırakıyordu.

Namazın huşu ile kılınması ve namazda başka şeyle meşgul olunmaması yönünde çeşitli ikazlarda bulunan (Buhari, Ezan, 88.) Hz. Peygamber’den, çocuklarla ilgili gelen bu ve benzeri rivayetler, özellikle gelişme çağında bulunan çocuklara gösterilmesi gereken sevgi, anlayış ve ilginin boyutlarını ifade eder. Buna rağmen günümüzde bazı Müslümanların, “Huzurum bozuluyor” diye namaz

Sevgi ve şefkat görmeyen çocuklar çoğu kısa zamanda canlılıklarını kaybederler. Ama sevgi ve şefkat içinde büyüyen çocuklar, sağlıklı koruma ve gıda bakımından kısmen yoksun olsalar bile, gene kuvvetli ve sağlıklı olarak yetişirler.

kılacağı vakit çocuklardan uzaklaşmayı tercih etmesini anlamak mümkün değildir.

Diğer yandan annesinin çocuğuna gösterdiği sevgi ve şefkati takdir eden Hz. Peygamber’in “Uzun kıldırmak niyetiyle namaza dururum” derken, “Bir çocuk ağlaması işitince, annesine sıkıntı vermesin diye kısa keserim” (Buhari, Ezan, 65.) buyurmaları ne kadar dikkat çekici ve çocuklara verilen değer ne güzel bir örneğidir.

Hz. Peygamberin: “...Müslümanların büyüklerine hürmet ve küçüklerine merhamet et.” dediğini, “Selam üzerinize olsun ey çocuklar” şeklindeki çocuklara selam verdiğini,

"Küçüklere şefkatli ve merhametli davranmayan, büyüklerimizin hakkını tanımayan, kıymetini bilmeyen kimse bizden değildir." (Ebu Davud, Selam, 4/4, 352.) sözleriyle de çocuklara olan sevgisini dile getirdiğini görmekteyiz.

Yine zaman zaman Hz. Peygamber'in, torunları, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin (r.a.)'i bağrına basıp öptüğünü, onlara dua ettiğini, başka çocuklara da aynı şekilde davrandığını, çocukları omuzunda taşıdığını ve onlarla şakalaştığını da (Buhari, İlim, 18.) hadis kaynaklarında görmekteyiz. Bütün bu davranışlar çocuklara karşı duyulan sevgi ve şefkatin bir ifadesidir. Çocukların ruh dünyalarına hitap eden bu davranışlarından dolayı, Hz. Peygamber'in sünnetinde çocuk sevgisinin önemli yeri olduğunu anlamaktayız.

Çocukları sevmenin yanı sıra onlara Allah'ı tanıtmak ve sevdirmenin, Hz. Peygamber'in ailesi, yakınları, ashâbı ve benzeri İslam büyüklerini de anlatmanın hedeflendiğini aşağıdaki hadisten anlamaktayız: "Çocuklarınızı şu üç haslet üzere yetiştirin; Hz. Peygamber'i sevmek, onun ev halkını, dost ve yakın arkadaşlarını sevmek ve Kur'an okumak..."

Sevgi ve şefkat görmeyen çocuklar çoğu kısa zamanda canlılıklarını kaybederler. Ama sevgi ve şefkat içinde büyüyen çocuklar, sağlıklı koruma ve gıda bakımından kısmen yoksun olsalar bile, gene kuvvetli ve sağlıklı olarak yetişirler. Başkalarının

himayesi altında bulunma, büyüklerden sevgi ve şefkat görme duygusu çocukta bulunan yegâne duygu değildir. Bir bahçede bulunan çiçekler veya bir tarlada bulunan yabani otlar nasıl hep bir arada büyüüp gelişirse, çocukta da birçok duygular olup bunlar birlikte büyüüp, gelişirler. Bütün bu duygular, insanda din bilincinin gelişmesinde ayrı ayrı rol oynarlar, fakat başkalarının himayesine, sevgi ve şefkatinde muhtaç olma duygusu insanların dinsel yaşayışında çok önemli bir

"Çocuklarınızı şu üç haslet üzere yetiştirin; Hz. Peygamber'i sevmek, onun ev halkını, dost ve yakın arkadaşlarını sevmek ve Kur'an okumak..."

yer tutar. Bu gerçek genetik olarak da açıklığa kavuşmuş bulunmaktadır.

Ebeveynlerin çocukların, bedensel ihtiyaçları kadar, psikolojik ihtiyaçlarını da düşünmeleri, temas duygusunu dikkatle ve sık kullanmaları gerekir. Bebek anne sütü ile besleniyorsa, psikolojik ihtiyacı olan sevgi ve güven emzirme sırasındaki temas durumunda verilmektedir.

Sevgi ve şefkat, kendini güven içinde hissetme, bağımsızlık, ilgi gibi çocuğun ihtiyaçlarının en iyi tatmin edileceği yer aile yuvası, bu ihtiyaçları en doyurucu bir şekilde tatmin edecek olan da öncelikle annesidir.

Emzirilmeye ve sevgiye ihtiyaç hissettiği zaman bu ihtiyacı giderilmeyen ve sonunda sevgisiz kalan çocuk, ileride sevgi ve şefkat göstermesi gerektiği zaman, ya çok acımasızca davranışlar sergiler ya da hastalık derecesinde merhametli olur. Her şeyden önce insan, ancak sevidikten sonra sevebilmektedir. Çocukluğunda yeterli sevgiyi görmeyen insanların başkalarını sevmekte de çok zorluk çekeceği aşîkârdır.

Bütün bunlar göz önüne alındığında çocuğun kişilik yapısının oluşması, gelişmesi ve sosyal intibakında aile eğitimi ve özellikle de sevgiye dayalı olumlu bir ana baba çocuk ilişkisinin büyük önemi vardır. Bu sebeple, "Eğer kötü anne ve babalar olmasaydı, kötü çocuklar da olmazdı." denmiştir. (Bayraktar, M. Faruk, Eğitim ve Öğretimin Esasları, sh.130.)

BİR AĞACA ilanaşk mı, neden olmasın! SENİ SEVİYORUM

A. ALİ URAL

Bunu yapabilseydik sevinçle hışırdıyacaktı
yaprakları; gölgesi daha serin, meyveleri
daha kırmızı, dalları daha salıncaklı
olacak, bütün bunlar sevginin yansıması
olarak kâinatın hafızasında yerini alacaktı.

Sevdiğimizi söyleyemeden ayrılıyoruz dünyadan, hâlbuki sevdiğimizi söylemek için gelmiştik.

Bir ağacın karşısına geçip, "Seni seviyorum" demek için. Bir ağaca ilanıaşk mı, neden olmasın! Bunu yapabilseydik sevinçle hışırdayacaktı yaprakları; gölgesi daha serin, meyveleri daha kırmızı, dalları daha salıncaklı olacak, bütün bunlar sevginin yansıması olarak kâinatın hafızasında yerini alacaktı.

Bir derenin karşısına geçip, "Seni seviyorum" demek için. Sıra suya mı geldi? "Su Kaside"nden beri sıra sudaydı zaten. Bunu yapabilseydik dere bütün balıkların gösterecekti bize. Suyu bollaşıp tatlılaşacak, üzerine koyduğumuz kâğıttan kayığı denize ulaştırmaya söz verecekti. Bir cevap olacaktı bütün bunlar sevgimize.

Duvarın üzerinde parlayan fosforlu gözlerin sahibi durur mu, o da bekliyor sevdiğimizi söylememizi. Bir kediye, "Seni seviyorum!" demişti Ebu Hüreyre omzuna alarak. Sevilmeyenin omuzlarda ne işi var! O hâlde seni seviyorum Tekir!

Bir kedinin sevildiğini duymaya ihtiyacı vardır da bir çiçeğin yok mudur! Bakın pencerenin önünde sıraya girmişler; orkide, menekşe, fesleğen... Sevgi sırası bu. Günebakan mı yalnız sıcaklığı keşfeden! Çiçeklerin güzel sözle büyüdüğünü keşfeden bir tek annem değil.

Şimdi ben yudumlarken o

Bir kedinin sevildiğini duymaya ihtiyacı vardır da bir çiçeğin yok mudur! Bakın pencerenin önünde sıraya girmişler. Sevgi sırası bu. Günebakan mı yalnız sıcaklığı keşfeden! Çiçeklerin güzel sözle büyüdüğünü keşfeden bir tek annem değil.

kıpkırmızı tatlı suyu, o sıcak kanımı harekete geçiren; bir bardak çayıma da söylemeliyim sevdiğimi. Söylemeliyim ki çay bahçeleri yemyeşil dalgalansın, türküler karışsın makas seslerine.

Sevdiğimden haberdar etmem gereken ne çok şey var; kitaplarım mesela, her biriyle tek tek helalleşeceğim sevgimi söylemekte geciktiğim için. Altını çizdiğim satırların arasından kuş sürüleri geçecek o anda, cıvı cıvı.

Masa lambamı unutmayayım; başını tevazuuyla yere

eğmiş, geceyi benimle bölüşen. Geceyi ve kelimelerimi. Kelimelerimi ve saçtığı kıvılcımları. Kıvılcımları ve çıkarıkları yangınları...

Gözlüğüm! Seni de seviyorum ben. Sana toz kondurmadığımdan anlamalısın bunu. Gözüm gibi baktığımdan. Sahi neler gördük seninle biz. Ne karlı günler, ne güneşli günler... Neler okuduk kalbimizi güm güm çarptıran.

Kalbim mi dedim? Uyumayan ve uyutmayan bir kalbim vardı sahi. Yalnız yaşamak için değil, sevmek için de

Bir bardak çayıma da söylemeliyim sevdiğimi. Söylemeliyim ki çay bahçeleri yemyeşil dalgalsın, türküler karışsın makas seslerine.

İhtiyaç duyduğum kalbim. Suretleri sevip de onları gümüş sofrasında ağırlayan ev sahibini nasıl ihmal ederim!

Çocuklar ellerine boya kalemi aldıklarında bacalarından duman tüten ev resmi yaparlar ilkin. Bacalardan duman tütmesi önemlidir. Duman yalnız ateşi değil, insanı da gösterir çünkü. Kızılderililer dumanla haberleşerek sözlerini semaya yükselttiler. Şimdi kırmızı tuğladan bacalar sürdürüyor bu sıcak geleneği: Burada insan var!

Burada insan var ve her şeyden çok o seviliyor. Bulutların, yağmurların, denizlerin, balıkların, ağaçların, kuşların, çiçeklerin ona hediye edilme-

si işareti olsa gerek bunun. Bu kadar armağan "Büyük bir seven"i göstermez mi! Sevinç bu. Büyük bir sevinç. Allah bizi seviyor!

Seviyor ve birbirimizi sevmemizi istiyor. Elçisiyle haber gönderiyor bize, "Birbirinize armağanlar verin ki aranızdaki sevgi artsın." (Muvatta, Hüsnü'l-Hulk, 16.) diye. Demek ki hediyeler sevgi tohumları, düştüğü yerde çiçekler açtiran. Bunun için sarıyoruz hediyeleri belki de çiçek desenli kâğıtlara.

Seviyor ve birbirimizi sevmemizi istiyor. Hatta bunu imanın ölçüsü yapıyor ki kimse kaçamasın sevmekten. Çok sevdiği elçisiyle gönderiyor

"Ben sana duyarlıyım," anlamı gizli selamın içinde. "Seni gördüm, varlık dünyamda bir yerin var," diyor selam veren bu kelimeleri telaffuz etmese de.

yine haberi: "İman etmedikçe cennete giremezsiniz. Bir-birinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız..." (Buhari, İman, 7.)

Terazinin bir kefesinde iman, diğer kefesinde muhabbet. Bu ne muhteşem denge! Her taraf labirent ve sevmekten başka çıkış yolu yok. Bir formül daha veriyor bu ölçüyü koyduktan sonra muhabbeti artıracak: "Size aranızdaki sevgiyi artıracak bir şeyi söyleyeyim mi: Selamı yayınız!" (Müslim, İman, 93.)

"Ben sana duyarlıyım," anlamı gizli selamın içinde. "Seni gördüm, varlık dünyamda bir yerin var," diyor selam veren bu kelimeleri telaffuz etmese de. "Sen insansın, vazgeçmem senden." Sensörlü bir kapı, gölgen düşer düşmez aralanıyorsa, nasıl duyarsız kalabilirsin insana. Her ne varsa âlemde canımızı yakan duyarsızlığın ateşlediği bir fitil göreceksin ucunda, dikkat et.

Fakat bazen selam da yetmez alakamızı göstermeye. Dumanın yetmediği yerde ateşe ihtiyaç olabilir, tutuşturacak bir çıraya. "Sevgileri yarınlara bıraktınız." Behçet Necatigil diyordu şair, sevgileri yarınlara bırakmamızı istemiyor Hz. Peygamber: "Sizden biri, bir kimseyi seviyorsa (sevgisini) ona haber versin. Çünkü (çok defa) o da (nefsinde) o duygunun benzerini duyar." (Beyhaki'nin İbn Ömer'den rivayet ettiği bu hadis için bkz. Ahlaka Ait 239 Hadis, derleyen ve tercüme eden A. Himmet Berki, DİB Yay., Ankara 1968, s. 19.)

Bir ömür sevdiklerimizin ya-

Muhabbete sarılmamış her istek haklı bile olsa soğuktur biraz. Bir parça şeker ne acı ilaçları kabul edilir kılıyor. Sevginin nuruyla altına dönüyor akşam pencere-leri. Patikalar zevkle yürünüyor, yeter ki muhabbetle kıvrılıp gitsin.

nından geçip gidiyoruz saklayarak kelimelerimizi. Yoksulların yanından ceplerimiz dolu geçip gitmek gibi bir şey bu. Kızarmasın diye yüzümüz adımlarımızı hızlandırarak. Yok yok, hızla geçip gitmemizin nedeni yoksul olduğumuz anlaşılmasın diyerdir.

Yoksuldur sevgisini söylemeyen. Söylemedikçe bir şeyler tıkanır boğazına, farkında olmaz. Bir sıkıntı vardır her zaman içinde nedenini bilmediği. Yunus'a sorsaydı kalbinin üzerindeki taşı kaldırmaya yetecekti gücü: "Sözüm ay gün için değil, sevenlere bir söz yeter / Sevdiğim söylemez isem, sevmek derdi beni boğar."

Muhabbete sarılmamış her istek haklı bile olsa soğuktur biraz. Bir parça şeker ne acı ilaçları kabul edilir kılıyor.

Sevginin nuruyla altına dönüyor akşam pencereleri. Patikalar zevkle yürünüyor, yeter ki muhabbetle kıvrılıp gitsin. Karın içinde sevgi olduğu için örtüp ısıtıyor.

Muaz'ın elinden tutup, "Muaz! Vallahi seni gerçekten seviyorum." diyor Allah'ın elçisi. Sonra şöyle devam ediyor sözüne: "Muaz! Her namazdan sonra şu duayı mutlaka okumanı tavsiye ediyorum: Allahümme einnî alâ zikrike ve şükrike ve hüsnî ibadetik: Allah'ım! Seni anıp zikretmek, nimetine şükretmek, sana layık ibadet etmek için bana yardım eyle!" (Ebu Davud, Vitr 26.) Ne güzel bir dua, ne güzel bir istek. Ne güzel bir mabut, ne güzel bir peygamber. Allah'ım seni ve peygamberini (s.a.s.) çok seviyorum!

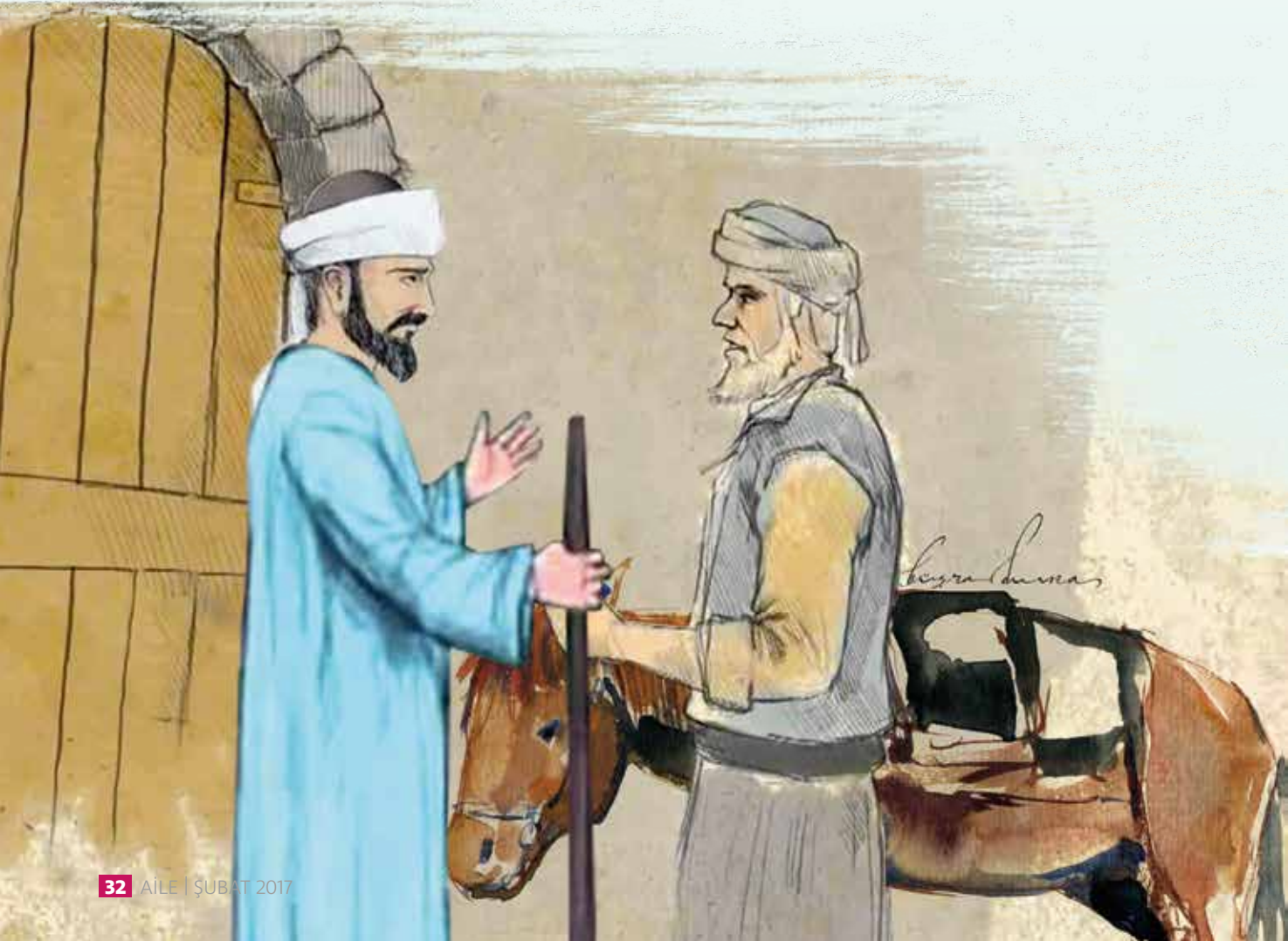
"HÂLİNE" VE "İMKÂNINA"

hikmet gözüyle bakmak

CANAN CEHRİ AKYOL
Diyanet İşleri Uzman Yrd.

insanoğlu şükür ile isyan çizgisi arasında, durduğu yere göre hâlini ve konumunu belirler. Mutluluğun veya mutsuzluğun kapılarını aralar. Bu çizgide kendi varlığının "anlam" ve "önemini" kavrayabilmiş olanlar, bir nevi mutluluğun kapısı olan şükür makamına ulaşanlardır. Elindeki kıymetin farkında olan, daha hayırlısını talep etme konusunda azimli ve kararlı olan, fakat çevresine bakıp kendi hâliyle diğerlerinin hâlini sorgulama noktasında gönlü sükût ehli olanlar şükür makamını idrak edenler-

dir. Gönlün, kıyaslamalara karşı sükût ehli olması gerekir. Zira insan aceleci olduğu için bakışları her zaman olayların ve olanların ardındaki hikmetleri göremeyebilir. Bazen hâlini ve imkânını "şer" sanır, şakî (mutsuzlar) zümresine düşer olur; bazen hâlini ve imkânını "hayır" sanır, saîdler (mutlular) kervanında yol alır. Yarattığı eşref-i mahlukatı en iyi tanıyan Rabbimiz, "Savaş, hoşunuza gitmediği hâlde, size farz kılındı. Olur ki, bir şey sizin için hayırlı iken, siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki, bir şey sizin için kötü iken, siz onu seversiniz. Allah bilir, siz bil-

mezsınız." (Bakara, 2/216.) ifadeleriyle insanın görüşündeki acizliği ne güzel özetlemiştir.

Hayır ve şerrin kimi zaman bakış açımıza göre değiştiğini, hiçbir hadise veya hâlin mutlak anlamda şer olmayacağını eskiler pek çok hikâyede dile getirmişlerdir. Hikmet gözüyle bakmayı bilemeyen bir eşiğin başından geçenler de bu hakikati özetlemektedir. Hikâye bu ya yoksul bir adamın, zayıf mı zayıf bir eşiği varmış. Eşiğin sırtına çok ağır şeyler yüklediği için hayvanın sırtında yüzlerce yara oluşmuş. Eşiği arpayla beslemek şöyle dursun, ona verecek kuru saman bile bulamıyormuş. Eşek açlıktan ve ağır yükleri taşımaktan ötürü perişan hâldeymiş.

Padişahın ahır ve atlarının sorumlusu olan İmrahor ile eşiğin sahibi olan fakir adamın tanışıklığı varmış. Bir gün ikisi yolda karşılaşmışlar. İmrahor, adama "Bu eşiğin hâli ne böyle? Neredeyse zayıflıktan ölecek!" demiş. Fakir adam "Sevgili dostum, ne kadar yoksul olduğumu biliyorsun. Öyle günler oluyor ki zavallı hayvana yedirecek saman bile bulamıyorum." diye cevap vermiş. Eşiğin hâline acıyan İmrahor, "Eşiği birkaç gün bana ver. Onu padişahın ahırında besleyeyim, biraz kendine gelip güçlensin." demiş. Adam, büyük bir sevinçle eşiği dostuna vermiş. İmrahor, eşiği alıp padişahın ahırına götürmüş. Eşiğin bulunduğu ahırda, semiz mi semiz, tavlı, güzel ve genç atları da varmış. Bu atlara öyle bir ihtimamla bakılıyormuş ki ayak bastıkları yerler dahi temizleniyormuş. Arpa ve

samanları her gün tam vaktinde önlerine geliyor, eşiğin gözünde oldukça rahat ve güzel bir hayatın keyfini çıkarıyorlarmış. Ona göre, onların bu hâlini görüp de imrenmemek mümkün değilmiş. Eşek, atların kaşağılarla tımar edilip, silinip temizlendiğini de görünce dayanamayıp sitem etmeye başlamış. İçinden "Ey büyük Allah'ım! Ben bir eşiğim, ama beni de sen yarattın. Neden böyle perişanım? Her tarafım yara bere içerisinde. Bir onların hâline bak bir de benim hâlime bak. Yazık değil mi bana. Bu azaplar, bu belalar yalnız bana mı mahsus?" diyerek âdeta kaderinden serzenişte bulunmuş. Günler günleri izlerken hikmet gözüyle bakamayan eşek, atlara her baktığında kaderine sitem etmiş, bahtına küsmüş. Bir gün yine kendi kendine hayıflanırken aniden savaş borusunun sesi duyulmuş ahırda. İçeriye giren görevliler, eşiğin gözünde dünyanın en rahat hayatını süren atlara eğerler vurmuş, kemirlerini sıkışmışlar. Olan bitene bir anlam veremeyen eşek bir süre yalnız kalmış ahırda. Daha sonra savaştan çıkıp da sağ kalan atlar, bitkin ve perişan hâlde ahıra gelip yorgunluktan yere yıkılmışlar. Her tarafları yara bere içerisindeymiş. Savaşta yedikleri okların uçları, vücutlarında duruyormuş. Ardından nalbantlar gelmiş ahıra. Atların ayaklarını sıkıca bağlamış, sivri bıçaklarla yaraları yarıp, okların uçlarını çıkarmaya başlamışlar. Eşek, olanları görünce her şeyin gördüğünden ne kadar farklı olduğunu, hâline ve çevresine hikmet gözüyle bakmadığını anlayarak pişmanlık içerisinde "Ya Rabbi! Ben hâlime, fakirliğime ve zayıflığıma razıyım. Ne atların yediği o güzel gıdaları isterim ne de onların şu yaralarını isterim." diyerek şükretmiş.

Deme şu niçin şöyle
Yerinedir ol öyle
Bak sonuna sabr eyle
Mevla görelim neyle
Neylerse güzel eyler...

Sözleriyle Erzurumlu İbrahim Hakkı, kâinat-taki her şeyin bir hikmet dâhilinde yaratıldığını, olanların ardındaki hakikati kavramak için hikmet gözüyle bakmanın önemini ve Rabbimizin kulları için her daim en güzelini murat ettiğini ne güzel anlatmış değil mi? Öyleyse gaflet perdesini aralayarak Hayran-ı Hak gözüyle bakarsak hâlimize ve dünya hayatına, her dem şükür makamında, her dem mutluluk uf-kunda olmak nasip olur elbet.

PROF. DR. AHMET HAKKI TURABİ İLE MUSİKİ ÜZERİNE

Günümüzde aktüel bir konu olan müzikle tedavi, ruhsal ve bedensel rahatsızlıkları iyileştirmek için insanoğlu tarafından kullanılan tedavi yöntemlerinden birisi, belki de en eskisidir. Zira ilk insanların nazarında müzik, ilahî bir lütuftur.

1969 tarihinde Gümüşhacıköy/Amasya'da doğdu. 1992 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu ve aynı yıl Türk Din Musikisi Anabilim Dalı araştırma görevlisi olarak göreve başladı. Müzik eğitimi fakülte'deki müzik derslerinin yanı sıra İleri Türk Musikisi Konservatuvarı ve özel hocalardan aldı. 1993-1994 yıllarında Ürdün Üniversitesi'nde Arapça eğitimi aldı ve Arap Müziği üzerinde çalışmalar yaptı. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi'nde maddeleri bulunan Turabi'nin, ilk dönem İslam dünyasındaki müzik faaliyetleriyle ilgili yayınları da mevcuttur. Ses ve kanun sanatçısı olarak yurtiçi ve yurtdışında birçok icralara katıldı. Ayrıca T.C. Kültür Bakanlığı'nın düzenlemiş olduğu İtri Türk Musikisi Ödüllerinde 2015 yılında "Yılın Türk Müziği Akademisyeni" ödülüne layık görüldü.

Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi'yi Türkiye'de musiki alanındaki çalışmaları, besteleri, yetiştirdiği öğrencileri ve dinî musiki alanında ilk profesör olmasıyla tanıyoruz. Musikiye ilginiz nasıl başladı diye sormak istiyorum?

Musikiye ilgim "Keçeci Hoca" lakabıyla bilinen dedem Mehmet Turabi ile başladı diyebilirim. Zira dedem Keçeci Hoca, genç yaşlarında intisap ettiği tarihin cehri zikirleri çerçevesinde pek çok ilahi, kaside, nefes, mersiye öğrenmiş ve tekkeler kapatılana kadar cuma geceleri ilçemizde Tekke Camii'nde meydana açmış. Yaşlılığına yetiştığım dedemi; zarafeti, kibarlığı, irfanı ve bilhassa mırıldandığı ilahileriyle hatırlarım. Şükürler olsun ki dedemden kayda alarak derlediğimiz üç ilahi, Amasya İlahileri albümünde fakir tarafından seslendirilmiştir.

Ayrıca babam merhum Mehmet Ali Turabi ile bu musiki sevgisi artarak devam etti. Kendisi sesi oldukça güzel, latif, repertuarı pek zengin bir musikişinas idi. Evimiz, Türk Müziği'nin dinlendiği, kasetlerinin çalındığı, sohbetinin yapıldığı, bilhassa usta bestekârların ve yorumcuların bulunduğu bir evdi. Babacığım Amasya Musiki Cemiyeti'ne bir müddet devam etmiş; memuriyeti çerçevesinde tekrar ilçemize dönmüştü. Şu kadarını hatırlıyorum henüz dokuz yaşlarında babam bana Hacı Arif Bey'den bahsederek segâh makamında "Olmaz ilâç sîne-i sad-pâreme" şarkısını meşk etmişti. Yine Buhurizade Mustafa İtri Efendi'nin segâh yürük semaisi "Tûtî-i mucize-gûyem, ne desem lâf değil" eserini o yaşlarda bize okurdu. Bilhassa Alâeddin Yavaşca Hoca'yı ve onun bestekârı olduğu hicaz makamındaki "Artık bu solan bahçede bülbüllere yer yok" şarkısını çok sever ve çok güzel okurdu.

Gümüşhacıköy İmam Hatip Lisesi'nde bize rolmodel olan ve musiki korosu hocamız Mehmet Özden'i de hayırla ve hatırla yâd etmek isterim. Bize pek çok eser öğretmiştir. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi sıralarında ise öğrencisi ve asistanı olmakla onur duyduğum hocam Yrd. Doç. Dr. Nuri Özcan, musiki ilmini ve zevkini aşıladı bizlere. Diğer yandan repertuar hocam Abdülkerim Doğru'yu ve İleri Türk Musikisi Konservatuarı, Türk Tasavvuf Musikisi ve Folklorunu Araştırma ve Yaşatma Vakfı'nı da önemle zikretmek isterim.

Talebe yetiştirdiğiniz gibi eserler de ortaya koyorsunuz. Bestekâr olmak üzerine neler söylersiniz? Bir eserin vücuda gelişi nasıl oluyor?

Ömer Tuğrul İnancı bir sohbetinde, "Besteyi notalar

değil Allah yaptırır" demişti. Fakir de aynı şekilde inanmakta ve düşünmektedir. Dolayısıyla bir güfte alınıp üzerinde müzikal teknikler, nazari bilgiler ve notalar çerçevesinde beste yapılacağını düşünmüyorum. Zira dinî musikimizin esas güfte kaynağı Allah dostlarının nutk-i şerifleridir. Ve bu manzumelere Allah dostları iman, İslam ve irfanlarının mührünü vurmuşlardır. Bu mührü mısralara, beyitlere nakşederken aynı zamanda musikisini de sırlamışlardır. Bu nutk-i şerifler sırlandıkları musiki ile size ses vermeye başlarlar. Vericiler her daim yayında, yeter ki siz alıcılarınızı açın ve frekansı tutturun!

el-Kindî'nin "Mûsikî Risâleleri" ve İbn Sina'nın "Kitâbü'ş-Şifâ'sında Mûsikî" isimli çalışmalarınız var. Kindî'nin yaşadığı Abbasi döneminde ve onun öncesinde Peygamber Efendimiz ve dört büyük halife zamanında musiki nasıl anlaşılmakta ve algılanmaktaydı?

Hz. Peygamber (s.a.s.) ve hulefayı raşidin döneminde musiki için, "ğına" kelimesi kullanılmakta ve "ses sanatçısı cariyeye" demek olan "kayne"ler başta olmak üzere bilhassa "mevla" (azat edilmiş) denilen Arap olmayan insanlar tarafından icra edilmekteydi. Zira Arapların "nasb, huda" denilen iki basit form ve "Arap şiirini güzel bir şekilde seslendirmek" anlamına gelen "inşad"dan başka müzikal bir yönleri yoktu. Ritim sazlarından başka çalgı da mevcut değildi. Hz. Rasûlullah'ın (s.a.s.) nikâh, bayram vs. zamanlarda musikiye müsaade ettiği, hatta musikiyi tavsiye ettiği meyanında pek çok sahih bilgi vardır. Diğer yandan Kur'an-ı Kerim tilaveti, kelime-i tevhit, tekbir, ezan şeklinde tezahür eden dinî musiki zaten uygulanmakta ve hatta bizzat Hz. Peygamber (s.a.s.) tarafından "teğanni" denilen musikili okuma teşvik edilmekteydi. Ebu Musa el-Eş'ari (r.a.) ve Hz. Bilal örneklerinde olduğu gibi. Zira "hendese-i savt" yani ses mühendisliği demek olan musiki, insanoğlunun fitratındaki bir kabiliyetin "ilmî sanat" yönüdür; hem ilimdir hem sanattır. Musiki, "Cemalullahı amaç edinen Müslümanın sesli gayretidir." Rabbimiz güzeldir ve güzeli sever; güzel sesi sevmeseydi Kur'an'da bize çirkin sestten bahsetmezdi.

Emeviler döneminde profesyonelleşen musiki daha çok Abbasiler döneminde ilmî altyapısına kavuşmuş ve gelişerek günümüze kadar gelmiştir. Tabii bu gelişimde ilk İslam filozofu el-Kindî, Farabî ve İbn Sina gibi büyük âlimlerimizin de rolü büyüktür.

Musikiyi haram saymak veya yasaklamak ancak bu ilmi sanatın bilgisinden yoksun olanların işidir; güneşi

yok saymak gibidir. Eflatun'un bir sözünü naklederek bitireyim: "Eflatun dedi ki: Biliniz ki filozoflar müziği oyun ve eğlence için değil, kişiye fayda vermek, ruhi lezzetler sağlamak, insanın psikolojisini rahatlatmak, sıkıntıyı gidermek, fizyolojiyi dengelemek ve kanın akışını düzenlemek için ortaya koymuşlardır."

Eflatun'un ifade ettiğiniz sözünde musikinin fayda veren yönüne işaret ediliyor, sizin de musikinin tedavi eden yönü üzerinde çalışmalarınız var ve bu hayli dikkat çekici. Musikinin bu yönü nasıl kullanılabilir?

Günümüzde aktüel bir konu olan müzikle tedavi, ruhsal ve bedensel rahatsızlıkları iyileştirmek için insanoğlu tarafından kullanılan tedavi yöntemlerinden birisi, belki de en eskisidir. Zira ilk insanların nazarında müzik, ilahî bir lütuftur; Mısır, Çin, Grek, Hint ve Türk halkları, müziğin cennetten geldiğine inanıyorlardı. İnsanoğlunun, sesin varlığını ve canlılar üzerindeki tesirini fark etmesiyle başlayan müzikle tedavi süreci, insanlık tarihi boyunca sihir, inanç, tıp olgularıyla iç içe gelişmiş; bazen dinî merasimlerde, bazen tıbbi kurumlarda bazen de özel seanslarda kendini göstermiştir.

Orta Asya Türklerinde müzik, "şaman" Kırgız Türklerinde ise "baksı" denen âşıklar tarafından kopuz veya saz kullanılarak tedavi etme, güç verme, sakinleştirme, birlik beraberlik duygularını artırma, orduyu sevk etme ve düşmana karşı cesaretlendirme gibi amaçlara hizmet etmiştir. Osman Şevki de müzikle tedavi ilminin, Türk hekimleri tarafından icat edilmediğini, fakat onların elinde inkişaf ettiğini belirtmektedir. İslam Medeniyeti, mistik ve bilimsel kavramları kendi bünyesinde bir bütün halinde ortaya koyabilmiştir. Bilhassa İbn Sina, "Şarkı söylemek, sağlığı koruyan en iyi egzersizdir." diyerek müzikle tedavi konusundaki genel kanaatini ortaya koymaktadır. Diğer yandan mutasavvıflar, "müziğin marifet sahipleri için ruhun gıdası olduğu ve kişinin olgunlaşmasına katkısı bulunduğu" şeklindeki düşünceleriyle birlikte müzikle

tedavi İslam dünyasında daha da güç kazanmıştır.

Hekimbaşı Gevrekzade Hafız Hasan Efendi'nin er-Risâletü'l-mûsikiyye mine'd-devâ'ir-rûhâniyye adlı eserinde bu konuyu işlemiştir. Gevrekzade'nin bu eseri, müzikle tedavi konusunda müstakil olarak yazılmış tek eserdir.

İmam-ı Gazalî'nin ifadesiyle, "Udun ve evtarının, bahrın ve ezharının tesir eylemediği bir kişinin mizacı o kadar fasidedir ki bunun ilacı yoktur." Müziğin doğrudan ruha hitap ettiği düşüncesinden hareket eden Goethe, ruhun da kendisini en iyi şekilde ancak müzikle ifade edebileceği sonucuna varmaktadır. Kınalızade Ali Efendi de, "Güzel nağme ve seslerin tesir etmediği kişi, daire-i insaniyetten hariçtir. Belki daire-i hayvaniyet-

ten de alçak ve insan-ı kâmil katında cemad-ı mutlaktır." demektedir. Konfüçyüs ise, "Fazilet, insan yaratılışının temelidir; musiki ise faziletin süsüdür" der.

Bu sanatı bırakın icra etmeyi, anlayabilen bir insan hem kendiyle hem ailesiyle hem de insanlıkla barışık olur.

Bugün dinlenen, popüler olarak adlandırılan müzik için bu olumlu etkiden bahsedilebilir mi?

Popüler müzik adı üzerinde "popüler" olandır; yani "gündelik, günü kurtaran, dünü ve yarını olmayan" müzik demektir. Konfüçyüs der ki, "Bir toplumun medeni seviyesini anlamak ister-

seniz, müziklerini dinleyin!" Ben de diyorum ki, "Bana dinlediğin müziği söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim!" Neden insanlar genç iken çocuk müzikleri dinlemezler? Neden orta yaşlarda, gençlik müzikleri dinlemezler? Neden yaşlıyken orta yaş grubu müzikleri dinlemezler? Dinleyemezler de ondan. Zira müzik "daima daha güzel olan üzere kurulu sanattır"; bir sonrası bir öncesinden daha güzel olmalıdır. Daha güzel müzikler, her alanda daha gelişmiş insanlar tarafından üretilebilir. Abbasiler döneminin müzisyeni 1001 gece masallarına bile konu olan İbrahim el-Mevsîlî'dir, udî Ziryap'tır; Osmanlı'nın en gelişmiş dönemlerinin müzisyeni İtrî'dir, Hammamizade İsmail Dede Efendi'dir.

Okumaktan ziyade seyretmenin, düşünmekten ziyade konuşmanın popüler olduğu günümüz müziği de hâliyle bu insanlara yönelik olacaktır. İnsan kalitesi arttıkça müziğin kalitesi de artar, azaldıkça da azalır...

Musikinin olumlu etkisi din görevlileri tarafından nasıl kullanılabilir? Ve bununla ilgili olarak da "cami ve musiki" üzerine neler söyler, neler tavsiye edersiniz?

"Musiki, insanı Allah'a en ziyade yaklaştıran bir unsurdur ve bu anlamda bütün felsefelerden üstündür." diyen Ludwig Van Beethoven, bu cümlesinde musikin menşei ve amacını ortaya koymaktadır. Zira "güzel ses" demek olan musiki ile aslında "en güzel" olan Allah en güzel seslerle anılmış olmaktadır. O'nu zikreden kullar böylelikle gerçek hüviyetine kavuşmakta ve bundan dolayı musiki gerek ruhlara gerekse bedenlere layık-ı veçhile tesir etmektedir.

İnsanlık tarihi kadar eski olan musiki, doğumundan ölümüne kadar insanın tüm hayatında yer almaktadır. Semavi veya gayrisemavi, hak veya bâtıl tüm inanç sistemlerinde musikin yer aldığı ve diğer sanat dallarından daha çok kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Zira William Shakespeare, musikin insan üzerindeki etkisini, "Müzik, yerle gök arasındaki her varlığı hiç kimsenin tahammül edemeyeceği bir kudretle sarsar." şeklinde ifade etmektedir. Hz. Mevlana da bu meyanda, "Musiki, Allah âşıkları için ruhun gıdasıdır; zira onda sevgiliye yani Allah'a kavuşma ümidi mevcuttur." buyurmaktadır. Hakikaten musiki, büyük ve oldukça güçlü bir silahtır -tabii ki ustasının elinde- bu sanat hayra ve iyiliğe kullanılabilmektedir. Bunu en güzel kullanım sahası inançlarla ilgili sahadır.

Cami ise aynı zamanda "hendese-i savt" (ses mühendisliği) denilen musikin en çok uygulandığı ve hatta uygulanması gereken mekândır. Bu anlamda cami görevlilerimizin sıkı bir musiki eğitiminden geçmesi gerekmektedir. Görevlilerimize ses eğitimi, nazari konular, nota eğitimi, klasik cami musikisi üslup eğitimi, musiki kültürümüz, tasavvuf, cami adabı, diksiyon ve hitabet başlıkları altında ciddi bir uygulamalı eğitim vermemiz elzemdir.

Cami musikisi tamamen klasiktir (kadim) ve enstrüman ile icra edilmez. Peygamber Efendimiz (s.a.s.)'in

ses musikisine büyük ehemmiyet vererek Kur'an-ı Kerim'in güzel sesle ve bir üslup dâhilinde okunması, te-cvit ve kıraat ilimlerini meydana getirmiş ve Hz. Bilal-i Habeşi (r.a.)'nin okuduğu ezanları tahsin buyurmaları da cami musikisinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Camiden ve tekkeden yetişen musikişinasların ekseriyetini Kur'an hafızları oluşturmaktadır. Başta Kur'an ve ezan olmak üzere cami musikisi formlarının layıkıyla icra edilebilmesi için mutlaka musiki bilgisi, ses ve kulak terbiyesi gerekmektedir. Türk musikisinin hemen tüm makamlarının uygulanabildiği cami musikisinde acem, acemaşiran, bayati, bestenigâr, eviç, hicaz, hüseyini, hüzzam, ırak, rast, saba, segâh, uşşak vb. makamlar daha çok kullanılmıştır.

Cami musikisi, diğer anlamda camide gerek ibadet sırasında, gerekse ibadet öncesi ve sonrasında çoğu zaman irticali (doğaçlama) olarak makamların melodik yapıları uygulanarak ortaya çıkan ses musikisidir. Genellikle namaz etrafında şekillenen fakat bunun hâricinde de bazı formları ihtiva eden, daha ziyade Arapça güftelere yer verilen cami musikisinde hâkim olan ruh, züht, takva, ubudiyet ve duadır.

Cami musikisinde enstrüman kullanılmadığından ses, en önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilhassa imam ve müezzinler arasında gerçekleşen uygulamada aynı ses tonundan ve aynı makamları icra etmeleri, uyumu ve zevki had safhaya ulaştırıcıdır. Genelde ferdi olarak icra edilmekle birlikte, müezzinlik faaliyetleri içerisinde yapılan bazı tespihat veya mevlit bahirleri ve aralarında yapılan tevşih okumaları topluca yapılmaktadır. Bilhassa birkaç müezzini bulunan selatin camilerde görülen bu uygulamalara "cumhur müezzinliği" ismi verilmiştir. Bu icralarda her ne kadar irticali (doğaçlama) uygulama söz konusu ise de, zaman içerisinde bu icralar besteli bir hâle

gelmiş ve bestelendiği şekillerde okunmuştur.

İbadete yönelik, dünyevi zevk ve anlayışlardan uzak, daha çok uhrevi olması sebebiyle Cami musikisi, tavır ve üslup açısından daha ağırbaşlı ve ruhani bir karakter arz etmektedir. İcra edilen eserlerde kurulan musiki cümleleri, mübalağadan ve renkli musiki oyunlarından uzak, mülayim sesler çerçevesinde ve bir oktav aralığında tekrar edilen uzun sesli nağmelerin tercih edildiği bir üsluba sahiptir.

“

"Musiki, insanı Allah'a en ziyade yaklaştıran bir unsurdur ve bu anlamda bütün felsefelerden üstündür." diyen Ludwig Van Beethoven, bu cümlesinde musikin menşei ve amacını ortaya koymaktadır. Zira "güzel ses" demek olan musiki ile aslında "en güzel" olan Allah en güzel seslerle anılmış olmaktadır.

KIŞ BAHÇELERİ

SEMA CEYHAN AYVAZ
Peyzaj Mimarı

Kışın kendini şiddetle hissettirdiği, karın her yeri kapladığı, yağmur damlalarının pencerelerimizden süzüldüğü; ufka baktıkça puslu gökyüzünün hayatımızda ağırlıklı yaşandığı günleri yaşıyoruz. Bu soğuk günlerde içimizi ısıtan mekânlara, güzelliklere ihtiyaç duymamak elde mi? Şehir keşmekeşinde sıkışıp kalmışlıklarımız, iş hayatımızın yoğun çalışma temposu, her hücremizde hissettiğimiz stres; çoğu zaman merkezi havalandırmalar ile havalanan;

pencerelerinin dış dünyaya sıkı sıkıya kapandığı yapılar... Ve bu yapılarda uzun çalışma saatlerini tamamlamak...

Peki, yorgun argın ulaştığımız evlerimizde bizi karşılayan yine köşeli mekânlardan, hep kapalı kalmaktan uzaklaştıracak, güzel kahve ve çay molaları verecek meskenlerde ruhumuzu dinlendirmek istemez miyiz?

İşte o ihtiyaç duyduğumuz ortamları evimizde, işimizde tasarlamak, oluşturmak güzel olmaz mıydı?

Zemin kaplaması mümkünse deck ahşap döşeme olarak değerlendirilebilir-se iç mekân sıcaklığını ayaklarımızın altına sermiş oluruz. En önemli öğe dost, arkadaş, hobi edineceğimiz bitkilerimiz...

Evimizin bir köşesini kış bahçesi olarak ele alsak hatta ofislerimizi mümkünse daha tasarım aşamasında kış bahçesi diye planlasak... Soğuk günlerimizi dört duvar arasında değil de harika Atatürk çiçekleri, rengârenk Sıklamen çiçekleri içinde bir derin nefes alarak geçirsek, daha sağlam psikolojiler içinde hayatımıza devam edebilirdik.

Şeffaflığı ile ferah, dış mekâna açılmış evimizin/iş yerimizin soğuk günlerde doğadan kopmadığı, kışın yarattığı sıkıcı atmosferden kaçışımızı sağlayan

her türlü cam odaları kış bahçesi olarak değerlendirebiliriz.

Günümüzde birçok cam sistemi bu ihtiyacımızı giderebilir. Önemli olan bu soğuk hava koşullarının tüm olumsuz etkilerini kıran, zaten çok az sayıda yer küreye ulaşabilen güneş ışınlarından bol bol içine çeken, evimizin/iş yerimizin ve peyzajımızın konforunu bozmayan bir cam sistemi olsun. Elbette yaşanılan bölgeye, kış bahçemizin ebadına bağlı olarak karın yükü, rüzgârın şiddeti, yağmurun hırçınlığı, deprem riski gibi hesapların yapılarak planlanması kalıcı bir yaşam alanı oluşturmamız için çok önemli olacaktır.

Kış bahçelerimiz cam konstrüksiyonu (yapısı) kadar içinde teknik olarak birçok olmazsa olmazlar barındırır:

Bitkilerin türlerine ve kullanım amacına göre içinde bir ısıtma sistemi kullanılmalı ve sabit bir ısı koruması yapılmalıdır. Isı sayesinde hem biz hem de bitkilerimiz iç mekândaki baharın tadını çıkartabilir.

Kış bahçemizin ısıtması kadar havalandırması da dikkat edilecek önemli bir teknik konudur. Hava sirkülasyonu (dolaşımı) sağlayarak taze hava ve özellikle sıcak havalarda mevcut iç tasarımı ve tasarımı göz bebeklerini havasızlıktan ve şiddetli ısıdan koruyacak bir havalandırmaya çok ciddi ihtiyaç duyacağız.

Sabit yapısal saksılar ile bir uygulama yapılacaksa drenaj ve izolasyon detayları en çok hassasiyet göstermemiz gereken teknik detay olacaktır.

Mekânımız içindeki doğa bizi alt kat komşumuz ile sorunlu hâle getirip canımızı sıkırmamalı, en çok keyif aldığımız yer kimseye zarar vermemeli... Hareketli irili ufaklı saksılar kullanılacaksa onların da sulama sularının gidebileceği birkaç gider ve sağlam, geçirimsiz bir zemin kaplaması işimizi görecektir.

Kış bahçemizde kullanacağımız bitki çeşitliliğine bağlı olarak toprak ihtiyaçlarımız değişecektir. Ancak torf, pomza ve kontrollü salımlı gübre ile sağlıklı bir toprak karışımı bitkilerimize can, besin, çiçek ve meyve olacaktır.

Zemin kaplaması mümkünse deck ahşap döşeme olarak değerlendirilebilirse iç mekân sıcaklığını ayaklarımızın altına sermiş oluruz. Görüntüsü ile doğallığımızı desteklese, rengi ile önce gözlerimizi sonra içimizi ısıtsa... Yeşil tonlarımızı pekiştiren bir meşe, bir ceviz hiç de fena olmazdı.

Bu sıkıcı teknik detaylardan sonra en önemli ögeye sıra geliyor. Canlı materyalimiz, en çok emek, sevgi ve zevkimizi yansıtabileceğimiz, dost, arkadaş, hobi edineceğimiz bitkilerimiz...

Kış bahçemizin zorlu yapısal öğeleri yanında zevk veren, enerji saçan bitkilerimizi seçmek zamanımızı alacak bir unsur olacak.

Amacımız kış günü doğayı yaşayabilmek olunca güz, kış ve erken baharda renk, doku, çiçek, meyve görebileceğimiz; saksıda yaşamaya uygun bitki türleri seçebilmek önceliğimiz olmalı.

EN İÇ ISITICI BİRKAÇ BİTKİ

Bodur cennet bambusu **Açelya** **Benjamin**

Japon gülü **Begonvil** **Difenbahya**

Kamelya **Kumkuat** **Lale** **Çin nergisi**

Sümbül **Limon** **Kraton çiçeği**

Yuka çiçeği **Barış çiçeği** **Fırça çalısı**

MASAL ÜLKESİNDE BALONLA SEYAHAT

Kapadokya

SEHER MERİÇ

Bu ay yolum, hani hepimizin adını bildiği ama tam olarak ne-reyi kapsadığını bilmediği Kapadokya'ya düştü... Yolum düştü diyorum ama aslında uzun zamandır yapmak istediğim bir yolculuk için planlı ve programlı olarak buradayım. Öyle peribacalarını ya da derin vadileri gezmek, uç hisarda tepeye kadar çıkıp oradan manzaranın keyfine varmak için burada değilim...

Bu bölgeye defalarca geldiğim için artık hemen hemen

her yerini biliyordum... En derin vadilerinde gezmiş, ata binmiş, günümüzden binlerce yıl evvel kullanılmış ibadethaneleri görmüş, en derin yeraltı şehirlerinde metrelerce aşağılara inmiştim... Ama bu defa geliş amacım epey farklıydı... Bu sefer uçacaktım... Hem de kocaman bir balona bağlı hasır bir sepetin içinde... Aynı masallardaki gibi... İçinizden "Ne işin var o sepetin içinde, hem de yerden bu kadar yüksekte? Ya bir şey olursa" gibi endişeler geçebilir. Ya da "böyle aşağıda durup, elimde sıcacık bir bardak çay

ile uçan balonları seyretmek daha güvenli" diye düşünebilirsiniz. Ama uzaktan acaba o balondakiler ne hissediyor diye düşünmek yerine, ben o duyguları hissetmek istedim...

Günümüzden 60 milyon yıl önce Erciyes, Hasandağı ve Güllüdağ'ın püskürttüğü lavların yağmur ve rüzgâr tarafından aşındırmasıyla ortaya çıkmış... Dile kolay, tam 60 milyon yıl... Allah'ın yarattığı ve her detayında ayrı bir güzellik bulunan büyümlü bir coğrafya burası...

**Sıcak hava balonu ile
uçuş "pamuk" gibi bir
şey... Ne yükseldiğinizi
hissediyorsunuz, ne de
hava hareketlerini...**

Artık rüzgârın bir
parçası olduğunuz için,
sabah saatlerindeki o
sessizlik içinde sadece
sonsuz bir huzur
hissediyorsunuz.

Adını Kapadokya Krallığı'nın eski ismi olan "Katpatuka"-dan alan ve Pers dilinde "Güzel Atlar Ülkesi" anlamına gelen Kapadokya, Uçhisar, Göreme, Avanos, Ürgüp, Derinkuyu, Kaymaklı, İhlara ve çevresini içine alan bir kocaman bir bölge.

Harika ya da muhteşem kelimelerinin çok geçtiği cümleler kurmak istemiyorum... Aslında böyle yazmak işin kolay yolu... Bu ay benimle beraber balonun sepetinde olmanızı istiyorum... Benim gördüğümü görüp, hissettiğimi hissedebilin diye...

Uçuşumdan bir gün önce balon firmasından yetkililer beni aradılar, sabah dörtte konakladığım otel önünden servisin beni ve balon yolculuğuna katılacak olan diğer yolcuları alacaklarını söylediler. Sabah kalkıp konakladığım otelin önünde beklemeye başladım. Biraz sonra bana, uyku mahmuru ve benim gibi biraz heyecanlı birkaç turist de katıldı. 10 dakika olmamıştı ki, içinde bir minibüs dolusu balonla uçma sevdalısının olduğu servisimiz gelip bizleri aldı.

Vakit sabaha çok yakındı ama hâlâ etraf karanlıktı. Aklımda hep şu soru vardı. Onlarca kocaman balon nereden havalanıyor? Hele birbirlerine zarar vermeden... Bu düşüncelerle fazla boğuşmaya gerek kalmadan kafamda uçuşan sorulara cevap bulacağım geniş bir alana geldik... Bir tarafta uçuş için yolcu taşıyan servis araçları, bir tarafta boynu bükük bir şekilde yere uzanmış yatan koca koca balonlar ve

"Aşağıda durup, elimde sıcacık bir bardak çay ile uçan balonları seyretmek daha güvenli" diye düşünebilirsiniz. Ama uzaktan acaba o balondakiler ne hissediyor diye düşünmek yerine, ben o duyguları hissetmek istedim...

tabii küçük gruplar hâlinde bekleyen insanlar...

Servisten iner inmez yanıma bir görevli gelerek bizleri karşıladı. Bineceğimiz balonun yanında hazırlanmış olan bir kahvaltı büfesine götürdü. Çay, kahve, poğaça, kek, sandviç bizleri bekliyordu. Bu saatte yemek yiyince kendimi sahura kalkmış gibi hissettim.

Havanın yeni aydınlandığı bu saatlerde, bir elimde sıcacık çay bardağı tutarken, diğer yanda Kapadokya'da peri bacaları arasında, kalkmaya hazırlanan veya yeni yeni kalkan balonları görmek çok güzeldi...

Hemen yanımda bizi uçuracak olan balon yerde boylu boyunca uzanmış, sanki uyuyor gibiydi. Kocaman fanlar

ile içi hava ile dolduruluyor, zaman zaman da propanla hava ısıtılarak şişiriliyordu. Arada bir balonun içine gürültülü sesiyle sanki kocaman bir alev topu püskürtülüyordu. Sıcak havayla dolarak şişen balonu izlerken birazdan başlayacak olan uçuşun heyecanı içimi kaplamıştı. Bize yakın bir noktadan kalkışa hazırlanan diğer balonlar artık ateşle boyanmış gibiydiler ve büyük lambalar gibi vadiyi aydınlatıyorlardı. Rengârenk kocaman uçuşan lambalar...

Kısa bir süre sonra balon dikey bir pozisyona alındı ve bizler de uçuş için sepetlere doluştuk. Bir yandan içinde bulunduğum alanı inceliyor, bir yandan da fotoğraf makinesinin ayarlarını yapıyordum. Bizim uçtuğumuz yirmi kişilik balon sepetinde insanların eşit dağılımını sağlayacak beş bölüm bulunuyordu. Bu beş bölüme yolcular paylaştırıldı, ortadaki bölümde de pilot ve propan tüpleri vardı. Pilot güvenlik, kalkış ve iniş pozisyonu hakkında kısa bir eğitim verdikten sonra, propanı ateşledi ve Kapadokya'da büyümlü uçuşumuz başladı...

Sadece birkaç dakika sonra yolculuğumuzun en yüksek noktasındaydık. Bu irtifadan Göreme Vadisi ayaklarımızın altında... Vadinin hemen her yerinden yükselmeye devam eden onlarca rengârenk balon, bu masal diyarını büyümlü bir atmosfere sürüklüyor. Bundan daha etkileyici bir manzara gördüğümü sanmıyorum... Şimdiki zamandan ayrılıp, masal zamanına geçtim sanki... Yerden yükseldikçe artan uçuş heyecanından

Fotoğraf: Seher Meriç

şimdi eser kalmamıştı. Artık bu güzel manzarayı izlemek ve fotoğraflamak istiyordum. Ortam, hiçbir düşünceye yer bırakmayacak kadar şaşırtıcı ve heyecan vericiydi.

Bu arada küçük bir bilgi vermek istiyorum. Balon uçuşu öncesi, kalkış nasıl olur, salıncakta sallanırcasına içimiz boşalır mı? Hop hop eder mi, ya da midem bulanır mı, gibi sorular geçiyorsa aklınızdan hemen cevap vereyim. Sıcak hava balonu ile uçuş "pamuk" gibi bir şey... Ne yükseldiğinizi hissediyorsunuz ne de hava hareketlerini... Artık rüzgârın bir parçası olduğunuz için, sabah saatlerindeki o sessizlik içinde hissettiğiniz sadece sonsuz bir huzur...

Gelelim yolculuğumuza, balonla havada uçarken Kızıl Vadi'nin yanındaki dağın arkasından gün doğumunu seyrettik. Güneş, peribacalarının ışıla birlikte daha da belirgin-

leşen silüetleri arasından kendini göstermeye başladı. Bugün bir farklılık yaparak gün doğumunu bir balonun sepetinde ve havada seyrediyordum... Donuk renklerin yerini altın sarısı parlayan kayalar, Kapadokya bölgesinin hemen her yerinde görülen yemyeşil üzüm bağları ve kayısı ağaçları aldı. Artık oldukça yüksek bir noktada olduğumuzu hissettim. Sanırım beş yüz metre filandı. Güneydeki Göreme Vadisi'nden Ortahisar'a, kuzeydeki Zelve ve Çavuşin'e kadar çok geniş bir alanın fotoğrafını çekebiliyorum. Tecrübeli pilotumuz sayesinde bir ara vadinin tabanına kadar yaklaştığımızı, daha sonra sakince tekrar yükselmemizin de oldukça farklı bir deneyim olduğunu söylemeliyim.

Ayrıca, gökyüzünden bakınca Kapadokya'nın büyüklüğü ve bölgeyi alabildiğine kaplayan volkanik çökeltilerden oluş-

Sadece birkaç dakika sonra yolculuğumuzun en yüksek noktasındaydık. Bu irtifadan Göreme Vadisi ayaklarımızın altında... Vadinin hemen her yerinden yükselmeye devam eden onlarca rengârenk balon, bu masal diyarını büyümlü bir atmosfere sürüklüyor.

muş farklı kaya yapıları ve katman izleri çok daha belirgindi. Bir kez daha bir masal diyarında hissettim kendimi... Hani bazen güzel bir rüya gördüğümüzde, hiç uyanmak istemeyiz ya... Bitmese deriz... Aynen böyle bir his...

Şimdi, kalkış alanındaki balonların hemen hepsi havada dans ediyorlar sanki... Güneşle beraber ortaya çıkan canlı renkleriyle gökyüzüne dağılmış durumdalar... Onlarca balon âdeta ufak bir çocuğun elindeki küçük balonlar gibi görünüyor. Bu bölgeyi bir süre kuşbakışı izledikten sonra iniş için alçalmaya başlıyoruz. Bir saat ne çabuk geçmiş...

Benim güzel rüyam bitti... Ama siz, eğer kendi güzel rüyalarınızı görmek isterseniz, mutlaka yolunuzu Kapadokya'ya düşürün... Ve balonla bir saatlik unutamayacağınız bir rüya yaşayın...

HAZİN BİR MUHABBET HİKÂYESİ:

Zeynep Binti Rasulüllah

YRD. DOÇ. DR. AYŞE ESRA ŞAHYAR

Marmara Ü. İlahiyat Fak. Öğr. Üyesi

Bedir Gazvesi Müslümanların zaferiyle sonuçlanmış, Mekke müşriklerinin bir kısmı öldürülmüş, bir kısmı Müslümanlar tarafından esir alınmıştı. Esirlerin bir kısmı fidye karşılığı serbest bırakılacaktı. Mekkeliler esir düşen yakınlarını kurtarmak için fidyelerini göndermeye başlamışlardı bile. Rasulüllah fidye olarak gönderilen mallara bakarken birden bire sarsıldı. Gözleri doldu, hüznüldü. Allah Rasulünü bu denli duygulandıran şey, sevgili eşi Hz. Hatice'nin gerdanlığını fidye olarak gönderilen mallar arasında görmesiydi. Bu gerdanlığı gönderen ise kızı Zeynep'ten başkası değildi. Zeynep, Müslümanlara esir düşen kocası Ebu'l-Âs'ı esaretten kurtarmak için annesinin düğün hediyesi olarak kendisine taktığı gerdanlıktan başka bir şey bulamamış, çok sevdiği eşi için bu kıymetli gerdanlığı feda etmek hususunda hiçbir tereddüde düşmemiş görünüyordu.

Zeynep ve Ebu'l-Âs teyze çocukları idi. İslamiyet'in henüz ilk yıllarında dünya evine girmişlerdi. Zeynep, bir peygamber kızı olarak İslam'la şereflenmiş ancak Mekke'nin zengin tüccarlarından biri olan Ebu'l-Âs Müslüman olmamıştı. Mekke müşriklerin, Zeynep'i boşaması yönündeki baskılarına rağmen Zeynep'e duyduğu muhabbetle vefakâr bir eş olmuş, karısını terk etmeye yanaşmamıştı. Şimdi de vefa gösterme sırası Zeynep'e gelmişti. Bedir'de esir düşen kıymetli eşine, evlatları Üame ve Ali'nin babasına özgürlük bahşetmeliydi.

Allah Rasulü, düğün günü Hatice'nin kızına taktığı gerdanlığa hüznüldü baktı. Gerdanlığın Zeynep'e iade edilmesini, Ebu'l-Âs'ın da serbest bırakılmasını arzuluyordu. Aşap onun bu talebine canıgönülden olumlu karşılık verdi. Artık Ebu'l-Âs serbestti. Ancak Allah'ın elçisinin damadından bir isteği vardı. Zeynep, Mekke'den ayrılacak

Medine'ye hicret edecekti. Ebu'l-Âs, Allah elçisinin talebine itiraz etmedi. Mekke'ye döner dönmez âdeta bağına taş basarak hanımı Zeynep'i, kardeşi Kinane ile beraber yola çıkardı. Zeynep için geç de olsa hicret yolculuğu başlamıştı. Bu yolculuk geç olduğu kadar güç bir yolculuk da olacaktı.

Karnında bebeğiyle Medine'ye doğru yola çıkan Zeynep, bazı Kureyşliler'in Rasulüllah'a duydukları öfkelerinin hedefi oldu. Hebbar ve Nafi isimlerinde iki adam devesini mızrakla ürküterek Zeynep'i bir kayanın üstüne düşürdüler. Bu saldırı ile Zeynep, karnındaki bebeği düşürdü, kaburga kemikleri kırıldı. Bu kırıklar onun birkaç sene sonra, genç yaşta dünyadan ayrılmasına sebep olacak derecede ağır kırıklardı. Zeynep senelerce, ölünceye kadar bu kırıkların acısını hissedecekti. Bu zorlu hicret yolculuğu ile Medine'ye vardığında, Zeynep hem bedenen yaralı idi hem de eşinden ayrılmanın getirdiği hüznü yüreğini sarmıştı. Ancak "mümin kadınların sadece mümin erkeklerle evli olabileceğine" dair ilahî hükme teslimiyet her duygudan ağır basmaktaydı.

Ebu'l-Âs, Rasulüllah'a verdiği sözü tutmuş, Zeynep'in hicret etmesine müsaade etmişti. Kendisi de bir yandan ticaretle meşgul olmaya devam etmekteydi. Kureyşliler'in güvenini sağlamış bu asil ve dürüst tüccar, bir Suriye yolculuğu dönüşünde, yanında Kureyş'in mallarıyla Mekke istikametinde iken Müslümanlar tarafından tekrar esir alındı. Mallarına en kondu. Ebu'l-Âs'ın sığınıp yardım isteyeceği tek bir kişi vardı: Gönlünde hâlâ mümtaz yerini koruyan Zeynep. Onun da aynı duygularla dolu olduğundan emindi. Bir fırsatını bulup kaçtı ve Medine'ye gelerek Zeynep'e sığındı. Kendisine eman vermesini istedi Zeynep'ten. Kureyşliler'in mallarının iadesini talep etti. Zeynep, Ebu'l-Âs'ı ikinci

Hicretin yedinci senesi bu hazin muhabbet hikâyesi yeniden vuslat ile sevince dönüştü. Allah ve peygamber sevgisini tüm sevgilerin üstünde tutan Zeynep, teslimiyetinin mükâfatını dünyada da almış, sevgili eşi Ebu'l-Âs'a kavuşmuştu.

Hebbar ve Nafi isimlerinde iki adam devesini mızrakla ürküterek Zeynep'i bir kayanın üstüne düşürdüler. Bu saldırı ile Zeynep, karnındaki bebeği düşürdü. Düşme o kadar şiddetliydi ki kaburga kemikleri kırıldı. Bu kırıklar onun birkaç sene sonra, genç yaşta dünyadan ayrılmasına sebep olacak derecede ağır kırıklardı.

bir defa daha kurtarmaya teşebbüs edecekti. Bir sabah namazı vakti, Rasulüllah'ı ve diğer Müslümanları şaşırtan duyurusunu yapmaktan çekinmedi:

- Ebu'l-Âs benim güvencem altındadır!

Eman verme herkese eşit olarak tanınmış bir yetki olduğu için Zeynep'in bu güvencesi tüm Müslümanlar için bağlayıcı oldu. Ebu'l-Âs serbest kalarak Mekkeliler'in mallarını Müslümanlar'dan teslim aldı. Allah Rasulü kızı ile Ebu'l-Âs arasındaki muhabbetin devam ettiğinin farkında idi. Ancak Ebu'l-Âs'ın Müslüman olmadığını ve bir araya gelemeyeceklerini tekrar kızına hatırlattı. Zeynep için ilahî hükme itaat her şeyin üstündeydi.

Ebu'l-Âs Müslüman olmaya karar vermişti çoktan. Ama bu asil tüccar Medine'de Zeynep'e sığındığı günlerde Müslümanlığını ilan etse, Mekkeliler bu Müslümanlığı, onların mallarına el koyma amaçlı bir din değiştirme zannedebilirlerdi. Böyle bir yanlış anlaşılmaya mahal vermemek için Mekke'ye geri geldi. Tüm Mekkeliler'e ticari mallarını teslim etti. Alacak verecek defterleri kapandıktan sonra herkesi şaşırtan duyuruyu yaptı: Artık Müslüman olmuştu. Bu karar, Zeynep ile tekrar evlenmesinin önündeki engeli de kaldırmış oldu. Medine yolu şimdi de Ebu'l-Âs için hem hicret hem de peygamber kızı Zeynep'e ulaştıracak kutlu bir yoldu.

Hicretin yedinci senesi bu hazin muhabbet hikâyesi yeniden vuslat ile sevince dönüştü. Allah ve peygamber sevgisini tüm sevgilerin üstünde tutan Zeynep, teslimiyetinin mükâfatını dünyada da almış, sevgili eşi Ebu'l-Âs'a kavuşmuştu. Ama âdeta mayasında hüznü olan bu beraberliğe Zeynep'in gitgide artan ağrıların gölgesi düşmekteydi. Hicret yolunda aldığı yaraların tesiri artmakta, peygamber kızına şehitlik yolu açılmaktaydı. Zeynep'in Ebu'l-Âs ile beraberliği sadece bir sene sürebildi. Hicretin sekizinci senesinin başında, Baki kabristanlığı peygamber kızı Zeynep'i bağrına bastı. Ebu'l-Âs yine yalnız kaldı. Ali ve Üame öksüz. Rasulüllah mahzun. Zeynep ise cennete kanatlanmış bir şehit idi.

Can Azerbaycan

SALİHA DİLMAÇ

Qax

"Günün birinde bakan olsaydım hatta cumhurbaşkanı olsaydım bile zamanında Türkiye'de öğrenci olmamak içimde bir burukluk olarak kalacaktı. Türkiye burslarına bu yüzden çok minnettarım."

Bu ay misafirimiz güzel Azerbaycan'ın güzel bir insanı: Jamila Alahverdiyeva.

"Aslında ismim Cemile. Üniversiteden adımın İngilizcesini istedikleri için burda Jamila'yım. Azerbaycan'ın Qax (Gakh) ilinde doğdum. Bizim ülkemizde Türkiye'den farklı olarak okul, ilk, orta ve lise olarak ayrılmaz. Bir okula başlarsın, 11 sene devam eder ve mezun olursun. Bu "orta mektep"tir. Ben de 2003'te orta mektepten dereceyle mezun oldum. Ve Bakü Devlet Üniversitesinde biyoloji bölümünü kazandım. Aynı üniversitede başladığım Ge-

netik Anabilim Dalı'ndaki yüksek lisansımı dereceyle tamamladım. Klinik labaratuvarında çalışmaya başladım. Şu anda Türkiye Burslususu olarak Hacettepe Üniversitesinde Biyomühendislik Anabilim Dalı'nda doktora yapıyorum. Müziği çok seviyorum. Yedi sene piyano sınıfına gittim. Yemek yapmayı, resim çizmeyi, gezmeyi, dans etmeyi özellikle Kafkas danslarını çok severim." diye bir çırpıda anlattı kendini Cemile."

Bu güzel insana ne demeli? Azeri mi? Azeri Türk'ü mü? Azerbaycanlı mı?

"Bu konu aslında çok tartışılır. Farklı insanlar tarafından

farklı şekilde cevaplanır, hatıta algılanır, derim. Çoğu kişi Azeri kelimesine kızar ama birisi bana "Azeri misin?" diye sorduğunda Azerbaycan'dan gelip gelmediğimi öğrenmek için sorar. Azeri kelimesinin kökenini veya anlamını bile rek sormaz. O yüzden benim "Evet, Azeriyim" diye cevapladığım olmuştur. Yine de son zamanlarda Azerbaycanlıyım demeyi tercih ediyorum. Ama bu cevabın doğruluğu bile tartışılabilir."

Azerbaycan denilince aklı Bakü gelir. Çok da fazla şehrinin bilmeyiz bu güzel ülkenin. Cemile'den memleketini anlatmasını isteyince gözleri parlıyor:

"Canım memleketim Qaxım. Azərbaycan denildiğinde ilk "Bakü'den misin?" diye sorulur. Başkent olduğu için çoğu kişi tarafından sadece Bakü bilinir, ama ben Qaxlıyım. Orada doğdum, 17 yaşım kadar da orada yaşadım. Qax, Büyük Kafkas dağları eteğinde Azərbaycan'ın kuzeybatısında yemyeşil, doğasının müthiş güzelliği ile insanı hayran bırakan bir ilimiz. Genelde herkes memleketini över ama benim memleketimi görüp de beğenmeyecek birisi olduğunu düşünmüyorum. Bir taraftan tarih kokan bu yerlerin şelaleleri, kaplıcaları, dağları insana öyle huzur verir ki benim için bazen sadece oradaki bir nehir kıyısından kayalıkları seyretmek dünyanın en büyük mutluluğu olur. Qax'da doğanın vahşiliği korunmuştur. Bu, güzelliğini eşsiz yapar. Ayrıca Qaxımın insanları da bir başka güzeldir. O kadar saf, o kadar candan ve saygılı ki. İnsanlar arasında her zaman güven, anlayış ve sevgi mevcuttur. Bazen keşke bu denli saf, güzel bir ortamda büyümeseydim dediğim de olmuyor değil. Neden mi? Çünkü büyük şehirlerde böyle değil ve karşına çıkan çeşit çeşit insanı ayırt edemiyorsun. Görmediğin, bilmediğin bir şeyi nasıl ayırt edebilirsin ki! Bazen böyle düşünsem de aslında bu Allah'ın bana verdiği en büyük nimetlerden biri, biliyorum. Bir de Qaxımın yemekleri kendine has. Azərbaycan'da bizim yörenin mutfağı özeldir."

Qax'dan Ankara'ya geliş hikâyesi neydi peki?

"Eğitim için çocukluk ha-

Jamila Allahverdiyeva

yallerimin ülkesine geldim. Daha üç yaşımıydım Türkiye Türkçesi'yle konuşmaya ve bununla akraba çocuklara hava atmaya başladığımda. İnsan görmediği, gitmediği bir yeri bu kadar çok nasıl sevebilir ve neden sever ki? O zamanlar Türkçe televizyon yasaktı ama babam gizli bir şekilde Türk filmleri, şarkıları olan kasetler getirir, onları izlerdi. Ben de öyle öğrendim. Sonrasında da bu sevgim güçlenerek arttı. Kelimelerle anlatılacak bir duygu değil. Lisans eğitimini burada yapmayı çok istedim ama küçük bir ilde büyüdüğüm için programlardan habersizdim. Lisans için geledim, yüksek lisans için de. Kendi imkanlarımla da gelemedim, durumumuz buna müsait değildi. O yüzden Türkiye'de eğitim görmek hiçbir zaman gerçekleşmeyecek bir hayal olarak kaldı benim için. Bunun benim için anlamını şöyle ifade edeyim: Günün birinde bakan olsaydım hatta cumhurbaşkanı olsaydım bile zamanında Türkiye'de

"Azərbaycan henüz ayağa kalkmış ve hızlıca büyüyerek koşmaya başlayan bir genç gibi. Oysa o sırtında yılların yükü ile iki büküm olmuş, yüzündeki her çizgide ayrı bir hikâyesi olan yorgun ve yaşlanmış bir ihtiyardı bir zamanlar."

öğrenci olmamak içimde bir burukluk olarak kalacaktı. Türkiye burslarına bu yüzden çok minnettarım."

Türkiye'yi bu kadar seven ve artık tanıyan biri olarak iki ülke arasında gözlemlediği benzerlikleri ve farklılıkları soruyoruz Cemile'ye:

"Aile kavramı, misafirperverlik her iki ülkede de aynı, ama biz Sovyet döneminde resmiyete o kadar alışmış ki... Üniversite yıllarında hocalara soru sormaya bile çekinirdik. Hoca odaya geldiğinde herkes hemen ayağa kalkardı, hoca selam verip oturun dedikten sonra otururdu. Bu durum beni o kadar etkilemiş ki, ben bu yaşımaya geldim hâlâ soru sormaya çekiniyorum. Türkiye'de ise tam tersi. Burada hocalarımız daha samimi, sıcakkanlı. İster profesör olsun, ister başhekim, derslerinde bize çok daha içten yaklaşıyor ve sorunlarımızla ilgileniyor."

Azərbaycan henüz ayağa kalkmış ve hızlıca büyüyerek koşmaya başlayan bir genç gibi. Oysa o sırtında yılların yükü ile iki büküm olmuş, yüzündeki her çizgide ayrı bir hikâyesi olan yorgun ve yaşlanmış bir ihtiyardı bir zamanlar.

Cemile hüznle bakıyor: "Sovyetler zamanında insanların yaşadığı en büyük zorluk dinleri ile alakalı olmuştur. Ama o zamanlar da yine aileden aileye göre değişiyordu bu durum. Benim baba tarafım hep orucunda, namazında olmuş ama anne tarafım tam tersi. Mesela teyzem kelime-i

şehadeti bile çok sonra öğrenmiş. Dedem dinine bağlı biriydi hatta hafızdı. Arapçayı biliyordu, bize de yedi yaşımızdayken Kur'an okumayı öğretmiştir. O zamanlar dinle ilgilenler "geride kalmış" diye nitelendirilirdi. Teyzem anneme benimle hiç ilgilenmediğini "bak bizim çocuklar Lenin ile ilgili kaç tane şiir biliyor, sen ona bir şey öğretmedin dermiş. Annem de, "Olsun, Cemile de Fatiha, Nas, Felak gibi birçok sureyi ezbere biliyor." diye cevap verirmiş.

Babam Sovyet döneminde durumu çok iyi olan insanlardandı buna rağmen hep, 'hiçbir zaman o döneme dönmek istemem' der.

Bu dönemin olumsuz etkileri o kadar çok ve üzücü ki, biraz da olumlu yanını görmek için sorunca Cemile cevap veriyor:

"Tabii Sovyetler'de din ve milliyetle ilgili zorluklar vardı ama olumlu olarak şunu söyleyebilirim, o dönemde bir tane bile okuma yazma bilmeyen insan yoktu. Eğitim zorunluydu. On bir senelik eğitimi bitiren kişi, bence şimdiki çoğu üniversite mezunundan daha donanımlıydı. Sonra müzik ve sanat çok önemliydi. Ben piyano çalışıyorum mesela yıllardır."

Bütün zorluklarıyla, en ağır da özgürlüklere dokunan prangalarıyla bir Sovyetler dönemi bitse de, sorunlar hemen bitmedi elbette!

"Evet zor günlerdi. İş yerleri kapanmış, ülke perişan hâlde. 19 Ocak gecesi Kızıl Ordu Bakü'yü işgal ediyor. O güne kadar "bizim ordumuz" de-

"Türkiye'ye ilk kez 2013'te geldim. Sadece iki günlüğüne... Dan Brown'un 'Cehennem' eserini yeni okumuştum. Zaten hayranıydım Türkiye'nin. O kitabı okuduktan sonra İstanbul'a gelmek ve olayların cereyan ettiği mekânları gezmek nasıl bir duygu anlatamam."

diğiniz, gurur duyduğunuz bir ordu, o gün sizi ezmek, çiğnemek için gelmiş. O zor günlerin ardından 70 sene sonra yeniden 1991'in 18 Ekim'inde bağımsızlığımıza kavuştuk. Dediğim gibi yeni kurulmuş bir devlet var ortada. Her şey değişmiş, sistem değişmiş, açlık var, ekmek sırasında kuyruklar... Bir taraftan Ermenistan'la savaş başlamış, doğru dürüst ordumuz yok. Her gün şehit veriyoruz. Topraklarımız işgal oluyor, insanlar perişan, evleri yuvaları yok...

Sonra 1992'de Latin alfabesine geçildi. Ve yeni zorluklar başladı. Bu yeni alfabeyle yazılmış kitaplar, literatür yok. Cidden çok zor günler yaşadık, ama çok şükür geçti. Atlattık o zorlukları.Yine de sıkıntılar var tabii. Sonuçta 25 senedir bağımsızız."

Bağımsızlığın gerçek değerini, mücadelesini vermediyseniz bilemezsiniz. Bizler atalarımız sayesinde bunun

değerini hiçbir zaman bilemedik. Ta ki 15 Temmuz'a kadar. O gece koskoca, anlı şanlı bir ülke, gerdana dizilmiş bir inci kolyesi, gözümüzün bebeği, şah damarımız, aşığı olduğumuz bu ülkenin -bizim ülkemizin- eğer uyanık ve cesur olmazsak nasıl da kayıp gideceğini gördük ellerimizden. Yeterince uyanık değildik belli ki, ama yeterinden fazla cesurduk, yeterinden fazla kahramanlık, yeterinden fazla aşıktık bu güzel vatana. Cemile ise ülkemize olan sevgisini şöyle dile getiriyor:

"Türkiye'ye ilk kez 2013'te geldim. Sadece iki günlüğüne... Dan Brown'un 'Cehennem' eserini yeni okumuştum. Zaten hayranıydım Türkiye'nin. O kitabı okuduktan sonra İstanbul'a gelmek ve olayların cereyan ettiği mekânları gezmek nasıl bir duygu anlatamam. Kendimi o kadar mutlu ve şanslı hissetmişim ki. İki günde, iki haftada gezilecek yerleri dolaşım. Bir daha ge-

lememek korkusuyla her tarafı gezmek, görmek istiyordum yüzlerce şiire, romana konu olmuş, nerdeyse tüm dünya kültürünü kendine sığdırmış İstanbul'un. Döndüğümde âşık insanlar gibi bir hafta sadece İstanbul'u düşündüm, etkisinden çıkamadım.

Türkiye, gönlümde vatanım kadar sevgi beslediğim, hayranı olduğum bir yer. Son zamanlardaki olaylardan ne kadar etkilensem, üzülsem de 15 Temmuz gecesi Ankara'daydım. O gece ölümü ilk kez bu kadar yakınımda hissettim. Ama o gece burada olmasaydım daha çok üzülürdüm. Çünkü insan sevdiğinin sadece iyi değil; zor ve kötü zamanında da yanında olmalı. Ben de çok sevdiğim bu güzelim ülkenin o zor, o kahramanlık destanı yazdığı gece yanında olmasam kendimi eksik hissederdim. İnşallah bu ülke, bu insanlar bir daha böyle zor günler yaşamaz."

"Amin" diyerek bu duaya, soruyorum: Geleneklerinizin Türkiye'deki geleneklerle farklı yönleri var mı? Ülkenizde dinî bayramlar kutlanır mı?

Sovyet döneminde ve bağımsızlığımızın ilk zamanlarında ülkemizde Kurban ve Ramazan bayramları çok önemsenmezdi. Yılbaşı ve Nevruz'u kutlardık. Türkiye'deki kadar coşkulu olmasa da son zamanlar önemseniyor dinî bayramlar da ülkemizde. Ama en çok dikkatimi çeken farklardan birisi sizde büyüklerin elinin öpülmesidir. Bizde bu gelenek yoktur. Sonra sizde kız istemede kahve, bizde tatlı çay ikram

"Sovyet döneminde ve bağımsızlığımızın ilk zamanlarında ülkemizde Kurban ve Ramazan bayramları çok önemsenmezdi. Yılbaşı ve Nevruz'u kutlardık. Türkiye'deki kadar coşkulu olmasa da son zamanlar önemseniyor dinî bayramlar da ülkemizde. "

edilir. Düğünlerde geline altın takma gibi bir gelenek de yok bizde.

Peki Azerbaycan'da olup Türkiye'de olmayan neyin olmasını istersin?

"Nevruz Bayramı'nın ülkece kutlanmasını çok isterdim. Bizde nerdeyse bir ay önceden hazırlıklara başlanır. Şekerbura, baklava, şorgoğalı, kosası, keçeliyle, kendine has bir sürü özelliğiyle dostluk kardeşlik bayramıdır Nevruz. İnşallah Türkiye'de de güzel bir şekilde kutlanır bu bayram."

Türkiye'de olup da Azerbaycan'da olmayan neyi istediği sorulduğunda Cemile'nin bir öğrenci olduğunu hatırlıyorsunuz birden bire.

"Yurtlar... Sovyet döneminde her üniversitenin kendi yurdu vardı. Maalesef savaş zamanı kendi evlerini terk etmek zorunda kalan insanlar bu yurtlarda barındı ve bu yüzden öğrenciler kirada kalıyor. Ben de öğrencilik yıllarımı ailemden uzakta geçirdim ve çok zorluk yaşadım. Günün birinde bizde de buradaki gibi KYK yurtlarının olmasını çok isterdim. Bundan başka burada belediyeler tarafından ücretsiz düzenlenen kurslar, hanım lokalleri bizde de olsa güzel olurdu. Ebru sanatınız çok kişinin ilgi gösterdiği farklı bir sanat. Bunun da ülkemizde öğretilmesi güzel olurdu diye düşünüyorum."

Gelelim Azerbaycan-Türkiye ilişkilerine...

"Son zamanlarda şükürler ol-

sun ki iki ülke ilişkileri güzel bir şekilde gelişmekte. Bunun daha da ileri bir düzeye ulaşması için ortak projelerin sayısı artmalı. Sanatçılarımızı, yazarlarımızı, tarihimizi, edebiyatımızı çok iyi bir şekilde bilmemiz gerek. Lisede, ortaokullarda bile kardeş ülkeler tanıtılmalı. Biz Türk yazarları, şairleri, sanatçıları tanıyor, biliyoruz. Türkiyeli kardeşlerimin de bizi daha yakından tanımmasını çok isterim."

"Bu şahsı tanır mısınız?"

Her sevgi karşılıklıdır derler. Azerbaycan'ın Türkiye sevgisi belki de karşılıksız bir sevgidir. Bizi bizden iyi bilir, bizi bize bizden iyi anlatırlar. Bizi bizden çok severler belki de. İnternette "Azerbaycan'a Atatürk'ü Sorduk" adlı kısa bir video var. Bu iki dakikalık video dost ülke Azerbaycan'ın niçin dost, can ülke Azerbaycan'ın niçin can olduğunu nasıl da güzel anlatır. Türkiye'de böyle bir video çekilse ve yukarıdaki şahsın resmi gösterilerek sorulsa kaçımız "Mehmet Emin Resulzade!" diyebilirdik? Kaçımız O'nun Azerbaycan'ın kurucusu ve ilk Cumhurbaşkanı olduğunu söyleyebilirdik?

Oysa ki o can Azerbaycan! Tek millet o, kan Azerbaycan!

Kahve hazırlamanın PÜF NOKTALARI

HASAN KARACA

Söylentiye göre kahveyi Etiyopyalı keçiler keşfetmiş. Bu keşfi çoğu zaman o keçileri gezdiren çobana mal ederiz, fakat bu yine insanın garip benmerkezciliği ve kendini üstün görmesinden öte bir şey değildir. Sonuçta o keçiler kahveyi çobandan çok daha önce keşfetmişlerdi ve aktif olarak kullanmaktaydılar. Çoban yatağında mışıl mışıl uyurken, onlar geceyi uykusuz geçirip kendi çaplarında değerlendiriyorlardı. Keçilerin gece muhabbetini bilirsiniz az çok. İnatlaşma, zıtlaşmalar, kimin sakalı daha uzun, sakalım yok ki lafım dinlensin ve saire. Belki de bir gece bu inatlaşmada fazla ileri gitmiş olmalı ki çoban o gece ve sonraki iki ve üç gece keçilerin gürültüsünden uykusunu alamamış olmalı. Keçilerin gecenin bir vakti uyanık kalmalarına anlam veremeyen çoban, sonunda sebebini bir bitkiye bulmuş. Yani ona atfetmiş. Tabii keçilerin bitkiyi yediklerinden mi uyumadıkları, yoksa uyumak istemediklerinden mi yedikleri bilinmez. Yani keçilerin uykusuzluğunun sebebini ne o çoban biliyor ne biz. Çoban yalnızca uyumamalarını sağlayan bitkiyi buluyor. Bunu da tanıdığı okumuş yazmış kimselere danışmaya gidiyor. Tabii o dönemde okuma yazma

bilen pek de kişi yok. Olanlar da kutsal kitapla ilgilenenler. Yani çoban kahveyi bir manastıra götürür. Manastırdakiler hakikaten kahvenin insanı uykudan ettiğini fark edip olayı daha da okumuş kişilere gönderirler. Mevzu papaya kadar ulaşır. Bu arada da bu uyku kaçırma mevzusunun şeytan işi olduğunu söyleyen kişi ve keşişler, vaiz ve hikâyeciler ortaya çıkar.

Bir başka rivayete göre ise çoban bitkileri manastıra değil dervişlere götürür. Dervişler de gece uyumama konusunda bu bitkinin hakikaten etkili olduğunu fark ederler. Gecesini ibadetle, tefekkürle ve zikirle geçirmeyi yeğleyen bir derviş için uykusuz kalabilmenin önemi yadsınamaz tabii. Hâsılı hızlı bir şekilde

bu ilaç dervişler arasında yaygınlaşır. Sonra da Arap yarımadasına, oradan da tüm dünyaya yayılır.

Nihayet son olarak bir başka varyasyonda çoban bitkiyi bir bilene danışmaktansa köyüne götürür ve köy halkı uykusuz kalmaktan memnun kalır olay yayılır ve bir anda, yani yaklaşık yüz yıl içinde kahve en önemli ihracat ürünleri arasında yerini alır.

Hâsılı Etiyopya'da keçilerin hâlâ kahve çiğneyip çiğnemediklerini ve geceleri hangi konuda zıtlıştıklarını bilmiyoruz. Kahvemizi yudumlarken bu konu bizi ilgilendirmiyor da. Bizi ilgilendiren kahvenin kendisi ve bizde bırakacağı etki. Bu da her insana göre değişiyor tabii. Mesela keçilerden farklı olarak kahve bende uykusuzluk yapmıyor. Gerçi her tür kahve uykusuzluk yapmıyor. Yapan versiyonlar vardır belki. Ama ben onları tercih etmiyorum. Yalnız buradan da anlıyoruz ki, kahveler türlü türüdür. Fakat konu bu değil tabii.

Aslında ben size kahve yapmanın püf noktalarını anlatacaktım. Çünkü artık kahveyi sırf uykumuz kaçsın diye ilaç gibi içmiyoruz. Elbette öyle durumlar da yok değil. Mesela dönem boyu kitabın yüzünü

açmadıysanız ve bir anda sınav günü geldiyse, siz de bir dönemi bir güne sığdırmak zorundaysanız, o vakit gece uyumamak faydalı olduğu gibi gece uyumamak için kahve içmek de faydadan arı değildir. Tabii kahve içip gece uyumamak size kitap devirme olanağı sağlasa da ertesi gün sınav esnasındaki performansınızı olumsuz da etkileyebilir. Yani kahvenin yan etkilerinin farkında olmak lazım. Fakat bu tür istisnai durumlar dışında kahveyi keyif için, bir sohbet eşlik etsin diye veya kahvaltının yanında da içeriz. Bu anlamda kahve çayla yakın işlevler üstlenmektedir. Hatta ülkesine göre çaya tercih edilmektedir. Garip bir şekilde de kahveyi en çok tüketen ülkeler kuzey ülkeleri. Kişi başına içilen kahve miktarına göre ilk üç sırada Finlandiya, Norveç ve İzlanda yer almakta. İşte bu, anlam vermekte zorlandığım bir durum. Yok, zaten o ülkelerde geceler uzun, günler kısa, neden uyumuyorsun ki? Yaşadığın kente göre ertesi sabah dediğin sınav altı ay sonra bile olabilir. Her neyse, bu uzun bir konu. Ben size aslında kahve yapmanın püf noktalarını anlatacaktım. Fakat şimdi de çok geç oldu. Kalkıp kendime bir kahve yapayım, uykum kaçsın da öyle anlatayım diyeceğim ama kahve bende uykusuzluk yapmıyor.

Hâsılı Etiyopya'da
keçilerin hâlâ kahve
çiğneyip çiğnemediklerini
ve geceleri hangi konuda
zıtlıştıklarını bilmiyoruz.
Kahvemizi yudumlarken bu
konu bizi ilgilendirmiyor
da. Bizi ilgilendiren
kahvenin kendisi ve bizde
bırakacağı etki.

Çocuklarda şaşılık

PROF. DR. H. KADİRCAN KESKİNBORA
Göz Hastalıkları Uzmanı/ Bahçeşehir Ü. Öğr. Üyesi

Yeni doğmuş bebeklerde kaymanın tespit edilmesi bazen güç olabilir; çünkü yeni doğan döneminde gözler genellikle paralelliklerini sürdürmezler. İçeri veya dışarı kısa süreli kaymalar olabilir. Bunun nedeni doğumda bebeklerin gözlerinin gelişiminin daha tamamlanmamış olmasıdır.

Ş

aşılık, gözlerin paralelliğinin bozulması durumudur. Doğuştan olabileceği gibi, ileri yaşlarda da ortaya çıkabilir. Hayatın ilk altı ayında ortaya çıkan belirgin şaşılıklara doğuştan şaşılıklar denir. Yeni doğmuş bebeklerde kaymanın tespit edilmesi bazen güç olabilir; çünkü yeni doğan döneminde gözler genellikle paralelliklerini sürdürmezler. İçeri veya

dışarı kısa süreli kaymalar olabilir. Bunun nedeni doğumda bebeklerin gözlerinin gelişiminin daha tamamlanmamış olmasıdır. Onlar bir yetişkin gibi göremezler, ışığı görürler, bir şeklin hayalini ve sınırlarını hissedebilirler. Sonuç olarak üç aya kadar bebeklerin gözlerinde zaman zaman hafif dereceli kaymalar görülebilir. 4-6 ay civarında görme normal düzeye yaklaşır ve renk hissi oluşur. İşte bu 3-4

GÖZ TEMBELLİĞİ

Burada çocuklardaki göz tembelliğinden de bahsetmek faydalı olacaktır. Görme çok karmaşık mekanizmaların birlikte rol oynadıkları bir sistemdir ve doğuştan itibaren altı yaşa kadar öğrenilerek kazanılır. Yeni doğmuş bir bebek bir yetişkin kadar duyabilir ancak bir yetişkin gibi gö-

remez. Eğer görmesini engelleyecek doğumsal katarakt, yüksek kırma kusuru (hipermetropi, miyopi, astigmatizma), kırıcı ortam bozuklukları, şaşılık gibi sorunu varsa ve özellikle bu tek gözde ise, o göz görmeyi öğrenemeyecek ve tembel kalacaktır. Yapılan erken tedavi

aylık dönemden sonra gözlerde kaymalar görülüyorsa bu durum mutlaka bir göz doktoru tarafından değerlendirilmelidir.

Gözlerde kayma her zaman olmayabilir, çocuk çok dikkatlice yakın bir nesneye baktığında veya dalgın olduğunda kayma ortaya çıkabilir. Bazen gözde kayma bulunduğu çekilen fotoğraflardan anlaşılabilir. Bu durumlarda anne baba çok dikkatli gözlemciler olmalı ve şüphelendikleri anda çocuklarını,

şüphe duyduğu fotoğrafları da yanına alarak bir göz doktoruna başvurulmalıdır.

Altıncı aydan çocukluk dönemine kadar olan şaşılıklarda sorun çoğunlukla gözlerdeki yüksek hipermetropi gibi kırma kusurudur. Bazı çocuklarda kırma kusuru gözlükle giderildiğinde şaşılık düzelir. Bazı çocuklarda gözlük şaşılığın bir kısmını düzeltir, bazılarında ise düzeltmez. Bu durumlarda şaşılığın düzelmeyen miktarı ameliyatla düzeltilmelidir.

Çocuğunuzun gözünde şaşılık olduğundan şüphe ediyorsanız, kısa zaman içinde bir göz doktoruna başvurmalsınız. Doktorunuz çocuğunuzun görme muayenesini yapacak, kaymasının olup olmadığını, derecesini ölçecek, ilaç damlatarak kırma kusuru tayininde bulunacak ve gözlerde tembellik saptarsa buna yönelik tedaviye başlayacaktır.

Doğuştan şaşılıklar genellikle kas ve sinirlerdeki uyumsuzlukların sonucudur ve erken dönemde ameliyat ile tedavi edilmelidir. Bu tip hastalarda yapılan en önemli hata; ameliyatın ertelenmesi, çocuğun okul çağına kadar ameliyat için bekletilmesidir. Oysa iki gözle görmenin yani derinlik hissinin oluşabilmesi için ameliyatın, çocuğun bir yaş içindeyken yapılması daha uygundur.

Doğuştan şaşılıklarda diğer önemli bir nokta ise, kas ve sinirlerdeki uyumsuzluklardan başka bazı durumların da şaşılık yapabileceğidir: Doğuştan katarakt ve bazı göz bozuklukları, tümör ve enfeksiyonlar da şaşılığa neden olabilir. Sayılan bu hastalıkların ayırt edilebilmesi ve erken dönemde tedavi şansını yakalayabilmek için şaşılık olan bebeklerde gözün arkasının da muayenesi çok önemlidir.

Altıncı aydan sonra, bazen bir düşme sonrası, bazen ateşli bir hastalık ve bazen de hiçbir neden yokken çocuklarda göz kayması ortaya çıkabilir. Bazı çocuklar, güneşte çok rahatsız olur ve kaymaları arttığı için tek gözlerini kaparlar, bazı çocuklar ise daha iyi görmek ve kaymadan duyduğu rahatsızlığı bastırabilmek için başlarını değişik pozisyonlarda tutarlar.

gözdeki tembelliği azaltır. Tedavi edilebildiği zamanına bağlı olarak ortadan kaldırılabılır. Bu nedenle ebeveynler çocuklarının ilk altı yaş dönemindeki göz problemlerinde çok uyanık olmak zorundadırlar. Şaşılığı olan çocuklarda ameliyat ihtimali

aileleri korkutabilir. Oysa doğuştan şaşılık ve gözlükle düzelmeyen şaşılıklarda ameliyat tek çaredir ve ne kadar çabuk davranılırsa çocuğun görmesi o kadar iyi korunur.

Bebeklerin burun köklerinin geniş

olması nedeniyle bazen de şaşılık olmadan bebeklerde gözlerde içe kayma varmış gibi bir görünüm olabilir, bu duruma yalancı şaşılık denir ve bir iki sene sonra burun kökü daraldığında, şaşılık görünümünü de ortadan kalker.

Donanma şenlikleri

BEKİR ERDEM

Şenliklerde genellikle fakir fukara, dul ve yetimler doyurulur, sadakalar dağıtılır, çocuklar sevindirilir. Bu hemen hemen bütün eğlencelerde ve şenliklerde görülürdü.

Osmanlı'da yapılan şenlik ve eğlencelerin genel adı "Donanma Şenlikleri"ydi ve belirli bir tarihi yoktu. Kaynaklara göre eski tarihlerden bu yana yapılan eğlencelere Donanma Şenlikleri denmesinin sebebi; donanmadan bazı gemilerin bu kutlamalara katılması ve görkemli olması amacıyla, deniz ve diğer büyük sular üzerinde yapılmasıydı.

Eğlence ve kutlamalar çok değişik sebeplerle gerçekleştiriliyordu. En çok bilinen ve ün yapanları, yeni padişahın tahta geçişi dolayısıyla yapılan Cülus Şenlikleriydi. Bunların dışında şehzade sünnetleri ve doğumları, şehzade ve sultanların evlenmeleri, dinî günler, gökbilimle ilgili olaylar nedeniyle yapılan kutlamalardır.

Sarayın ve halkın moralinin bozulması ve hanedanın devam etmeyeceği endişesiyle, 30 yıldan sonra doğan padişah 3. Mustafa'nın kızı Hibetullah Sultan için yapılan kutlama sırasında, sultan doğumlarında

eğlenceye az rastlanırdı. Bunların yanında fetihler ve kazanılan zaferler için çok görkemli kutlamalar yapılır, zaferden dönen padişah şatafatlı törenlerle karşılanırdı.

Kazanılamayan zaferleri unutturmak için de başka bahanelerle eğlenceler düzenlenirdi. Kanuni döneminde 2. Viyana bozgunundan sonra yapılan 27 Haziran 1530 şenliği bunlardan biriydi. 1450'de alınamayan Akçahisar kalesini unutturmak için de Fatih devrinde padişahın Sitti Hatun'la evlenmesi bahanesiyle parlak bir düğün düzenlenmişti. Bazen Osmanlı topraklarını ziyaret eden yabancı devlet büyükleri için de görkemli karşılama ve şenlikler düzenlendiği olurdu.

Peki, bu şenlikler nerede yapılıyordu? Bazıları sadece sarayda, sadrazam ve paşaların köşkünde, bazı şenlikler tüm İstanbul'da, bazıları ise bütün yurttan yapılırdı. Ama şenlik ve kutlamaların en çok yapıldığı yer At Meydanı'ydı. Bunların yanı sıra Samizade Bahçesi, Tersane Bahçesi gibi İstan-

bul'daki ünlü bahçeler de bu şenliklere ev sahipliği yapıyordu. Şenliklere yabancıların katılması ise bazen mecbur tutulurdu.

Şenlikler, yapılma amacına göre değişik adlar alır, süreleri 3 gün ile 3 ay arasında değişirdi. Fatih Sultan Mehmet'in oğulları Bayezit ve Mustafa için 1457 yılında Edirne'de düzenlediği şenlik bir ay sürmüştü. III. Murat'ın oğlu III. Mehmet için 1582 yılında düzenlediği sünnet ise elli beş gün elli beş gece sürmüştür. Nikâh merasimleri, sünnet düğünlerine göre daha sönük geçmiş olmakla beraber, oldukça uzun sürmüş olanları da vardır.

Şenlikler her zaman böyle belirli bir vesileye dayanmıyordu. Bazen salt padişahın hoşuna gitmek için şenlik düzenlendiği de oluyordu. Haseki Sultan, II. Osman'ı memnun etmek için 1622 yılında büyük bir şenlik düzenlemişti. Bunun gibi Damat İbrahim Paşa Beşiktaş'taki sarayında, III. Ahmet için Lale Devri'nin

en gösterişli şenliğini düzenlemişti.

Donanma Şenlikleri sırasında denizde ve karada fener alayları, ışıklandırmalar tertip edilir, top, tüfek ve fişek atışları yapılır, çeşitli oyunlar ve yarışlar düzenlenirdi. Şiir, müzik, dans, renk ve çizgi sanatçıları el ele verip, ortak bir amaç için bütün hayal güçlerini ortaya dökerlerdi. Esnaf loncaları, dinsel öğretiler, yabancı azınlıklar kendi olanaklarını zorlayarak, gözlemlere, kulaklara ve hatta ağız tadına en iyi hitap edecek araçları bulmakta sanki yarışa çıkarlardı.

Su üzerinde ve su kıyısında da şenlikler düzenleniyordu.

Çünkü suyun hareketlerinin gösterilere yardımı çok oluyordu. Donanma fişeklerinin suya yansımaları da bu gösteriyi zenginleştiriyordu. Bir de fişekler ve yakılan başka şeyler için su, yangına karşı bir güvenlik tedbiri yerine geçiyordu.

Fatih, çocuklarının sünneti için 1457'de Edirne'de Meriç Nehri üstünde bir adayı seçmişti. III. Ahmet'in düzenlediği şenlik, kara üstünde olduğu kadar su üstünde de geçmişti. Su üzerinde yapılan şenliklerde gemilerden başka büyük sallarda da seyir yeri oluyordu. Bunlar geniş sallarda olup üzerinde çalgıcılar, dansçılar, ip cambazları gösteriler yapıyorlardı. Bazısı sayısız kandillerle,

Donanma Şenlikleri sırasında denizde ve karada fener alayları, ışıklandırmalar tertip edilir, top, tüfek ve fişek atışları yapılır, çeşitli oyunlar ve yarışlar düzenlenirdi.

kemerlerle süslüyüdü. Makaralarla hareket ettirilen dev boyunda kuklalar, atlıkarınca, bayram dolabı, salıncak, çarkıfelek ve kaleler bulunuyordu. Ayrıca iplerle ileri geri çekilebilen yuvarlaklar üzerine çıkmış dansçılar su üzerinde dans ediyorlardı. Avrupa'dan sirklerin de getirildiği oluyordu.

Şenliklerde en ilginç olan, III. Ahmet döneminde Mimar İbrahim Efendi'nin buluşu olan timsah idi. Timsah üç çifte bir piyade uzunluğunda, ağzını açıp kapıyor ve yarım saat su üstünde doladıktan sonra suya dalıyordu. Bugünün denizaltısı gibi işleyen bu buluşun bir eşini Avrupa'daki şenliklerde göremiyoruz. Mimar İbrahim Ağa'nın diğer bir buluşu da, ip üstünde yürüyen arabaydı. Kalyonun direğinden kıyıya gerili ip üzerinde beygirli, yeşil tekerlekli içinde bir kadın yolcusuyla bir arabayı yürütüyordu. Seyirlik oyunlar ve şenlikler sırasında düzeni, "tulumcu" denen kolcular sağlıyordu.

Şenliklerde genellikle fakir fukara, dul ve yetimler doyurulur, sadakalar dağıtılır, çocuklar sevindirilirdi. Bu hemen hemen bütün eğlencelerde ve şenliklerde görülürdü. Donanma Şenliklerinin en önemli özelliklerinden biri bu olsa gerekti.

Donanma Şenlikleri Osmanlı'da 1900'lü yıllara kadar devam etti.

Anadolu Notları

Reşat Nuri Güntekin, s. 72-73 İnkılâp kitabevi – 1993.

E

vdeki hastalıkla yoldaki hastalığı şöyle bir karşılaştıralım:

Evin en bozuk düzeninde bile hastalığa mahsus birtakım aletler vardır. Bunlar sağlık zamanında pek ortada görülmez; fakat hastalık seferberliği ilan edildi mi birer birer kıydan köşeden, çatı arası yahut bodrumdan çıkmaya başlar...

Sonra bütün ev halkı bir zaman için hastanın emri altına girer. Kimi odasını yahut suyunu ısıtmak; ilacını, çorbasını içirmek, koluna girip ara sıra dışarı çıkarmak gibi hizmetlerde bulunur; kimi bağıra bağıra şarkı söylememek, çalgı meşk etmemek, para, masraf lakırdısı açmamak, birbiriyle kavga etmemek gibi fedakârlıklarla evde ideal bir sükûn ve saadet havası yaratır.

Âdi günlerde evin, ailenin ayak altında sürünen en hor, hakir ferdi hastalıkla eski Roma imparatorları gibi bir şey olur. Sırtında battaniyeden bir harmani, başında gül sirkesine

Hastanın muhtaç olduğu hürriyetler çeşit çeşittir: Halinden şikâyet etmek, etrafında gördüğü şeylere kızıp söylenmek hürriyeti; vücuduna istediği pozları, yüzüne istediği biçimsiz şekilleri vermek hürriyeti, direk direk bağırarak, inlemek, öğürmek vesaire hürriyeti.

batırılmış çelenk biçiminde bir tülbent çatki, dizlerinin üstünde yiyecek tepsisi, bütün ev halkına hüküm yürütür.

...Hastanın evde bulduğu rahatı yolda, mesela bir han veya otel odasında bulmaya imkân yoktur.

Hastanın en muhtaç olduğu şeylerden biri de hürriyettir.

Sağlam insan pekâlâ hürriyetsiz yaşayabilir. Fakat hasta hiçbir zaman... Hastanın muhtaç olduğu hürriyetler çeşit çeşittir: Halinden şikâyet etmek, etrafında gördüğü şeylere kızıp söylenmek hürriyeti; vücuduna istediği pozları, yüzüne istediği biçimsiz şekilleri vermek hürriyeti, direk direk bağırarak, inlemek, öğürmek vesaire hürriyeti.

Hastanın bu hürriyetleri ve hakları evinden başka bir yerde hatta paralı bir hastahane de alabildiğine kullanmasına imkân var mıdır? Hâlbuki bunlar, bir yerinden zoru olan bir biçare insana hekim ilacından çok fazla şifa veren şeylerdir.

Dişiniz ağrıyor: Mesela gözlerinizden birini yumup birini son hadde kadar açar, yüzünüzü birisiyle eğlenir gibi bir tarafa çarpıtır, ağzında sıcak bir yemeği soğutuyor gibi acayip sesler çıkartırsınız, ağrı hafifler gibi olur.

Başınızda şiddetli bir ağrı var: Ağrının cinsine göre onu gene bir takım sesler çıkarak iki yana sallarsınız yahut hafif hafif karyola demirine, duvara vurursunuz. Karnınız ağrıyor; yatakta secdeye kapanır gibi bir vaziyet alır ve iki büküm edilmiş bir yastığı midenize basarsanız ferahlarsınız.

Bunlar doktorluk kitabında yeri olmamakla beraber faydaları her günkü tecrübelerle anlaşılmış bir takım pratiklerdir ki yabancıların ortasında yapılamaz. Meğerki hastalık, insanda her türlü nezaket, terbiye, hayâ duygusunu kökünden silecek şiddette bir bela olsun.

Hâsılı hastalığın en hafifi bile yolculukta hiçbir sıkıntı ile ölçülemeyecek bir felakettir.

Edebiyatımızın çalışkan şairlerinden olan Zarifoğlu şiirlerinin yanı sıra dergicilik yönüyle de birçok edebiyatçının yetişmesine öncülük etmiştir. Maveria Dergisi döneminde en çok okunan edebiyat dergileri arasında yer almıştır.

G

eçen günlerin ardına hatıralar saklanıyor. Her birinde yaşanmışlıkların izleri var ve bunlar geleceğimizin aydınlatıcısı olarak duruyorlar. Bazıları yaşanan günün içerisinde uzaklaşmadan bunları kaleme almayı, günlüğe dönüştürmeyi tercih ediyor. Özellikle önemli görülen günleri günlüğe yazmak daha fazla görülen yöntemlerden. Şair Cahit Zarifoğlu da ruhunun derinliklerinde izler bırakmış günleri yazıya aktarmış ve "Yaşamak" kitabı okura ulaşmış.

Edebiyatımızın çalışkan şairlerinden olan Zarifoğlu şiirlerinin yanı sıra dergicilik yönüyle de birçok edebiyatçının yetişmesine öncülük etmiştir. Arkadaşları ile birlikte

çıkardıkları Maveria Dergisi, döneminde en çok okunan edebiyat dergileri arasında yer almıştır. Erdem Bayazıt, Rasim Özdenören, M. Akif İnan, Fethi Gemuhluoğlu, Necip Fazıl Kısakürek, Nuri Pakdil, Sezai Karakoç gibi birçok yazar, şair ve mütefekkir ile dostluk kurmuştur. Yaşadığı anları ise günlüğüne aktarmıştır. Edebiyatımızın önemli kalemlerinin hayatlarına dair biyografilerde bulunamayacak detayları "Yaşamak" kitabında bulabilmek mümkün hâle gelmiştir. Şairin yazdığı günlük olunca, günlüğün arasına şiirsel metinler de eklendiği görülmektedir. 1958 yılında Kahramanmaraş'ta iken günlüğüne yazdığı şiirimsi metin şöyledir:

Bir kalbiniz vardır onu tanıyınız.
Bir şehir kadar kalabalıktır bazıları
Bir dehliz kadar karanlıktır bazıları
Konuşurlar
İsterler
Susurlar
Dinlememişseniz nice yıl kalbinizi
Ev, meslek, iş, para, geçim diyerek
Düşünün şimdi bir de Şehirlerde, kasaba ve köylerde
Başını eğmiş kalbiyle söyleşen bir kişi olduğunuzu

Günlük şeklinde yazılmış edebi metinlerin biraz dışına çıkıp hayatın insan gönlüne yansıyan yönlerine bakmak için Cahit Zarifoğlu'nun "Yaşamak" kitabı iyi bir imkân sunmakta.

SERBEST KÜRSÜ

MERVE ÜNALLI

GENÇLERE SORDUK...

AİLEVİ MESELELERDE KARAR ALINIRKEN GÖRÜŞLERİNİZİ DİLE GETİRİR MİSİNİZ?

21

KÜBRA ÜNAL

Ailenin bir ferdi olduğum için kesinlikle fikirlerimi dile getiririm. Ve ailem içerisinde fikirlerimin önemli olduğunu düşünüyorum. Bu aile bağlarının iyi olması ile alakalı bir durum. Fikirlerimi çekinmeden anne ve babama sunarım.

FURKAN GÖKTÜRK

Babamlar çok olmasa da fikirlerimizi alır. Bazen bir konu hakkında fikrimizi hiç sormayabiliyorlar. Çünkü onlara göre kendileri her şeyin en iyisini biliyor.

19

FEYZA YALIN

Anne ve babam daima fikirlerimizi önemsemiştir. En basitinden eve bir eşya bile alınacağına bize danışırlar. Çünkü biz o evde en az onlar kadar söz hakkına sahibiz, en önemlisi biz bir bireyiz.

FATİH ÇELEBİ

Meselenin sonucu beni ve kardeşimi etkiliyorsa söz sahibi olurum. Zaten bir konu olduğunda kendimi tutamam, mutlaka dâhil olurum. Anne ve babam karar alırken yanlarında ben de olurum, yeri geldiğinde fikir sunarım.

21

23

uzmanına
SORDUK

NAZLI ÖZBURUN
Uzman Aile Terapisti

Aile içerisinde ortak karar alınması oldukça önemlidir. Bu, çocukların ve gençlerin kendilerini değerli hissetmesine, anne babalarına karşı daha fazla saygı ve güven duymalarına neden olur. Ayrıca ortak kararlar alınması çocukların bencillik duygularını zayıflatan bir durumdur.

Diğer yandan ailenin iletişim seviyesi yükselir. Ailede alınan kararlara katılma becerisi olan çocuk büyüdün-

ğünde kendine ait kararları alırken ve uygularken zorlanmaz. Genç, bir karar aldığı anda çevresi tarafından onaylanmayı beklemeyi, ailesiyle aldığı kararları istişare edebileceğini bilir. Bunu bilmesi yanlış kararlar almasını da engeller.

Aileyi ilgilendiren kararlarda fikri so- rulan gençte aileye karşı aidiyet duygusu güçlenir. Ailesinden uzaklaş- mak kendi başına bencilce bir dünya

ANNE BABALARINA SORDUK...

VERECEĞİNİZ KARARLARDA ÇOCUKLARINIZIN FİKİRLERİNİ SORAR, DİKKATE ALIR MISINIZ?

kurmak gibi modern zamanın getirdiği aşırı bireyselleşmeye karşı kendisini koruyabilir.

Eğer aile ortak alınması gereken kararlara çocuklarını dâhil etmiyor onların fikirlerini sormuyorlarsa bugünün kararsız çocuklarını, yarının kararsız yetişkinlerini yetiştirdiklerini fark etmek durumundadırlar. Çocuğunun hangi yemeği yiyeceği, hangi kıyafeti giyeceği konusunda dahi ona fırsat

tanımayan bir ebeveyn, çocuğundan kolaylıkla karar vermesini bekleyemez ya da çocuğunun aldığı her kararı ve eylemi eleştiren, onun tüm kararlarına müdahale eden aileler bir süre sonra hiçbir konuda karar almayan, aldığı kararın sorumluluğunu üstlenmeyen insanlar yetiştirebilir.

"Karar almakta güçlük çekmeyen, verdiği kararların sorumluluğunu taşıyabilen, kendinden emin bir çocuk

istiyorum." diyen aileler! Öncelikle çocuğunuzun yaşına uygun kararlar vermesi konusunda onu destekleyin. Bir çocuk ne kadar yiyebileceğine, ne giyebileceğine karar verebilir. Daha sonrasında hangi okula gidileceği, hangi mesleğin seçileceği konusunda ailece konuşulması herkesin fikrinin alınması aile birliğini ve huzuru sağlamak bakımından da oldukça etkilidir.

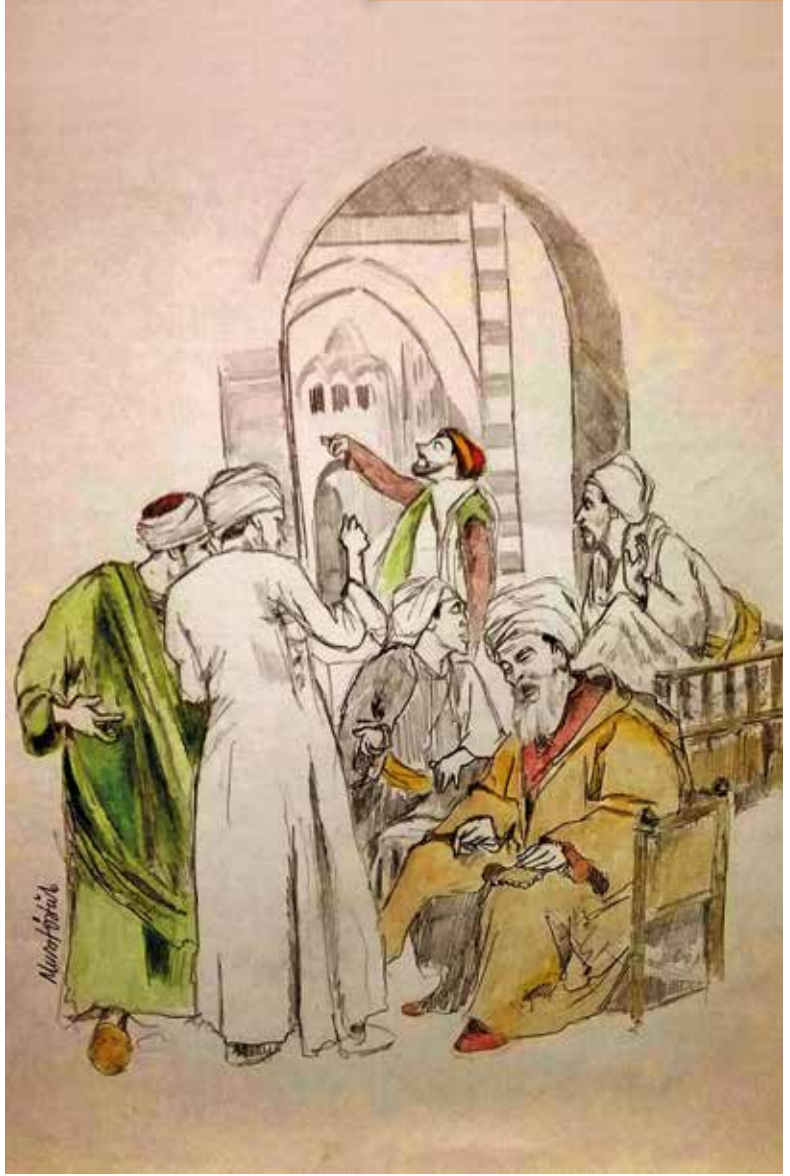
El-Fettâh: Her türlü müşkülli açan ve kolaylaştıran, darlıktan kurtaran, rızık ve rahmet kapılarını açan...

KISSADAN HİSSE

Sermayesi eriyen adam

Bağdat yazın sıcak günlerinden birini yaşıyordu. İnsanlar güneşin hararetinden serinleyecek bir köşe arıyor, ağaç gölgelerine sığınyordu. Adamın biri de dağlardaki mağaralardan getirdiği buzları satmaya çalışıyordu. Gelin görün ki o gün satışlar pek iyi gitmemiş, buzlar da öğlen sığağında erimeye yüz tutmuştu.

Tek sermayesi olan buzların erimesi karşısında adam, canhıraş bağırmaya başladı: "Sermayesi eriyen bu fakirden buz alan yok mu?" O sırada talebeleleriyle oradan geçmekte olan Cüneyd-i Bağdadi; kulağına bu sözler çarpınca aniden durur, olduğu yere çöker ve başını ellerinin arasına alır. Talebeler telaşlanır: "Ne oldu hocam?" diye sorarlar. Büyük âlim onlara: "Bu adamın söylediklerine dikkat edin! Eriyenin sadece buzlar değil, aynı zamanda ömrüm olduğunu fark ettim. Sıcak, adamın maddi sermayesi olan buzları eritip tükettiği gibi, zaman da asıl sermayemiz olan ömrümüzü tüketiyor, hissedebiliyor musunuz? Adamın buzlarına içinin sızlandığı kadar, ömürlerinin boşa tükenmesine karşı içi sızlanmayanlar ziyandadır..."

BİR DUA

"Allah'ım! Nefsime takvasını ver ve nefsimi (her türlü kötü şeylerden) temizle, sen temizleyenlerin en hayırlısın. Sen nefsimin dostu ve Mevla'sısın." (Müslim, Zikir, 73.)

BİR İNCİ

Bir kılıcın kazandığı zaferi başka bir kılıç yok edebilir. Kalemle yapılan fetihler tarihe mal olur yani ebediyete... (Cemil Meriç)

Bize İngiltere'de yurdumuzu ya-
kınlaştıran, Türkiye'nin kokusuyla
gelen, çocuğuma "dergim geldi!!!"
diye sevinç çığlıkları attıran Diya-
net Aile ve Diyanet Çocuk dergile-
rine çok teşekkür ediyoruz. Her ay
sabırsızlıkla bekliyoruz...

EMİNE BÜLBÜL
Swindon, İngiltere

Ailenin bütün fertlerine hitap
eden yazılara yer veren Aile Dergi-
si'ni, bu gayreti dolayısıyla tebrik
ediyorum. Pencere bölümünde
aileyle ilişkili veya bazı yönleriyle
aileyi ilgilendiren konulara da
işaret etmeniz memnuniyet veri-
ci. Söyleşi yaptığınız kişilerle aile
üzerine keyifli ve özel mesajları
olan sohbetleri de ilgiyle okuyo-
ruz. Ocak 2017'de sayfa sayınızın
artmasına da çok sevindik. Aile
Dergisi'ni daha dikkatli takip et-
meye devam ediyoruz. Emek ve-
ren herkese teşekkürler.

FATMA ZEHRA DEMİR Ağrı

Derginizi ilk olarak sosyal medya
ortamında bir arkadaşımın pay-
laşımı vesilesiyle gördüm. Daha
sonra program olarak da indirile-
bileceğini görüp daha çok mem-
nun oldum. Her ay kitap okuma-
larımın arasına sıkıştırıp eğitici
– öğretici sayılarınızı tabiri caizse
su gibi içiyorum. Hem eğlenip
hem öğrenmenin, samimi dil ile
bilimin buluşmasının Türkiye'deki
en güzel örneği bana sorulacak
olursa Diyanet Aile Dergisi'dir.
Hepinizi kutluyorum.

MELİKE NİL ARAS Erzurum

Özellikle uzman görüşleri ile,
"Boşanma, Gaye-i Hayat, Hoş Gel-
din Bebek, Ergenlik, Hane-i Saadet,
Yetimler, Adab-ı Muaşeret, Kardeş
Olmak, Bir Bavula Sığın Hayatlar,
Sevilmek ve Sevmek Tüm Çocukla-
rın Hakkı" gibi pencere konularıyla
günümüz problemlerini nitelikli,
çözüm üretici bir şekilde irdelen-
mesi takdire şayan. Toplumun di-
nî, ahlaki ve manevi değerlerini
sürekli canlı tutmada etkin rol
oynayan Aile Dergisi'ni hazırlayan
ekibe teşekkürlerimi sunuyorum.

YAĞMUR UMA YAYGÜN Samsun

Açık, anlaşılır, algılamaya elverişli
üslubu her ay entelektüel dün-
yamızı besleyen, önemli bir kaynak
olan Aile Dergisi'yle mahalle ca-
mimizin kütüphanesinde tanıştım.
Artık her sayısını eşim ve çocukla-
rıyla internetten takip ediyoruz.
Bizlere hakikati ve hayrı ulaştıran
Aile Dergisi çalışanlarının yürekleri-
ne, kalemlerine, ellerine sağlık.

MESUT KILIÇ İstanbul

Derginizin neredeyse tamamı
içerik olarak bana istediğim oku-
ma hazzını yaşıyor ancak öyle
bir bölüm var ki aradığım lezze-
ti ve akıcılığı tam olarak yansı-
yor diyebilirim. "Kalbe Dokunan
Hikâyeler" beni benden aldı. Bu
ay beni "Esme Nine" ile tanıştırdı-
nız. Defalarca okudum. Artık onu
tanıyorum diyebilirim. Bu edebi
açıdan çok büyük bir başarı. Ya-
zarımız hedefi on ikiden vurmuş.
Eline, yüreğine sağlık.

FERHAN MİMAROĞLU Siirt

Değerli Diyanet Aile Dergisi, seni
her ay nitelikli dosyalarla evimize
misafir etmekten mutluluk duy-
yoruz. Eşim ve çocuklarım bazı ak-
şamlar dergiyi ellerine alıp birlikte
okuyorlar. Bu beni gerçekten mem-
nun ediyor. Bir çeşit açık öğretim
faaliyeti gibi. Güvenle ve iç rahat-
lığıyla evimize girmeye, yuvamızı
aydınlatmaya, ufukumuzu açmaya
devam etmeni diliyoruz. Emeği ge-
çen herkese sonsuz teşekkür.

KEMAL ACAR Adapazarı

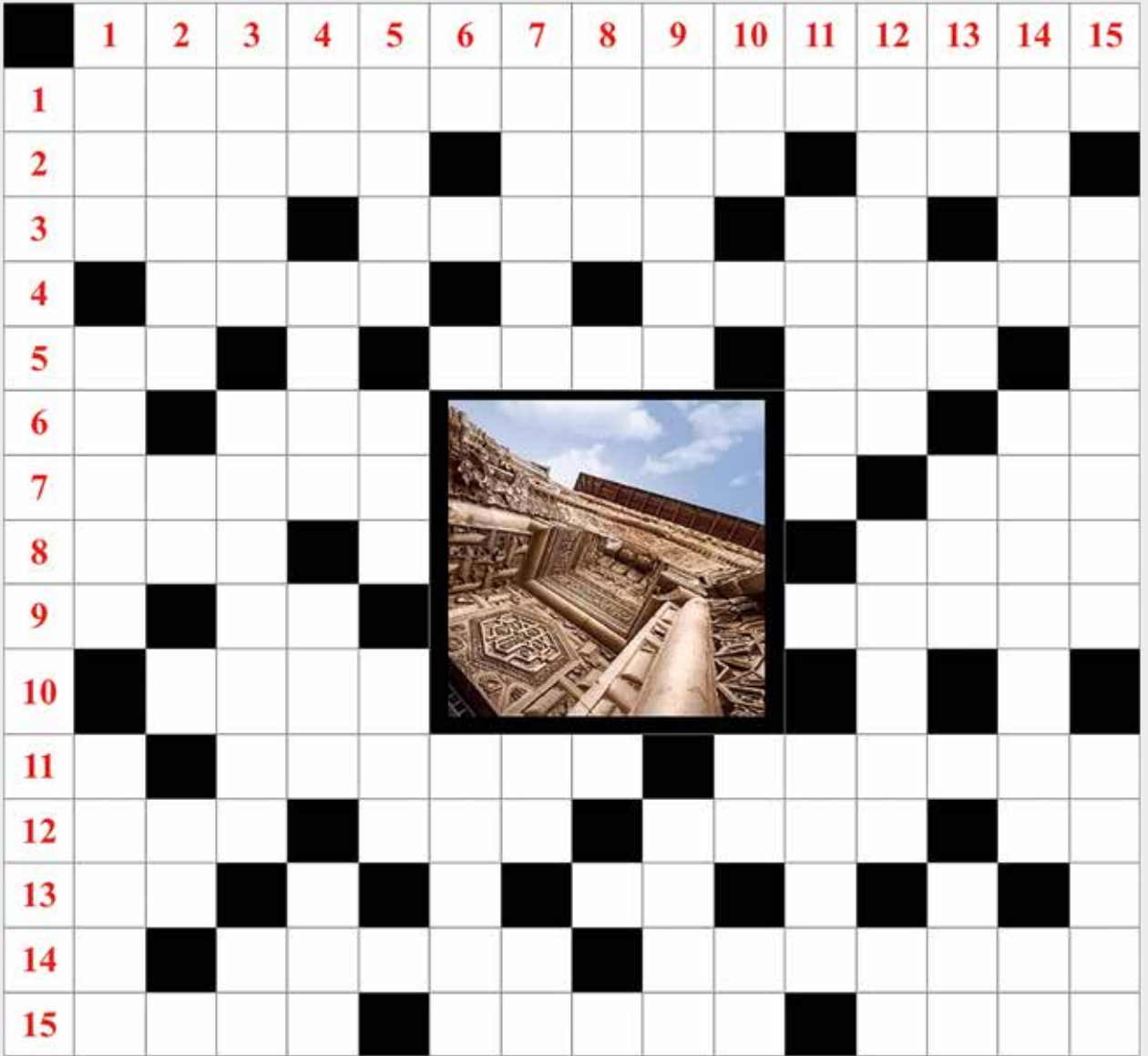
Derginizi yıllardır ailece okuruz.
"Hayatın İçinden" bölümünde 15
Temmuz gazilerini böyle genişçe iş-
lemenizi gerçekten takdirle karşıla-
dık. Biz Diyanet İşleri Başkanlığının
her konuda olduğu gibi insanları bi-
linçlendirmek hususunda da önder
olması gerektiğini düşünüyoruz.
Derginin hazırlanmasında emeği
geçen herkese teşekkür ediyorum.

MUHLİSE YURDAKUL Artvin

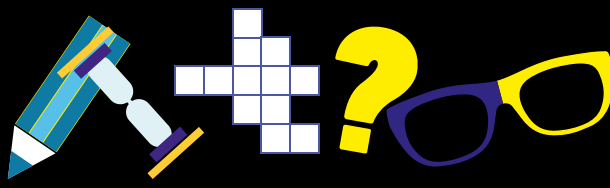
Her ay bir hanımefendi kaldığımız
öğrenci yurduna getirip bırakıyor
derginizi. İnanın bir haftada okun-
maktan aşınıyor. Okulun ve haya-
tın bin bir türlü sıkıntısını, sınav
stresini, yorgunluğunu Aile Dergi-
si'ni elimize alarak bir nebze olsun
gideriyoruz. Sanki uzaklardan, evi-
mizden sanki annemizin, babamı-
zın, ağabeyimizin sesini duymuş
oluyoruz. Keşke Diyanet her ay
yurdumuza Aile Dergisi'nden belli
adetlerde gönderse. Arkadaşlarım
adına hepinize selamlar.

CEREN KARATAŞ İzmir

BULMACA

SOLDAN SAĞA 1- 1985 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne alınan, 1228 yılında Mengüceklî Bey'i Ahmet Şah tarafından yaptırılan, Türk-İslam mimarisinin en önemli eserlerinden biri kabul edilen resimdeki cami ve külliye. **2-** Elektronik postanın İngilizce kısaltması. – Şiir yazan veya söyleyen kişi, ozan. – Çatı. **3-** Alınıp satılabilen her türlü ticaret eşyası, emtia. – Pembe veya kırmızı renkli, üzeri küçük beneklerle bezeli, güzel kokulu bir meyve. – Uzaklık belirtmek için kullanılan bir ünlem. – Siyah ve beyaz renkli küçük taşlarla oynanan, tarihi antik Çin'e dayanan bir strateji ve zekâ oyunu. **4-** Öğrencileri yükseköğretim kurumlarına hazırlayan, dört yıllık müfredat uygulayan okul, idadi. – Sert bir cisim aracılığıyla veya belli bir güç altında yapısal değişikliğe uğramak. **5-** Demir elementinin kimyasal simgesi. – İnanma, inanç. – Uygun bulmama, geri çevirme, kabul etmeme. **6-** İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe. – Binme, yük çekme, taşıma gibi hizmetlerde kullanılan tek tırnaklı bir hayvan. – Litrenin kısaltması. **7-** Allah'ın sevgi ve ilgisinden mahrum olma. – Dört mevsim yeşil kalabilen, iğne yapraklı orman ağacı. **8-** Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi. – Bir şeyi parlatmak için kullanılan kimyasal bileşik. **9-** Bir şeyin eksikliğini tamamlamak için ona katılan parça. – Birim zamanda bir kaynaktan çıkan ışık miktarını ifade eden fizik terimi. **10-** Gereğinden çok yemek yiyen, doymak bilmeyen anlamında kullanılan bir sıfat. **11-** Merkür gezegeninin diğer adı. – Bulgaristan vatan-daşı olan. **12-** Toprağın kaymasını veya suyun akmasını önlemek için yapılan kalın duvar. – Allah'a inanmayı ve ibadet etmeyi sistemleştiren evrensel kurum. – Erkek keçi. – Antik Mısır'da güneş tanrısına verilen ad. **13-** Hırvatistan'ın uluslararası plaka kodu. – Eski dilde ayak. **14-** Çıplak kalan, kıyafeti olmayan. – Bir devletin yönetim biçimini belirten, yasama, yürütme, yargılama güçlerinin nasıl kullanılacağını gösteren, yurttaşların kamu haklarını bildiren temel yasa, kanunuesasi. **15-** Saç ve elleri boyamak için kullanılan bitkisel toz. – Sıvıların uygun sıcaklıkta katı hâle geçmesi hadisesi. – Hastalığın aniden ve belli bir noktada başladığını ve kısa sürede sona erdiğini anlatan tıp terimi.

YUKARIDAN AŞAĞI

1- Hazırlanan çayın renk ve koku bakımından istenilen durumu. – “De ki: ‘Sabahın Rabbine şükürlerim.’” ayeti ile başlayan; Nas suresi ile birlikte “Sığınma sureleri” olarak da bilinen; Kur’an-ı Kerim’in 113. suresinin adı. – Sad suresinin 45. ayetinde Hz. İbrahim (a.s.) ve Hz. Yakup (a.s.) ile birlikte anılan, güçlü ve basiretli kul olarak nitelendirilen peygamberin adı. **2-** Aruz vezninde kısa okunması gereken heceyi ölçüye uydurmak için uzun okuma, zihaf karşıtı. – Yemek. – Rütbesiz asker, nefer. **3-** Bir ilde devleti temsil eden en yetkili yönetim görevlisi, ilbay. – İsmi “Allah’tan başkalarını dost edinenlerin durumu, kendine bir ev edinen örümceğin durumu gibidir.” ayetinde geçen haşereden alan, Kur’an-ı Kerim’in 29. suresi. – Tanınma durumu, şan, şöhret. **4-** (Tersi) İridyum elementinin kimyasal simgesi. – Kur’an-ı Kerim’in 114 bölümünden her biri. – İlahî bir kaynaktan gelen rahmet, bereket. – Öz yapı, karakter, huy. **5-** Yönetim bakımından yurt bölümlenmesinde ilden sonra gelen bölüm, kaymakamlık, kaza. – Cet, dede, baba. – Adını 13. ayetinde geçen ve gök gürültüsü anlamına gelen sözcükten alan, Kur’an-ı Kerim’in 13. suresinin adı. **6-** Suudi Arabistan’ın başkenti. **7-** Bir işi sonuçlandırmak için yapılan iş veya uygulamaların hepsi, muamele, muamelat. – Yaban hayvanlarının kendilerine yuva edindikleri kovuk, mağara. – Numara sözcüğünün kısaltması. **8-** Birleşik Arap Emirlikleri’nin uluslararası plaka kodu. **9-** Bir mantarla bir su yosununun ortak yaşamasıyla ortaya çıkan bitkilerin genel adı. – Eski dilde yemek, yiyecek. **10-** Tümör. – Ey, hey, yahu anlamlarında bir seslenme sözü. – Sodyum elementinin kimyasal simgesi. **11-** Baskı sayısı. – Ahiret. **12-** Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme. – Bir yargı bildirmek için tek başına çekimli bir fiil veya çekimli bir fiille kullanılan kelimeler dizisi, tümce. – Şaşma, şaşkınlık bildiren bir söz. **13-** Eski dilde su, âb. – Metneryum elementinin kimyasal simgesi. – Bahçelerin, yol kenarlarının ve parkların yeşillendirilmesinde yararlanılan çok yıllık bitki. – Ses aygıtlarının bilgisayarlara bağlanmak için kullandığı giriş verilen ad. **14-** Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, hayal, hülya. – Lale bahçesi. – Halı, perde, örtü gibi eşyaların dört kısıya konulan çizgiler ya da çiçek biçiminde süslere verilen ad. **15-** Üniversitelerde yabancı dil, Türkçe ve inkılap tarihi gibi ortak, zorunlu dersleri öğretmek için görevlendirilen, uygulamalı çalışmaları yöneten öğretim elemanı. – Gözlem.

9	5	4			2			
	8				7		4	5
		1			9			
			2			4		
8				6				7
		6			5			
			9			6		
2	7		8				5	
			7			8	9	1

SUDOKU KURALLARI

Oyunun amacı dokuzar hücreden oluşan 9 eşit kutuya bölünmüş bir alan üzerinde sayıları tekrar etmeyecek şekilde dizmeyi başarmak. Her satır ve sütunda 1’den 9’a kadar olan sayıları sadece bir kez kullanarak dizmeniz gerekiyor. Aynı şekilde çizgilerle ayrılmış her kutu içerisinde de 1’den 9’a kadar olan sayılar da sadece bir kez kullanılmak zorundadır. Sudoku, hem zevkli bir bulmaca hem de iyi bir zihin jimnastiğidir. İyi eğlenceler.

ÇÖZÜMLER

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	D	I	V	R	I	Ğ	I	U	L	U	C	A	M	I
2	E	M	A	I	L	S	A	I	R	D	A	M		
3	M	A	L	C	I	L	E	K	T	A	G	O		
4	L	I	S	E	E	E	Z	I	L	M	E	K		
5	F	E	U	I	M	A	N	R	E	T	U			
6	E	A	R	A				A	T	L	T			
7	L	A	N	E	T			J	C	A	M			
8	A	S	K	A				C	I	L	A			
9	K	E	K					L	Ü	M	E	N		
10	O	B	U	R				M	Z					
11	I	U	T	A	R	I	T	B	U	L	G	A	R	
12	S	E	T	D	I	N	T	E	K	E	R	A		
13	H	R	I	C	H	Y	F	A	B	J	F	S		
14	A	Ö	R	Y	A	N	A	N	A	Y	A	S	A	
15	K	I	N	A	D	O	N	M	A	A	K	U	T	

9	5	4	6	8	2	7	1	3
6	8	2	1	3	7	9	4	5
7	3	1	5	4	9	2	6	8
5	1	7	2	9	8	4	3	6
8	9	3	4	6	1	5	2	7
4	2	6	3	7	5	1	8	9
1	4	8	9	5	3	6	7	2
2	7	9	8	1	6	3	5	4
3	6	5	7	2	4	8	9	1

ENGİN GÖKSU

“Allah’ım, bana öğrettiklerinle
beni faydalandır. Bana fayda
verecek ilmi öğret ve ilmimi artır.”

Tirmizi, Deavat, 128

ÇAĞIRAYIM MEVLAM SENİ

Dağlar ile taşlar ile çağırayım Mevlam seni
Seherlerde kuşlar ile çağırayım Mevlam seni
Sular dibinde mahi ile sahralarda ahu ile
Abdal olup ya hu ile çağırayım Mevlam seni

Gökyüzünde İsa ile Tur dağında Musa ile
Elindeki asa ile çağırayım Mevlam seni
Derdi öküş Eyyup ile gözü yaşlı Yakup ile
Ol Muhammed mahbub ile çağırayım Mevlam seni

Hamd u şükrullah ile vâsf-ı kulhuvallah ile
Daim zikrullah ile çağırayım Mevlam seni
Yunus okur diller ile ol kumru bülbüller ile
Hakkı seven kullar ile çağırayım Mevlam seni

Yunus EMRE

